

J.V. Stalin – bolsjevikernas stålhårde ledare

Den svenska upplagan av denna skrift gavs ut 1972 av bokförlaget Proletärkultur. Mer om detta se *Introduktion* nedan,

Innehåll

Introduktion	1
Förord	2
Revolutionär verksamhet i unga år	5
Stalin i 1905 års revolution	10
Förvisning och flykt	16
I Pravdas redaktion	18
Stalin i Oktoberrevolutionen	21
Under inbördeskrigets år	24
Nya ekonomiska politiken och Lenins död	27
För den socialistiska industrialiseringen	34
Kampen för kollektiviseringen av jordbruket	39
Socialismens seger	45
Kriget mot fascismen	55
Tal till arbetarna vid järnvägsverkstäderna i Tiflis, 8 juni 1926	73
Stalin och den röda armén	74
Stalin – folkledaren	86

De numrerade noterna nedan är införda av Martin F. De övriga (som markeras med asterisker) är från originalskriften.

Allra sist har lagts till lästips.

Martin Fahlgren

Introduktion

Denna hyllningsskrift till Stalin gavs 1972 ut i svensk översättning av Proletärkultur.

Det ryska originalet kom ut 1947. Vid denna tidpunkt hade Stalin-kulten nått fullkomligt groteska höjder, vilket tydligt framgår vid en läsning av föreliggande skrift. Att personer som betraktar sig själva som marxister, som t ex Frank Baude som skrev förordet till Proletärkulturs utgåva, kunde blunda för detta är minst sagt märkligt, och ännu märkligare är att det finns fortfarande personer som odlar Stalin-myten.¹ Det har mer gemensamt med religiösa föreställningar, där trosvisshet, dyrkan och auktoritetstro fått ersätta en på marxismen baserad materialistisk världsuppfattning.

Absurditeten i Frank Baudes förord framgår t ex när han skriver att Stalin var ”mycket tillbakadragen med sin egen person” och att ”det framgår också med all önskvärd tydlighet när Stalin avvisar allt vad personkult heter”. Det är riktigt att Stalin *i ord* då och då hade kritiska anmärkningar att göra om kulten av sin egen person (det såg givetvis bra ut), men det var inte särskilt trovärdigt när han samtidigt inte satte stopp för utgivning av sådana här skrifter, eller när han tillät att mängder med städer uppkallades efter honom (Stalingrad, Staliniri, Stalinisi, Stalinsk, Stalino, Stalinabad, Stalinogorsk...) för att inte tala om tusentals andra platser – parker, gator, torg och företag – och när Stalin-monument (t ex statyer) restes i praktiskt taget varje stad, när det för vanliga människor närmast blev obligatoriskt att ha Stalin-porträtt hemma och när hans födelsedagar firades med enorm pompa och ståt osv. Beklämmande!

Om översättningen

Det är troligt att Proletärkultur för sin utgåva har använt sig av en befintlig svensk översättning som kom ut 1947 eller 1948, men bokförlaget lämnar ingen uppgift om detta och undertecknad har inte lyckats spåra ett sådant original.² Måhända har man utgått från den engelskspråkiga upplagan av skriften.³ Mot detta talar bl a att ”den stålhårde” brukar den korrekta svenska transkriptionen *Trotskij* i stället för den engelska *Trotsky*, som vanligen ”rarna” använde i sina egna översättningar (det gör också Baude i sitt förord och den stavningen förekommer även i delar av artikeln ”Stalin och den röda armén” som ingår som tidsdokument).⁴ Dessutom innehåller inte den engelska versionen mellanrubriker, utan bara kapitelnumrering.

Proletärkultur hade kompletterat biografien med ”Tal till arbetarna vid järnvägsverkstäderna i Tiflis, 8 juni 1926” av Stalin, artikeln ”Stalin och den röda armén” av Vorosjilov, samt ”Stalin – folkledaren” av Gustav Johansson, som samtliga ingår nedan. Dessutom ingick en kort text, ”Stalin, det kinesiska folkets vän”, som Mao Zedong skrev med anledning av Stalins 60-årsdag. Den finns med som Bilaga 1 (s 22) i [Mao, KKP och frågan om Stalin](#).

MF (16/12 2018)

¹ För ett exempel på hur Marx såg på personkult, se hans [Brev till Wilhelm Bloch](#).

² Fö är förmodligen boks titeln Proletärkulturs egen, eftersom Arbetarkultur 1932 gav ut en skrift med samma titel (men annat innehåll).

³ Den engelskspråkiga versionen av skriften gavs ut 1947 av Förlaget för litteratur på främmande språk i Moskva. Den hade enbart titeln [Stalin](#) och finns på webbplatsen Marxist Internet Archive.

⁴ Detta att översättningen är inkonsekvent – till en början skrivs Trotskij, senare Trotsky – tyder på att minst 2 olika översättare varit verksamma här och att de inte brytt sig om att genomarbota översättningen.

Förord

Om Josef Stalin har det skrivits fler böcker och biografier än om någon annan människa. Under hans livstid utkom många, men även efter hans död för tjugo år sedan fortsätter det att komma ut nya böcker om honom. Varför? Och varför ger KFML(r) ut en biografi över Stalin idag?

De flesta böcker om Stalin är skrivna av fiender till arbetarklassen. Stalin framställs som en undermålig person och ledare för ett undermåligt system. Stalin som människa framställs som drinkare, skurk, psykopat eller allmänt efterbliven å huvudets vägnar. Sådana böcker är i sin enfald lätta att genomskåda för tänkande arbetare. Farligare och mer förslagen är den propaganda där klassfienden, under en föregivet "objektiv" ståndpunkt, väver samman lögn och verklighet från den stora ryska oktoberrevolutionen till ett angrepp på Stalins person, underförstått då även ett angrepp på den ryska revolutionen. För att i någon mån skingra de dimridåer, som den samlade världsbourgeoisin lägger ut ger Proletärkultur ut föreliggande biografi över Stalin, med några samtida tidsdokument.

Arbetarklassen kan inte lära känna och uppskatta Stalin som arbetarledare och vetenskapsman genom att läsa en biografi över honom. Det är vi fullt på det klara med. Men kanske denna bok kan bli en inkörsport till ytterligare studier av den sak Stalin kämpade för och vigde sitt liv åt. För att riktigt lära känna Stalins livsgärning finns det ingen annan väg att gå, än att studera de verk han skrev och de tal han höll under sin tid i ledningen för SUKP(b). Endast genom att tränga in i dessa verk kan läsaren få ett grepp om Stalins karakteristiska drag: hans trohet mot leninismen, hans järnvilja att omsätta denna i handling och hans stora organisatoriska talanger.

Arbetarklassens kamp och arbetarklassens villkor innebär att klassen inte tolererar någon personkult eller kult av sina ledare. Arbetarklassen tror inte på någon Gud, kejsare eller tribun. Den måste följa Marx' maning att "*Arbetarklassens befrielse måste vara dess eget verk*". Arbetarklassen vet, när den går till kamp för socialismen, att den själv måste befria sig från utsugningens elände. Det kan inte enstaka ledare göra. Men arbetarklassen skapar i kampen för socialismen *sina egna ledare*, i kampen fostras, prövas och erkänns arbetarklassens ledare.

En sådan i kampen skapad ledare var Stalin.

Stalin skiljde sig från sina samtida meningsmotståndare, vilka utmärkte sig för en trångsynt inställning, från dagspraktikerna och från de tafatta intellektuella vilka önskade se sig själva i ledningen för det ryska kommunistpartiet. Stalin förde principfast Lenins verk vidare.

Stalin var en leninistisk ledartyp.

Under mer än trettio år var Stalin ledare för Sovjetunionen. Det enda land som då hade genomfört den socialistiska revolutionen. Han stod i ledningen för en stat som var efterbliven i ekonomiskt avseende vid revolutionen 1917. Under Stalins ledning byggdes landet upp och under hans ledning utvecklades planhushållningen och landet industrialiserades.

Medlet för att befästa och utveckla socialismen var proletariats diktatur. Under denna statsform skärps klasskampen genom att bourgeoisin tvingas att föra en rasande kamp mot sin egen likvidering som klass. När denna likvidering är genomförd strävar de ständigt att återta sina förlorade privilegier. Den ryska likväl som den internationella bourgeoisin rasade över den proletära diktaturen i Sovjet och föll ut i de hätskaste angrepp mot ledaren för den proletära diktaturen mot Stalin.

I Sovjetunionen pågick under tiden från revolutionen och tjugo år framåt en öppen kamp mellan marxist-leninister och "vänster"- och högeropportunisterna av olika slag. Under Stalins

ledning gick det kommunistiska partiet segrande och stärkt ur dessa strider. Detta var möjligt endast tack vare att partiet ständigt proletariserades och att växande skaror av det ryska proletariatet drogs närmare partiet. Partiet behöll och utvecklade kontakten med massorna. Själv definierar Stalin partiets styrka så:

I de gamla grekernas mytologi fanns en berömd hjälte, Anteus, som enligt vad sagorna berättar var son till havsguden Poseidon och jordens gudinna. Han hyste en särskild tillgivenhet för sin moder, som hade ammat och uppfostrat honom. Det fanns ingen hjälte som han inte skulle ha besegrat, denne Anteus. Han ansågs vara oövervinnerlig. Vari bestod hans styrka? Den bestod i att han för varje gång striden med en motståndare blev honom för svår, vidrörde jorden, sin moder, som fött och ammat honom och så fick han nya krafter. Han hade emellertid också sin svaga sida — det var faran för att på ett eller annat sätt bli lösryckt från jorden. Fienderna kände till denna svaghet och låg på lur efter honom. Och så framträdde en fiende, som använde sig av hans svaghet och besegrade honom. Det var Herkules. Hur besegrade han honom? Han ryckte honom lös från jorden, lyfte honom i luften, berövade honom möjligheten att beröra jorden och kvävde honom så i luften. Jag tror, att bolsjevikerna påminner om hjälten Anteus från den grekiska gudasagan. Liksom Anteus, är vi starka därigenom att vi behåller kontakten med vår moder, med massorna, vilka fött, närt och uppfostrat oss. Och så länge vi behåller kontakten med vår moder, med folket, har vi alla chanser att vara oövervinnerliga. Det är nyckeln till den bolsjevikiska ledningens oövervinnerlighet.

Men det var också nyckeln till Stalins enorma popularitet hos det ryska proletariatet. Ständigt behöll han kontakten med dem som utsett honom till sin ledare. Till skillnad från Trotsky, vilken Lenin kallade en ”tom och skramlande tunna” och som ständigt gjorde allt för att förhärliga sin egen person och sätta den i förgrunden, var Stalin mycket tillbakadragen med sin egen person. Talet till järnvägsarbetarna i Tiflis, vilket ingår i denna bok, var ett av de få tillfällen då Stalin talade om sin egen person och även då sammanbinder han sin egen person på ett mycket levande sätt med partiets historia.

Stalin var ett med det ryska kommunistiska partiet.

Det framgår också med all önskvärd tydlighet när Stalin avvisar allt vad personkult heter med att returnera alla lyckönskningar som kom honom till del vid hans femtioårsdag med de enkla orden:

TILL ALLA ORGANISATIONER OCH KAMRATER, SOM SÄNDE LYCKÖNSKNINGAR TILL KAMRAT STALIN PÅ HANS 50-ÅRS DAG.

Edra lyckönskningar och hälsningar vidarebefordrar jag till arbetarklassens stora parti, som har uppfostrat och format mig till sin avbild. Och endast för att jag sänder dem vidare till vårt ärorika leninistiska parti, tillåter jag mig, att svara Er med ett bolsjevikiskt tack.

Ni kan vara övertygade om kamrater, att jag är beredd att också i framtiden ägna alla mina krafter åt arbetarklassens sak, för världskommunismens och den proletära revolutionens sak. Efter all min förmåga kommer jag att kämpa och om nödvändigt gjuta mitt blod, droppe för droppe.

21 december 1929. Högaktningfullt J. Stalin.

Lika älskad, som Stalin var av det ryska proletariatet, var han av hela det avancerade världsproletariatet. Han personifierade arbetarklassens kamp och arbetarklassens strävan att kasta av sig det kapitalistiska utsugningsoket. I över trettio år var Stalin världsproletariatets oomstridda ledare. Detroniserandet av Stalin som en av världsproletariatets förgrundsmän var en svår och totalt omöjlig uppgift för de revisionistiska krafterna i Sovjetunionen. Chrusjtjovs angrepp på Stalins person vid 20:e partikongressen i Sovjet 1956 innebar i sak inget nytt.⁵ Det var samma

⁵ [Chrusjtjovs tal 1956](#) (hela talet). Om omständigheterna kring 20:e partikongressen och Chrusjtjovs tal, se [Chrusjtjovs tal 50 år](#). Se även artikeln [Ur Stalin-epokens annaler](#) som bl a diskuterar hur personkulten yttrade sig i den föreliggande Stalin-biografen och den beryktade 1938 års *SUKP(b):s historia*. *Kortfattad kurs* och Stalins egen roll i sammanhanget,.

gamla lögner, som tidigare förts fram utav borgare, socialdemokrater och fanflyktingar från kommunismens läger ända sedan oktoberrevolutionen. Det nya var att dessa personer nu vunnit sådana isteg i Sovjetunionens kommunistiska parti, att de kunde använda talarstolen vid partikongressen, för att under sken av kritik mot Stalins person i verkligheten angripa — proletariats diktatur.

Chrusjtjovs tal vid partikongressen blev signalen till de ärolösa jasägarna och opportunisterna världen över att stämma upp sina schakaltjut över Stalin och proletariats diktatur.

”Kommunister” världen över stämde in i borgarkören som sjöng sin glädjesång över marxismen-leninismens nederlag i Sovjetunionen.

Nuvarande professorn i Umeå, Bo Gustafsson, kan tjäna som ett gott exempel på hur uppskattat Chrusjtjovs angrepp på Stalin blev i de intellektuella kretsarna i vårt land. I *Clarté* skrev han 1957:

”Stalins enkla syllogismer (plattheter FB.) passade som hand i handske för det bönerabblande ryska folket.”

Men de ryska ledarna och deras eftersägare i den övriga världen hade gjort upp räkningen utan krögaren.

Stalins livsverk kan inte raderas ut av en samling historieförfalskare. Miljoner proletärer världen över älskade Stalin och är fast beslutna att hålla hans fana högt.

I Sovjetunionen kan inte ett tal hållas, där Stalin nämns utan att applådåskorna bryter fram. Inte en film kan visas utan att publiken spontant och begejstrat låter sin sympati för Stalin bryta ut. Likadant i övriga delar av världen. Proletariatet låter sig inte påverkas av bourgeoisins lögner så till den milda grad att de underlåter att tänka själva. Miljoner arbetare i Europa och övriga delar av världen vet att det var Stalin som stod i spetsen för kampen mot den tyska imperialismen och den barbariska hitlerismen och att denna slutligt blev krossad genom Stalins och Röda Arméns hjältemodiga insats.

Stalin är än idag älskad och aktad av det avancerade världsproletariatet.

För att i någon mån knyta an till detta faktum söker våra dagars moderna revisionister föra fram en tvådelad uppfattning om Stalin. Stalin var enligt deras mening, både bra och dålig 70 procent bra och 30 procent dålig. Vari dessa Stalins påstådda fel skulle ligga kan de dock aldrig klargöra.

Kritiken mot Stalin att han var för hård mot klassfienden är ett borgarnas argument. För kommunister kan det aldrig vara något negativt att behandla klassfiender med hårda medel.

Vi kommunister lovar och svär att vi alltid ska hålla Stalins namn ärat och aktat. Vi ser också det som en nödvändig förutsättning för vårt arbete, att lära av Stalins verk. Som en del av vårt arbete för en socialistisk arbetarrepublik i Sverige ingår just studiet av Stalins vetenskapliga arbete. Detta för att fostra kadrer till den kommunistiska rörelsen helt i Stalins anda. Järnhårda, viljestarka revolutionärer i bolsjevismens sanna anda.

Stalin är död sedan många år tillbaka — Leve minnet av Stalin!

Frank Baude September 1972

J.V. STALIN

En biografi sammanställd av G.F. Alexandrov, M.R. Galaktionov V.S. Krusjkov, M.B. Mitin V.D. Motjalov, P.N. Pospelov

Revolutionär verksamhet i unga år

Josef Vissarionovitj Stalin (Dsjugasjvili) föddes den 21 december 1879 i staden Gori i Tiflis-guvernemetet. Hans far, Vissarion Ivanovitj Dsjugasjvili, som till nationaliteten var grusier och härstammade från bönder i byn Didi-Lilo, Tiflisguvernemetet, var till yrket skomakare, senare arbetare vid Adelhanovs skofabrik i Tiflis. Modern, Katarina Georgievna, var dotter till en livegen bonde, Geladse, i byn Gambareuli.

Hösten 1888 inträdde Stalin i kyrkliga läroverket i Gori. År 1894 slutade han i detta läroverk och intogs samma år i Tiflis' ortodoxa prästseminarium.

På grund av industrikapitalismens utveckling och arbetarrörelsens tillväxt började under dessa år marxismen vinna stark spridning i Ryssland. ”Kampförbundet för arbetarklassens befrielse” i Petersburg, som bildats av Lenin och stod under hans ledning, gav en kraftig impuls åt den socialdemokratiska rörelsens utveckling i hela landet. Arbetarrörelsens vågor nådde också fram till Transkaukasien, dit kapitalismen redan hunnit tränga in och där det nationella och koloniala förtrycket var starkt. Transkaukasien var en typisk koloni åt den ryska kapitalismen, ett ekonomiskt efterblivet agrarland, där det fortfarande fanns starka rester av livegenskapen, ett land som var befolkat av många olika nationaliteter, vilka levde vid sidan av eller blandade med varandra.

Under de sista 25 åren av 1800-talet började kapitalismen snabbt utvecklas i Transkaukasien. Arbetarna och bönderna underkastades en skoningslös utsugning och det nationella och koloniala förtrycket skärptes. En särskilt snabb utveckling uppvisade bergsbruket, oljeutvinningen och oljeförädlingen, och på dessa områden bemäktigade sig det utländska kapitalet den utslagsgivande ställningen.

”Den ryska kapitalismen”, skrev Lenin, ”drog sålunda in Kaukasien i världens varuomsättning, nivellerade dess lokala särdrag — resterna av den urgamla patriarkaliska isoleringen — och *skapade sig en marknad* för sina fabriker. Landet, som i början av perioden efter jordbruksreformen varit glest befolkat eller bebott av bergsfolk, som stod på sidan om världshushållningen och rentav på sidan om historien, förvandlades till ett oljeindustri-magnaternas, vinhandlarnas och de stora vete- och tobaksproducenternas land . . .”*

Samtidigt som järnvägarna och de första fabrikerna och verkstäderna växte fram i Kaukasien, uppstod där också en arbetarklass. Särskilt snabbt växte oljestaden Baku, Kaukasiens stora industri- och arbetarcentrum.

Industrikapitalismens utveckling åtföljdes av arbetarrörelsens tillväxt. På 1890-talet var det förvisade ryska marxister, som bedrev revolutionärt arbete i Transkaukasien, där den marxistiska propagandan började ta fart. Det ortodoxa seminariet i Tiflis var vid den tiden en plantskola för alla möjliga frihetsidéer bland ungdomen, såväl ”folkligt”-nationalistiska som marxistiskt-internationella — där fanns fullt upp med olika slags hemliga cirklar. Den jesuitiska regim, som härskade i seminariet, utlöste hos Stalin en lidelsefull protest, den närde och stärkte hans revolutionära stämning. Den femtonårige Josef V. Dsjugasjvili blev revolutionär.

”I den revolutionära rörelsen”, säger Stalin, ”inträdde jag då jag var femton år. Jag knöt då förbindelser med illegala grupper av ryska marxister, som vid denna tid vistades i Transkau-

* V. I. Lenin: *Saml. Verk*, b. III, s. 464 (3:e ryska uppl.)

kasien. Dessa grupper utövade ett starkt inflytande på mig och gav mig smak för den illegala marxistiska litteraturen.”*

Åren 1896–97 stod Stalin i spetsen för de marxistiska cirklarna i seminariet. I augusti 1898 inträdde han också formellt i Rysslands Socialdemokratiska Arbetarpartis organisation i Tiflis. Han blev medlem av gruppen Mesame-dasi, den första grusiska socialdemokratiska organisation, som under åren 1893—98 spelade en viss positiv roll ifråga om spridandet av marxistiska idéer. Mesame-dasi var ej politiskt homogen — dess majoritet hyllade ”den legala marxismen” och sympatiserade med den borgerliga nationalismen. Stalin, Kezchoveli och Zulkidse bildade den ledande kärnan i den revolutionära marxistiska minoriteten inom Mesame-dasi, vilken blev fröet till den revolutionära socialdemokratin i Grusien.

Stalin-staty i Stalins födelsestad Gori i centrala Georgien. Den restes 1952 och i motsats till liknande statyer på många andra ställen fick den stå kvar ända till sommaren 2010.

Stalin arbetade mycket och trög på sin utveckling. Han studerade Marx' Kapitalet, Kommunistiska Manifestet och andra arbeten av Marx och Engels, och han lärde känna Lenins arbeten, riktade mot ”folklighetsrörelsen”, mot ”legala marxismen” och ”ekonomismen”, vilka gjorde ett djupt intryck på honom. En person, som vid den tiden stod Josef Dsjugasjvili nära, erinrar om ett tillfälle då denne, efter att ha läst en artikel av signaturen Tulin (Lenin) yttrade: ”Jag måste till varje pris få träffa honom”.** Hans teoretiska intressesfär var mycket

* J. V. Stalin: Samtal med den tyske författaren Emil Ludwig, 1938, s. 9 (ryska).

** Berättelser av gamla arbetare från Transkaukasien om den store Stalin. P. Kapanadzes minnen, Molodaja Gvardija, Moskva 1937, s. 26 (ryska),

bred — han studerade filosofi, politisk ekonomi, historia, naturvetenskap, läste skönlitteraturens klassiker och blev så en allsidigt bildad marxist.

Under denna period bedrev han även ett intensivt propagandaarbete i arbetarcirkelarna, deltog i illegala arbetarmöten, skrev flygblad, organiserade strejker. Det var bland de framskridna proletärerna i Tiflis, som Stalin genomgick den första skolan i praktiskt revolutionärt arbete.

I en artikel i Pravda erinrar Stalin om denna tid:

”Jag minns året 1898, då jag för första gången fick en cirkel av arbetare från järnvägsverkstäderna . . . Bland dessa kamrater fick jag mitt första revolutionära elddop . . . mina första lärare var Tiflisarbetarna.”*

De marxistiska arbetarcirkelarna i Tiflis bedrev sina studier enligt ett program som uppställts av Stalin.

I seminariet hölls sträng uppsikt över ”misstänkta”, och man började få en aning om Stalins illegala revolutionära arbete. Den 29 maj 1899 blev han relegerad från seminariet på grund av marxistisk propaganda. För någon tid slog han sig fram genom att ge lektioner, och sedan (i december 1899) erhöll han arbete som assistent vid Tiflis' fysikaliska observatorium, dock utan att för ett ögonblick upphöra med sin revolutionära verksamhet.

Redan vid denna tid var Stalin en av de mest energiska och framträdande partiarbetarna i Tiflis' socialdemokratiska organisation. Om denna organisation skriver L. Beria:

”Under perioden 1898-1900 bildades och utformades Tiflisorganisationens ledande centrala socialdemokratiska grupp . . . Denna grupp utförde ett väldigt revolutionärt propaganda- och organisationsarbete för att skapa en illegal socialdemokratisk partiorganisation.”**

I spetsen för denna grupp stod Stalin. Och den förebild, som de revolutionära socialdemokraterna i Tiflis osvikligt följde i sitt arbete, var Lenins: Kampförbundet för arbetarklassens befrielse. Ledd av den revolutionära minoriteten inom Mesame-dasi (Stalin, Kezchoveli, Zulkidse), började arbetarrörelsen i Tiflis under denna period träda ut ur ramen för det gamla, rent propagandistiska arbetet, som bara sträckte sig till ”mera framträdande individer” bland arbetarna. Utvecklingen själv ställde i förgrunden agitation bland massorna medelst flygblad, som behandlade vardagslivets frågor, medelst möten och politiska demonstrationer mot tsarismen.

Den nya taktiken fick ett ytterst fientligt mottagande av den opportunistiska majoriteten inom Mesame-dasi. Denna drogs till ”ekonomismen”, skydde revolutionära metoder och var emot att den politiska kampen mot självhärskardömet skulle föras ut ”på gatan”. Stalin och Mesame-dasis revolutionära minoritet förde en förbittrad och oförsonlig kamp mot opportunisterna för att driva igenom den nya taktiken, vilken gick ut på politisk massagitation. Härvid stöddes de varmt av de avancerade arbetarna i Tiflis.

En betydelsefull roll vid Tiflis-socialdemokraternas övergång till nya arbetsmetoder spelade Viktor Kurnatovskij, en insiktsfull marxist och säker anhängare av Lenins synpunkter, som energiskt spred de leninska idéerna i Transkaukasien. Vid sin ankomst till Tiflis sommaren 1900 knöt han nära kontakt med Stalin och Mesame-dasis revolutionära minoritet och blev Stalins närmaste vän och stridskamrat.

När Lenins tidning Iskra började utkomma i december 1900, anslöt sig Stalin helt till dess riktning, ty han såg genast i Lenin den som skulle skapa ett verkligt marxistiskt parti, ledaren och läraren.

”När jag lärt känna Lenins revolutionära verksamhet från slutet av 90-talet och i synnerhet

* Pravda nr 136, 16 juni 1926.

** L. Beria, Bidrag till de bolsjevikiska organisationernas i Transkaukasien historia, 1941, s. 17 (ryska).

efter 1901, sedan hans Iskra börjat utkomma”, konstaterar Stalin, ”blev jag övertygad om att vi i Lenins person hade att göra med en man av ovanliga mått. I mina ögon var han inte bara en partiledare, han var partiets faktiska skapare, ty han ensam förstod vårt partis inre väsen och dess oavvisliga behov. När jag jämförde honom med de övriga ledarna i vårt parti, syntes mig Lenin alltid huvudet högre än sina kampbröder — Plechanov, Martov, Axelrod och andra — jag tyckte att han i jämförelse med dem inte var bara en vanlig ledare utan en ledare av högre typ, en bergsörn, som inte känner fruktan i kampen och som djärvt för partiet framåt på den ryska revolutionära rörelsens obanade stigar.”*

Stalin hyste redan tidigt en fast tillit till Lenins revolutionära genialitet och befästes alltmera i denna sin uppfattning. Han fick heller aldrig anledning att ändra den, och efter Lenins död inriktade han sitt livsverk på att fortsätta sin lärares gärning.

Under åren 1900-01 gick en våg av ekonomiska strejker över Tiflis. Den hade framkallats av den begynnande ekonomiska krisens verkningar, av inflytandet från arbetarrörelsen i Ryssland och av socialdemokraternas verksamhet i Tiflis. Strejkvågen grep omkring sig till det ena företaget efter det andra. I augusti 1900 utbröt en storstrejk bland arbetarna i järnvägens verkstäder och vagnhallar. Bland dem som aktivt deltog i den var M.I. Kalinin, som från Petersburg förvisats till Kaukasien. Den 22 april 1901 anordnades en 1-majdemonstration i Tiflis' centrala del, vilken organiserades och leddes av Stalin. Demonstrationen betecknades i Lenins Iskra som en händelse av historisk betydelse för hela Kaukasien, och den hade mycket stor inverkan på hela den efterföljande arbetarrörelsen i denna landsdel.

Under ledning av Mesame-dasis revolutionära minoritet med Stalin i spetsen fördes sålunda under dessa år Grusiens arbetarrörelse över från den trånga cirkelpropagandan till politisk massagitation. Härigenom började också i Kaukasien socialismens sammansmältning med arbetarrörelsen förverkligas, liksom den några år tidigare förverkligats i Petersburg av Kampförbundet under Lenins ledning.

Alarmerad av det transkaukasiska proletariats växande revolutionära kamp stegrade tsar-regeringen sina våldsåtgärder i syfte att på denna väg hejda rörelsen. Den 21 mars 1901 företog polisen en husundersökning i fysikaliska observatoriet, där Stalin bodde och arbetade. På grund av husundersökningen och misstanken om att en häktningsorder blivit utfärdad av ochranan — en misstanke som senare också bekräftades måste Stalin gå i illegalitet. Från detta datum ända fram till februarirevolutionen 1917 arbetade han illegalt och förde det yrkesrevolutionärens farliga och av umbäranden fyllda liv, som var karakteristiskt för de hårdaste och mest målmedvetna männen i Lenins skola.

Tsarens satraper stod maktlösa inför den växande revolutionära rörelsen. På Stalins och Kezchovelis initiativ utkom i september 1901 tidningen Brdsola (Kampen) — den första illegala grusiska socialdemokratiska tidningen. Den fullföljde konsekvent den leninska Iskras idéer och var näst efter Iskra den bästa marxistiska tidningen i Ryssland.

Ledarartikeln i Brdsolas första nummer (sept. 1901) hade rubriken ”Ett ord av redaktionen” och var skriven av Stalin. Med den fastställde han tidningens uppgifter, vilka han formulerade så:

”Den grusiska socialdemokratiska tidningen skall sålunda ge ett klart svar på alla med arbetarrörelsen förknippade frågor, klarlägga principfrågor, teoretiskt utreda arbetarklassens roll i kampen och med den vetenskapliga socialismens strålar belysa varje företeelse, som möter arbetaren på hans väg”.**

Stalin betonade i sin artikel, att tidningens uppgift var att gå i spetsen för arbetarrörelsen, stå

* J. V. Stalin: Om Lenin, Sthlm, Arbetarkultur 1934, s. 19.

** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 9 (tredje ryska uppl.).

arbetarmassan så nära som möjligt, ha möjlighet att ständigt utöva inflytande på densamma och vara dess medvetna och befruktande centrum.

I följande nummer av Brdsola (november—december) publicerades ytterligare en betydelsefull artikel av Stalin — ”Rysslands Socialdemokratiska Arbetarparti och dess närmaste uppgifter” — i vilken han underströk nödvändigheten att förena den vetenskapliga socialismen med den spontana arbetarrörelsen, vidare framhöll han arbetarklassens ledande roll i den demokratiska frihetsrörelsen och ställde uppgiften att organisera ett proletariats självständiga politiska parti.

Man utgav också i stor omfattning flygblad på de talrika transkaukasiska nationaliteternas olika språk. Lenins Iskra skrev om Tiflis-socialdemokraternas verksamhet, att de ”utgav utmärkt välskrivna upprop på ryska, grusiska och armeniska, med vilka de översvämmade alla stadsdelar i Tiflis”.^{*} Lado Kezchoveli, Stalins närmaste stridskamrat, bildade i Baku en kommitté i anslutning till Iskras riktning och organiserade där ett tryckeri. Den 11 november 1901 höll Tiflis' socialdemokratiska organisation en konferens, vid vilken valdes en kommitté för Rysslands Socialdemokratiska Arbetarparti i Tiflis. Stalin invaldes i kommittén, men han stannade endast en kort tid i Tiflis. I slutet av november reste han till Batum, det tredje i ordningen (efter Baku och Tiflis) av Kaukasieens proletära centra, för att på Tiflis-kommitténs uppdrag bilda en socialdemokratisk organisation där.

I Batum utvecklade Stalin en ytterst aktiv verksamhet. Han knöt kontakt med de avancerade arbetarna, bildade socialdemokratiska cirklar, ledde själv ett antal cirklar, organiserade ett illegalt tryckeri, skrev effektfulla flygblad, tryckte och spred dem, ledde arbetarnas kamp på Rotschilds och Mantasjjevs företag, organiserade revolutionär propaganda på landsbygden. Här bildade han också en socialdemokratisk organisation, grundade Batums kommitté av RSDAP (Rysslands socialdemokratiska arbetarparti) och ledde strejker vid fabrikerna. Den 9 mars 1902 organiserade Stalin den bekanta politiska demonstration av Batums arbetare, som han ledde och gick i spetsen för. Här förverkligade han alltså i handling strejkens förening med politisk demonstration.

Så utformades och växte under denna period, hela tiden i energisk och oförsonlig kamp mot opportunisten, den leninska Iskrariktningens organisation i Transkaukasien fram. Den som främst organiserade och ledde den var Stalin, och Batumarbetarna gav honom redan vid denna tid hedersbeteckningen ”arbetarnas lärare”. Iskra-riktningens organisation i Transkaukasien byggdes upp på den proletära internationalismens fasta grund, i det den i sina led samlade avancerade arbetare av olika nationaliteter: grusier, armenier, aserbajdsjaner och ryssar. Lenin framhöll senare mer än en gång den trans-kaukasiska partiorganisationen som en förebild för proletär internationalism.

Uppsvinget i Batumarbetarnas kamp förorsakade emellertid regeringen allvarlig oro, och polisens spårhundar snokade ivrigt efter ”anstiftarna”. Den 5 april 1902 häktades Stalin. Men fast han satt inspärrad i fängelse (först i Batum, sedan från den 19 april 1903 i det för sin hårda regim bekanta fängelset i Kutais och sedan ånyo i Batum) avbröt han inte sin kontakt med det revolutionära arbetet.

I början av mars 1903 höll de kaukasiska socialdemokraternas organisation sin första kongress och här bildades Kaukasiska förbundet av RSDAP. Då Stalin var häktad, kunde han ej delta i kongressen men valdes likväl till medlem av Kaukasiska förbundets kommitté av RSDAP. Ehuru inspärrad i fängelse, fick han av de kamrater som kom tillbaka från 2:e partikongressen, kännedom om de djupgående meningsskiljaktigheter mellan bolsjevikerna och mensjevikerna, vilka gjorde sig gällande på kongressen, och han tog avgjort ställning för bolsjevikerna.

^{*} Iskra nr 25, 15 september 1902

Hösten 1903 blev Stalin på tre år förvisad till Östsibirien, till byn Novaja Uda i Balagansk härad, Irkutskguvernementet, dit han anlände den 27 november 1903. Här erhöll han ett brev från Lenin, om vilket han skrev:

”Min första bekantskap med Lenin härleder sig från år 1903, och den kom inte till stånd genom personligt sammanträffande utan per korrespondens. Den kvarlämnade emellertid hos mig ett outplånligt intryck, som blivit bestående under hela den tid jag arbetat i partiet. Jag befann mig vid den tiden i Sibirien i förvisning ... Lenins brev var jämförelsevis kort, men det innehöll en djärv och orädd kritik av vårt partis praktiska verksamhet och en synnerligen klar och koncentrerad framställning av partiets hela arbetsplan för den närmaste perioden.”*

Stalin stannade inte länge i förvisningen. Han ville så fort som möjligt återvända för att ta itu med realiserandet av Lenins plan för bolsjevikpartiets uppbyggande. Den 5 januari 1904 flydde han från förvisningsorten och i februari befann han sig åter i Kaukasien, där han först arbetade i Batum och sedan i Tiflis.

Stalin i 1905 års revolution

Nära två år hade Stalin tillbragt i fängelse och förvisning. Under dessa år hade det revolutionära uppsvinget i landet oupphörligt stegrats. Under denna tid hade också RSDAP:s 2:a kongress ägt rum, på vilken marxismens seger över ”ekonomismen” säkerstälts. Men de tidigare opportunisterna, ekonomisterna, som partiet slagit ned, avlöstes av nya opportunisterna — mensjevikerna. Efter partikongressen inledde Lenin och bolsjevikerna en häftig kamp mot mensjevikerna, mot deras opportunistiska idéer och deras splittrings- och desorganisationsverksamhet. Kampen skärptes ytterligare till följd av det rysk-japanska krigets utbrott och revolutionens mognad. Det uppstod en kris i partiet, och Lenin menade att en ny partikongress borde inkallas för att lösa densamma. Så blev kampen för 3:e partikongressens inkallande den centrala uppgift, omkring vilken alla bolsjeviker samlades.

I denna kamp hade Lenin i Kaukasien ett säkert stöd i Stalin, som stod i spetsen för bolsjevikerna där. Det kännetecknande för Stalins arbete under denna tid var den förbittrade striden mot mensjevismen. Han var medlem av RSDAP:s kaukasiska förbundskommitté och ledde tillsammans med Zchakaja dess verksamhet.

Stalin var outtröttlig: han företog oupphörligt resor i Transkaukasien (Batum, Tjiatura, Kutais, Tiflis, Baku, bondedistriktet i västra Grusien), där han stärkte de gamla partiorganisationerna och bildade nya; han deltog i häftiga sammandrabbningar med mensjeviker och andra motståndare till marxismen i otaliga diskussioner, försvarade energiskt bolsjevikernas synpunkter och blottade mensjevikernas och deras medlöparens opportunism och politiska kannstöperi.

Under Stalins och Dsjaparidses ledning genomfördes ”i december 1904 en effektiv strejk av Bakuarbetarna, som varade från den 13 till den 31 december och slutade med att för första gången i den ryska arbetarrörelsens historia ett kollektivavtal ingicks med storföretagarna i oljeindustrin.

Bakustrejken var upptakten till ett revolutionärt uppsving i Transkaukasien.

Den blev en signal till de ryktbara januari- och februaristrejken i hela Ryssland (Stalin).”**

Strejken var, som det heter i Sovjetunionens Kommunistiska Partis historia, en ovädersbådande blix, som föregick den stora revolutionära stormen i Ryssland.

Stalin genomförde konsekvent Lenins direktiv, utvecklade och förfäktade de bolsjevikiska

* J. V. Stalin: Om Lenin, Sthlm, Arbetarkultur 1934, s. 20.

** L. Beria: Bidrag till bolsjevikorganisationernas i Transkaukasien historia, 1941, s. 48 (ryska).

idéerna för massorna, organiserade kampen för tredje partikongressen.

Mellan Lenin och Kaukasiska förbunds-kommittén upprätthölls hela tiden en intim kontakt. De kaukasiska bolsjevikerna hade i Stalin en kraftfull ledare under den hårda ideologiska och politiska kamp mot mensjeviker, socialistrevolutionärer och anarkister, som kännetecknade den första ryska revolutionens år. Deras starkaste vapen var partilitteraturen, och Stalin organiserade och tog initiativ till så gott som alla bolsjevikiska publikationer i Kaukasien. Genom hans energiska arbete erhöles utgivningen av illegala böcker, tidningar, broschyrer och flygblad en i det tsaristiska Ryssland dittills osedd omfattning.

Ett synnerligen djärvt företag av Kaukasiska förbundet och ett ypperligt prov på bolsjevikernas illegala teknik var Avlabars hemliga tryckeri i Tiflis, som hölls i gång från november 1903 till april 1904. Här trycktes Lenins arbeten "Proletariatets och böndernas revolutionärt demokratiska diktatur" och "Till de fattiga på landsbygden", vidare Stalins broschyrer "Korta anteckningar om meningsskiljaktigheterna i partiet", "Två sammandrabbningar" och andra, dessutom partiets program och stadgar samt tiotals flygblad, som till stor del var skrivna av Stalin. Här trycktes också tidningarna Proletariatets Brdsola (Proletariatets kamp) och Proletariatets Brdsolis Purtseli (Proletariatets kamptidning). Samtliga böcker, broschyrer, tidningar och flygblad trycktes på tre språk och i upplagor på flera tusen exemplar.

Den avgörande rollen i försvaret av bolsjevismens positioner i Kaukasien, i propagandan för och utvecklingen av Lenins idéer tillkom RSDAP:s kaukasiska förbunds tidning Proletariatets Brdsola. Den var näst efter partiets huvudorgan Proletarij bolsjevikernas bästa och största tidning, och i nästan varje nummer av densamma återgavs artiklar av Lenin, som tryckts i Proletarij. Många av de viktigaste artiklarna i tidningen var skrivna av Stalin, och han framträdde här som en talangfull polemiker, en betydande litterär och teoretisk kraft i partiet, en politisk ledare för proletariatet, som konsekvent följde Lenins linje. I sina artiklar och broschyrer behandlade Stalin en rad teoretiska och politiska frågor, varvid han klarlade de antibolsjevikiska strömningarnas och fraktionernas ideologiska principlöshet, opportunism och förräderi samt utdelade hårda och träffsäkra slag mot motståndarna. Lenin uttalade sig mycket erkännande om Proletariatets Brdsola och dess marxistiska följdriktighet och förträffliga litterära egenskaper.

Såsom Lenins säkraste och mest konsekvente lärjunge och stridskamrat intog Stalin en framträdande plats i Kaukasien då det gällde att ideologiskt slå ned mensjevismen och förfäkta det marxistiska partiets ideologiska, organisatoriska och taktiska grundsatser. Hans artiklar från denna tid är mönster för ett följdriktigt försvar av leninismens synpunkter och utmärker sig för teoretiskt djup och obeveklig fasthet gentemot opportunismen.

I den utmärkta broschyren "Korta anteckningar om meningsskiljaktigheterna i partiet", i sina två "Brev från Kutais" och likaså i artikeln "Svar till 'Sotsialdemokrat'" utvecklade Stalin ett energiskt försvar för det marxistiska partiets ideologiska grundsatser. I "Brev från Kutais" (september—oktober 1904) levererade han en skarp kritik av Plechanovs artiklar i nya Iskra, vilka var riktade mot Lenins bok "Vad bör göras?" Logiskt och konsekvent hävdade han här Lenins frågeställning beträffande spontaniteten och medvetenheten i arbetarrörelsen och skrev:

"Konsekvensen (den praktiska slutsatsen) härav är : låt oss höja proletariatet till medvetande om dess sanna klassintressen, till medvetande om det socialistiska idealet, men inte plöttra ut detta ideal i småmynt eller anpassa det till den spontana rörelsen. Lenin har fastställt den teoretiska basis på vilken denna praktiska slutsats bygger. Man behöver bara godtaga denna teoretiska förutsättning för att kunna gardera sig mot opportunismen. Det är i detta den leninska idéns betydelse ligger. Jag kallar den leninsk, därför att ingen i den ryska litteraturen

har formulerat den så klart som Lenin.”*

Broschyren ”Korta anteckningar om meningsskiljaktigheterna i partiet” (skriven i början av 1905 och tryckt illegalt i maj 1905) är ett av det bolsjevikiska tänkandets mest framstående verk. Den ansluter sig omedelbart till Lenins historiska bok ”Vad bör göras?” samt förfäktar energiskt och utvecklar vidare Lenins geniala idéer. Stalin visar här, vilken utomordentligt stor betydelse det socialistiska medvetandet har för arbetarrörelsen. Samtidigt varnar han emellertid för att ensidigt överdriva idéernas roll, att lämna ur sikte den ekonomiska utvecklingens betingelser och arbetarrörelsens roll. Kan man påstå, frågar han, att socialismen är allt, men arbetarrörelsen intet? Och han svarar:

”Naturligtvis inte! Så talar bara idealister. Någon gång, efter en mycket lång tidrymd, kommer den ekonomiska utvecklingen med nödvändighet att föra arbetarklassen till social revolution och följaktligen tvinga den att bryta varje förbindelse med den borgerliga ideologin. Saken är bara den, att denna väg blir mycket lång och smärtsam.”**

Sedan Stalin i broschyren ”Korta anteckningar om meningsskiljaktigheterna i partiet” djupgående och ur olika synpunkter behandlat växelförhållandet mellan den spontana arbetarrörelsen och det socialistiska medvetandet, gör han följande resumé av den uppfattning, som förfäktades av Lenins flygel inom socialdemokratin:

”Vad är vetenskaplig socialism *utan arbetarrörelse*? — En kompass, som ifall den inte användes endast kan rosta och då måste kastas överbord.

Vad är arbetarrörelse *utan socialism*? — Ett skepp utan kompass, som väl på ett eller annat sätt tar sig fram till andra stranden men som, om det haft kompass, skulle ha nått stranden mycket fortare och utsatt sig för mindre faror.

Föreنا bägge och ni får ett förträffligt skepp, som styr raka vägen till andra stranden och i oskadat skick når hamnen.

Föreنا arbetarrörelsen med socialismen och ni får en socialdemokratisk rörelse, som raka vägen sätter kurs på 'det förlovade landet'.”***

Historien om arbetarklassens kamp i Ryssland har på ett glänsande sätt bekräftat denna Stalins viktiga teoretiska slutsats. I broschyren underkastar han den opportunistiska spontanitetsteorin en mördande kritik och motiverar det revolutionära partiets och den revolutionära teorins roll och betydelse för arbetarklassen. Han skriver:

”Arbetarrörelsen måste förenas med socialismen, den praktiska verksamheten och den teoretiska tanken måste smälta samman och på så sätt skänka den spontana arbetarrörelsen en socialdemokratisk karaktär . . . Det är vår, socialdemokratins plikt att draga bort den spontana arbetarrörelsen från trade-unionismens väg och leda in den på socialdemokratins väg. Det är vår plikt att ingjuta socialistiskt medvetande i denna rörelse och sammanföra arbetarklassens progressiva krafter i ett enda centraliserat parti. Vår uppgift är att ständigt gå i spetsen för rörelsen och utan att tröttna kämpa mot alla och envar — fiende som 'vän' — vilka söker hindra förverkligandet av dessa uppgifter.”****

Stalins artiklar vann Lenins odelade gillande, och när han i partiets huvudorgan Proletarij (nr 22) recenserade artikeln ”Svar till Sotsialdemokrat”, som publicerats i Proletariatis Brdsola i augusti 1905, så framhävde han särskilt den ypperliga problemställningen i den bekanta

* J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 58 (3:e ryska uppl.).

** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 105 (ryska).

*** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 102-103 (ryska).

**** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 105-106 (ryska).

frågan om ”ingjutande av medvetenhet utifrån”.

I en rad artiklar motiverade Stalin Lenins linje på RSDAP:s andra kongress och efter densamma. Artikeln ”Proletärernas klass och deras parti” (publicerad den 1 januari 1905 i nr 8 av Proletariatis Brdsola) behandlar partistadgarnas första paragraf. Här uppträder Stalin till försvar för partiets organisatoriska grundsatser, varvid han helt ansluter sig till Lenins lära om partiet och klargör och anger grunderna för Lenins idéer. Artikeln förfäktar bolsjevismens organisatoriska idéer, sådana de framlagts av Lenin i hans berömda bok ”Ett steg framåt, två tillbaka”. Stalin skriver:

”Ända till innevarande dag har vårt parti varit likt en gästfri patriarkalisk familj, beredd att ta emot alla sympatiserande. Men sedan vårt parti blivit en centraliserad *organisation*, har det kastat av sig det patriarkaliska höljet och blivit fullständigt likt en *fästning*, vars portar öppnas bara för dem som är värdiga. Och detta har stor betydelse för oss. Samtidigt som självhärskardömet strävar att demoralisera proletariatets klassmedvetande med hjälp av ”trade-unionism”, nationalism, klerikalism o. s. v., medan å andra sidan de liberala intellektuella ihärdigt strävar att tillintetgöra proletariatets självverksamhet och att göra sig till förmyndare över detsamma, måste vi vara ytterst vaksamma och får inte glömma att vårt parti är en *fästning*, vars portar öppnas bara för dem som bestått provet.”*

Artikeln ”Hur uppfattar socialdemokratin den nationella frågan?” (publicerad i nr 7 av Proletariatis Brdsola den 1 september 1904) är en ypperlig kommentar till RSDAP:s teori och nationella program. Här motiverar och klargör Stalin partiets program i den nationella frågan, riktar en förkrossande kritik mot den opportunistiska principen om rågångar mellan de skilda nationernas proletariat och förfäktar konsekvent principen om att de proletära klassorganisationerna bör uppbyggas enligt internationalistisk typ. Stalin visar sig här vara en framstående teoretiker på den nationella frågans område, som på ett mästerligt sätt behärskar den marxistiska dialektiska metoden. I denna artikel ligger fröet till de idéer han senare utvecklade i sin bok ”Marxismen och den nationella frågan”.

Ända från den ryska revolutionens första steg hade Stalin energiskt hävdad och fullföljt den leninska strategin och taktiken i revolutionen, Lenins idé om *proletariatets hegemoni* i revolutionen. Med hänsyftning på liberalerna, som inte strävade till revolution utan till försoning med tsaren, hade Stalin redan före den 9 januari 1905 skrivit: ”Ja, mina herrar, alla edra bemödanden är förgäves! Den ryska revolutionen kan inte undgås. Den är lika ofrånkomlig som solens uppgång! Kan ni hejda den uppgående solen? *Huvudstyrkan i denna revolution är proletariatet i stad och på land, och dess baner föres av det socialdemokratiska arbetarpartiet* och inte av er, herrar liberaler!”**

Lika energiskt förfäktade han Lenins idé om det väpnade upproret såsom medel att störta självhärskardömet och upprätta republik. I hans arbeten från åren 1905-07 levereras en allsidig motivering av det väpnade upprorets idé. ”Folkets räddning ligger i ett segerrikt uppror av folket självt”, skrev Stalin. Liksom Lenin tillmätte han upprorets tekniska förberedelse, organisering och kampgrupper, anskaffning av vapen o. s. v. en mycket stor betydelse. ”Det är just *den tekniska ledningen och den organisatoriska förberedelsen av det allryska upproret*, som utgör den nya uppgift vilken utvecklingen ställt proletariatet inför”, betonade Stalin, och det var också han, som dagligdags ledde de transkaukasiska bolsjevikorganisationernas arbete för att förbereda väpnat uppror.

Stalin vidareutvecklade och motiverade också Lenins idé om en provisorisk revolutionär regering. Bildandet av en sådan regering måste, betonade han, bli det naturliga resultatet av

* J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 67 (ryska).

** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s. 78 (ryska).

*** Sammastädes, s. 133.

det väpnade folkupprorets seger. För såvitt proletariatet och bönderna segrar i upproret, måste också den provisoriska revolutionära regeringen bringa deras förhoppningar till uttryck och representera deras intressen. Den måste vara proletariatets och böndernas revolutionära diktatur, ty endast en diktatur av dessa revolutionära klasser kan tygla och undertrycka reaktionens dunkla krafter, beväpna folket, genomföra RSDAP:s minimiprogram, befästa revolutionens seger och föra den till slut. Stalin skrev:

”Om det avancerade proletariatet är revolutionens ledare och om det aktivt deltar i organisationen av upproret, så är det utan vidare klart att vi inte kan två våra händer och ställa oss på sidan om den provisoriska revolutionära regeringen, utan vi måste tillsammans med bönderna erövra den politiska makten och gå med i den provisoriska regeringen^{*}: ledaren i den revolutionära gatukampen måste också vara ledare för revolutionens regering.^{**}”

I kampen mot bolsjevikpartiets och arbetarklassens många fiender klargjorde och förfäktade Stalin följdriktigt Lenins revolutionsteori och hans taktiska plan — en plan, vars avgörande betydelse låg däri att den helt byggde på de reella förhållandena i Ryssland, reste de breda folkmassorna till kamp och besjälade dem med tro på seger samt förde revolutionen framåt.

Kaukasiska förbundskommittén bedrev en outtröttlig propaganda för tredje partikongressens beslut och manade arbetarna och bönderna till väpnat uppror. De stalinska flygbladen från 1905 är mönster för propagandan för bolsjevismens idéer bland massorna. I artiklarna ”Det väpnade upproret och vår taktik”, ”Provisoriska revolutionära regeringen och socialdemokratin”, ”Reaktionen stärkes” o. a. levererade Stalin en förkrossande kritik mot mensjevikernas ledare samt förfäktade och propagerade konsekvent nödvändigheten av väpnat uppror.

Stalin framför ”Reaktionen stärkes” – som man såg det under personkultens dagar

Generalstrejken i oktober 1905 visade hur stark och mäktig den proletära rörelsen vuxit sig och tvingade den nu ordentligt skrämde tsaren att utfärda manifestet av den 17 oktober. I manifestet utlovades åt folket alla möjliga friheter, men i själva verket var det avsett att lura folkmassorna, det var en krigslist av tsarismen, ett slags andhämtningspaus, som den behövde

* Här berör vi inte den principiella sidan av denna fråga

** J. V. Stalin: Saml. verk, b. I, s, 258-259 (ryska).

för att söva in de lättrogna, vinna tid och hämta krafter för att sedan kunna rikta ett slag mot revolutionen. Bolsjevikerna klargjorde för massorna att manifestet av den 17 oktober var en fälla. När ”oktobermanifestet” offentliggjordes, befann sig Stalin i Tiflis i full kamp för Lenins taktiska plan och de bolsjevikiska revolutionsparollerna. Samma dag uppträdde han på ett arbetarmöte, där han bl. a. yttrade:

”Vad behöver vi för att verkligen kunna segra? Vi behöver tre ting: för det första beväpning, för det andra beväpning och för det tredje åter och åter igen beväpning.”*

I proklamationen ”Medborgare!”, utgiven av RSDAP:s kaukasiska förbunds Tifliskommitté i oktober 1905, som var författad av Stalin och i vilken han slår fast att ett allmänt väpnat uppror är nödvändigt för revolutionens seger, heter det:

”Den väldiga politiska generalstrejk, som nu pågår och som till sin omfattning saknar motsvarighet inte bara i Rysslands utan i hela världens historia, kan måhända i dag sluta utan att ha övergått i ett allmänt folkuppror, men då endast för att i morgon på nytt och med än större kraft skaka landet och utmynna i ett mäktigt väpnat uppror, som måste bli avgörande för ryska folkets sekellånga strid mot tsarens självhärskardöme och krossa huvudet på detta skändliga vidunder . . . Ett allmänt folkuppror — det är den väldiga uppgift, som det ryska proletariatet för närvarande står inför och som pockande kräver sin lösning!”**

Vid denna tid utförde Stalin ett revolutionärt arbete av väldiga mått i Transkaukasien. Under hans ledning fattade RSDAP:s kaukasiska förbunds fjärde bolsjevikkonferens (november 1905) beslut om att stärka kampen för att förbereda och genomföra väpnat uppror, att igångsätta bojkott mot tsarduman, att utveckla och befästa arbetarnas och böndernas revolutionära organisationer: arbetardeputerades sovjeter, strejkkommittéer och revolutionära bondekommittéer. Stalin avslöjade mensjevikerna och angrep dem kraftigt för deras motstånd mot revolution och väpnat uppror, samtidigt som han outtröttligt beredde arbetarna till beslutsam kamp mot tsarismen. Den revolutionära brandens flammor spred sig över hela Transkaukasien. Redan på tredje partikongressen framhövdes speciellt i en av Lenin föreslagna resolution ”Med anledning av händelserna i Kaukasien” de transkaukasiska bolsjevikorganisationernas verksamhet och de karakteriserades som ”vårt partis mest kampdugliga organisationer”, varjämte partiet manades att på allt sätt stödja dem.

I december 1905 reste Stalin som representant för de transkaukasiska bolsjevikerna till den första allmänna bolsjevikkonferensen i Tammerfors i Finland. Här sammanträffade han för första gången personligen med Lenin, blev invald i den politiska kommission, som redigerade konferensens resolutioner, och arbetade vid Lenins sida som en av de framträdande partiledarna.

Efter decemberupprorets nederlag inträdde en vändning till successivt återtag för revolutionen. Inom partiet pågick förberedelsearbetet till RSDAP:s fjärde kongress. Kampen mellan bolsjevikerna och mensjevikerna flammade upp med ny styrka. Anarkosyndikalistiska element dök upp på scenen och började ställa till bråk, särskilt i Tiflis. I mittpunkten av kampen mot alla dessa sidoriktade strömningar i Transkaukasien stod Stalin.

Han deltog aktivt i RSDAP:s fjärde kongress (i Stockholm, april 1906), där han skuldra vid skuldra med Lenin mot mensjevikerna förfäktade bolsjevikernas linje i revolutionen. I polemiken med mensjevikerna ställde Stalin frågan på sin spets:

”Antingen proletariatets hegemoni eller den demokratiska bourgeoisins hegemoni — så står frågan i partiet, det är det väsentliga i våra meningsskiljaktigheter.”***

* SUKP(b):s historia, Sthlm, Arbetarkultur 1939, s. 104.

** J. V. Stalin: Saml, verk, b, I, s. 186 (ryska),

*** J. V. Stalin: Saml, verk, b, I, s. 240 (ryska).

Strax efter partikongressen skrev Stalin broschyren ”Det nuvarande läget och arbetarpartiets föreningskongress, i vilken han företog en analys av det väpnade decemberupprorets lärdomar, klargjorde grunderna för bolsjevikernas linje i revolutionen och summerade resultatet av arbetet på RSDAP:s fjärde kongress.

Efter kongressen förlade Stalin på nytt sin verksamhet till Transkaukasien. Han bekämpade oförsonligt mensjevismen och andra antiproletära strömningar och ledde de legala bolsjevikiska tidningar, som utkom i Tiflis på grusiska språket: Achali Zchovreba (Nytt liv), Achali Drojeba (Ny tid), Tjveni Zchovreba (Vårt liv) och Dro (Tiden).

Till denna tid hänför sig en serie utmärkta artiklar av Stalins hand: ”Anarkism eller socialism”, som han skrev med anledning av att Krapotkin-anarkisterna aktiviserade sin verksamhet i Transkaukasien. I den situation som inträdde, då den revolutionära vågen ebbade ut och reaktionen reste huvudet, trädde försvaret av bolsjevismens teoretiska grundsatser i förgrunden såsom en omedelbar partiuppgift. År 1909 utgav Lenin sitt geniala arbete ”Materialismen och empiriokriticismen”, i vilket han definitivt avslöjar dem, som sökte revidera marxismens teori, och med framgång försvarade bolsjevikpartiets teoretiska grundprinciper.

På samma linje uppträdde också Stalin, som i sina artiklar hävdade och utvecklade det marxistiska partiets teoretiska grunder: den dialektiska och historiska materialismen. Artiklarna publicerades 1906—07 i de grusiska bolsjeviktidningarna. I lättfattlig och populär form klargöres i dem vad som menas med materialism och dialektik och vad historisk materialism är. På ett synnerligen djupgående sätt ställes och löses här den marx-leninska teorins grundläggande frågor: den socialistiska revolutionens och den proletära diktaturens oundviklighet och ofrånkomlighet och hur nödvändigt det är att det finns ett proletärt kampparti, ett parti av ny typ, som skiljer sig från de gamla reformistiska partierna i Andra Internationalen; vidare utlägges principerna för partiets strategi och taktik. Dessa artiklar bildar en betydelsefull insats i marxismen-leninismens teori och tillhör vårt partis ideologiska skatter. De är ett mönster av djupgående behandling av marxismen-leninismens teoretiska frågor i oskiljbar anknytning till de aktuella uppgifterna för proletariatets revolutionära klasskamp.

I april—maj 1907 hölls i London RSDAP:s femte kongress, som befäste bolsjevikernas seger över mensjevikerna. Stalin deltog verksamt i kongressen, och efter sin återkomst till Kaukasien publicerade han ett referat av kongressens arbete: ”Rysslands Socialdemokratiska Arbetarpartis kongress i London (En delegats anteckningar)”. Här företog han en värdering av partikongressens arbete och dess resultat, försvarade bolsjevikernas ideologiska och taktiska positioner, blottade mensjevikernas liberalt borgerliga linje i revolutionen och deras inställning på likvidation av partiet samt påvisade att mensjevismen på grund av sin klassnatur var en småborgerlig politisk strömning.

Förvisning och flykt

Den första ryska revolutionen slutade med nederlag. Från dess slut och till den andra revolutionens början förflöt tio år, under vilka bolsjevikerna i hjältemodigt och offervilligt, hårdnackat och outtröttligt arbete organiserade massorna, fostrade dem i revolutionär anda, gav deras kamp den rätta riktningen och grundlade den annalkande revolutionens seger.

För Lenin och Stalin var det år av orygglig kamp för det illegala revolutionära partiets bevarande och befästande, för den bolsjevikiska linjens genomförande i den ändrade situationen, det var år av intensivt arbete för arbetarmassornas organisation och skolning, år av ytterst hårdnackad kamp mot tsarismens polis. Tsarmakten förstod att den i Stalins person hade att göra med en revolutionär ledare av stora mått och sökte på allt sätt beröva honom möjlighet att bedriva revolutionärt arbete. Häktningar, fängelse och förvisning följde slag i

slag. Från 1902 till 1913 blev Stalin sju gånger arresterad, deporterad sex gånger och flydde fem gånger från exilen. Tsarpolisens hantlangare hade knappt hunnit föra Stalin till en ny förvisningsort, innan han ånyo försvann och återigen befann sig i ”frihet”, arbetande med att höja massornas revolutionära energi. Från den sista förvisningen, då han befann sig i Turuchanskdistriktet, befriades han genom februarirevolutionen 1917. I juli 1907 började Baku-perioden av Stalins revolutionära verksamhet. Vid återkomsten från RSDAP:s femte kongress (i London) lämnade han nämligen på partiets anvisning Tiflis och slog ned sina bopålar i Baku, där han inledde ett energiskt arbete för att ena Bakuorganisationen omkring Lenins paroller och samla arbetarmassorna omkring bolsjevismens baner. Baku var det största industriområdet i Transkaukasien och ett synnerligen viktigt centrum för arbetarrörelsen i Ryssland. Stalin organiserade kampen för att tränga ut mensjevikerna ur Bakus arbetarstadsdelar (Balachany, BibiEjbat, Svarta staden, Vita staden). Han ledde bolsjevikernas illegala och legala tidningar: Bakinskij Proletarij (Bakuproletären), Gudok (Fabrikssirenen) och Bakinskij Robotjij (Bakuarbetaren). Han ledde kampen för valen till tredje riksduman, och den ”Instruktion för socialdemokraternas representanter i tredje riksduman”, som Stalin skrivit, godkändes på ett sammanträde den 22 september av ombud för arbetarkurian i Baku. Stalin gav Bakuarbetarnas kamp den rätta inriktningen. Hans ledning av den stora kampanj, som genomfördes i samband med förhandlingarna om avslutande av ett kollektivavtal mellan oljeindustrins arbetare och företagare, gav ett förträffligt prov på hans förmåga att under svåra reaktionära förhållanden i enlighet med Lenins linje på ett smidigt sätt koordinera det illegala och det legala arbetet. Genom att skickligt fullfölja den leninska taktiken att mobilisera arbetarmassorna till politisk kamp mot tsarmonarkin hemförde Stalin seger åt bolsjevikerna i denna kampanj. I den stolypinska reaktionens dystra natt erbjöd det proletära Baku ett högst ovanligt skådespel: den proletära kampen växte och över hela Ryssland genljöd de legala bolsjeviktidningarnas röst, dessa Stalins skapelser. ”Den politiska masstrejkens sista mohikaner”^{*} kallade Lenin Bakuarbetarna med anledning av deras hjältemodiga kamp år 1908.

Stalin samlade omkring sig en stark kärntrupp av beprövade bolsjeviker av Lenins skola: Fioletov, Saratovets (Jefimov), Vatssek, Bokov, Malygin, Ordsjonikidse, Dsjaparidse, Sjaumjan, Spandarjan, Hanlar, Memedov, Asisbekov, Kjasi-Mamed och andra. Slutligen nådde han så långt, att Bakuorganisationen blev helt bolsjevikisk och Baku förvandlades till ett bolsjevismens fäste, vars proletariat under Stalins ledning förde en tapper kamp i den revolutionära rörelsens främsta led i Ryssland.

Den tid Stalin vistades i Baku fick en mycket stor betydelse i hans liv och verksamhet. Han säger själv om denna period:

”De två åren bland oljeindustrins arbetare, där jag aktivt deltog i det revolutionära arbetet och i den praktiska ledningen av kampen, härdade mig. I umgänget med sådana avancerade Bakuarbetare som Vatssek, Saratovets och andra å ena sidan, och å andra sidan i den storm den skarpa konflikten mellan arbetarna och oljemagnaterna frambesvor, fick jag för första gången pröva på att leda stora arbetarmassor. I Baku fick jag sålunda mitt andra revolutionära elddop.”^{**}

Den 25 mars 1908 häktades Stalin och deporterades efter nära åtta månaders fängelsevistelse på två år till Solvytjegodsk i Vologdaguvernementet. Men redan den 24 juni 1909 flydde han därifrån och återvände till det illegala arbetet i Baku. Här anslöt han sig helt till Lenins linje och gick energiskt till kamp mot likvidatorer och otsovister. I den centrala partipressen publicerades hans historiska ”Brev från Kaukasien” och i tidningen Bakinskij Proletarij artikeln ”Partikrisen och våra uppgifter”, ”Ur partilivet” m. fl., i vilka Stalin resolut kritiserade tillståndet i partiorganisationerna och drog upp en plan för att övervinna parti-

* V. I. Lenin: Saml. verk, b. XV, s. 33 (3:e ryska uppl.).

** Pravda nr 136, 16 juni 1926.

krisen. Artiklarna innehöll en förintande kritik av likvidatorerna, och med Tiflismensjeviker som exempel blottades deras renegatinställning i program- och taktikfrågorna. I dem uttalades också en skarp dom över trotskismens agenter och deras förrädiska uppträdande. Vidare framfördes här de aktuella uppgifter, som senare tog fast gestalt på partikonferensen i Prag, nämligen inkallande av en allmän partikonferens, utgivande av en legal partitidning och skapande av ett illegalt particentrum för att leda den praktiska verksamheten i Ryssland.

Den 23 mars 1910 blev Stalin på nytt häktad i Baku. Efter att ha suttit ett halvt år inspärrad i fängelse sändes han tillbaka till Solvytjegodsk i förvisning. Här satte han sig i förbindelse med Lenin och skrev i slutet av 1910 ett brev till denne, i vilket han uttalade sin fulla anslutning till Lenins taktik ifråga om att bilda ett partiblock med dem som var anhängare av det illegala partiets bevarande och stärkande, och där han skarpt angrep Trotskijs ”ruttna principlöshet” samt framlade en plan för organiseringen av partiarbetet i Ryssland.

Från och med senare hälften av 1911 inträder den period, då Stalins revolutionära verksamhet var förlagd till Petersburg. Den 6 september 1911 lämnade han i hemlighet Vologda och begav sig till Petersburg, där han satte sig i förbindelse med partiorganisationen och tog itu med organisera och led kampen mot likvidatorerna (mensjeviker och trotskister) samt arbetade på att sammansvetsa och stärka bolsjevikorganisationerna i Petersburg. Den 9 september 1911 arresterades Stalin igen i Petersburg och förvisades till Vologdaguvernementet, men lyckades komma därifrån i februari 1912.

I januari 1912 inträffade en synnerligen betydelsefull händelse i partiets liv. På RSDAP:s konferens i Prag blev mensjeviker utdrivna ur partiet, varefter grunden lades till ett parti av ny typ, leninismens parti, bolsjevikpartiet.

Bolsjeviker hade arbetat på att skapa ett sådant parti av ny typ ända sedan gamla Iskras tid, och de förberedde det hårdnackat, ihärdigt, trots alla svårigheter. Kampen mot ”ekonomisterna”, mot mensjeviker, trotskister, otsovister och idealister av alla nyanser ända till empirikritikerna — allt detta var i grund och botten en förberedelse till skapandet av just detta parti. Den grundläggande och avgörande rollen i detta förberedelsearbete spelade Lenins böcker ”Vad bör göras?”, ”Ett steg framåt, två tillbaka”, ”Socialdemokratins två taktiska linjer i den demokratiska revolutionen” och ”Materialismen och empirikriticismen”. *I denna kamp mot de talrika fienderna var Stalin Lenins trogne stridskamrat, hans oföränderligt pålitliga stöd i kampen för det revolutionära marxistiska partiets, bolsjevikpartiets skapande.*

I Pravdas redaktion

Pragkonferensen förutsåg i sina beslut att ett revolutionärt uppsving i en nära framtid med absolut säkerhet skulle komma att inträda och vidtog nödiga åtgärder för att partiet skulle vara fullt rustat att möta detta uppsving. Konferensen valde en bolsjevikisk centralkommitté, tillsatte ett centralt organ för att leda det praktiska revolutionära arbetet i Ryssland (Centralkommitténs ryska byrå) och fattade beslut om att ge ut tidningen Pravda. Ehuru frånvarande invaldes Stalin av konferensen till medlem i centralkommittén, för vilken han ända sedan 1910 varit ombud (s. k. ”ombud för CK”), och på Lenins förslag ställdes han i spetsen för CK:s ryska byrå. Men Stalin befann sig i exil, och det gällde att organisera hans flykt. Lenin sände då Sergo Ordsjonikidse till Vologda för att informera Stalin om Pragkonferensens beslut, och den 29 februari 1912 lämnade han än en gång i hemlighet förvisningsorten. Under den korta tid han nu befann sig i ”frihet”, utvecklade Stalin en energisk verksamhet — på CK:s uppdrag företog han en rundresa till de viktigaste distrikten i Ryssland, viktig förberedelser till den förestående majdemonstrationen, skrev CK:s bekanta flygblad till 1 maj och ledde den bolsjevikiska veckotidningen Svesda (Stjärnan) i Petersburg under strejkerna vid Lenaguldfälten.

Den dagliga masstidningen Pravda, som utkom i Petersburg, var ett kraftigt vapen i bolsjevik-

partiets händer då det gällde att stärka partiorganisationerna och vinna inflytande bland massorna. Tidningen hade grundats i enlighet med Lenins anvisningar och på Stalins initiativ, och under hans ledning redigerades dess första nummer och fastställdes dess inriktning.

Pravda kom till vid samma tid som ett nytt uppsving i den revolutionära rörelsen inträdde. Tidningens första nummer utkom den 22 april (5 maj) 1912, och det blev en verklig högtidsdag för arbetarna. Till minne av Pravdas utkommande beslöts att fira 5 maj som arbetarpressens dag.

”Pravda av år 1912 lade grunden till bolsjevismens seger år 1917 — skrev Stalin senare vid tidningens tioårsdag.*

Den 22 april 1912 häktades Stalin på en gata i Petersburg, och sedan han suttit inspärrad i fängelse några månader deporterades han på tre år, denna gång till en avlägsnare ort, till landskapet Narym. Men redan den 1 september samma år försvann han igen från förvisningsorten och kom tillbaka till Petersburg. Här redigerade han den bolsjevikiska tidningen Pravda och ledde bolsjevikernas verksamhet under valkampanjen till fjärde riksduman. Hack i häl förföljd av polisen uppträdde han, hur riskabelt det än var, på en rad arbetarmöten, skyddad av arbetarorganisationerna och av arbetarna själva, som hindrade polisen att få fatt i honom.

I valkampanjen, som kröntes med seger för bolsjevikpartiet, spelade ”Petersburgsarbetarnas instruktion för sin representant” en mycket stor roll. Den var skriven av Stalin och fick ett mycket högt vitsord av Lenin. När Lenin skickade ”Instruktionen” till tryckeriet för att sättas, skrev han: ”Skicka den ovillkorligen tillbaka!!! Smutsa inte ner den! *Ytterst viktigt* att detta dokument bevaras.” I ett brev till Pravdas redaktion gav han följande anvisning: ”Placera ovillkorligen denna anvisning till Petersburgsrepresentanten på synlig plats och sätt den med kraftig stil”.** Stalins ”Instruktion” erinrade arbetarna om de olösta uppgifterna från 1905 års revolution och manade dem till revolutionär kamp på två fronter — mot tsarregeringen såväl som mot den liberala bourgeoisin, som sökte få till stånd en uppgörelse med tsarismen. Efter valen arbetade Stalin i ledningen för den bolsjevikiska dumafractionen. Jämte Stalin arbetade i Petersburg vid denna tid också J. Sverdlov och V. Molotov, vilka aktivt deltog i Pravdas redigering och i ledningen av valkampanjen och dumafractionen. Under denna period utvecklades en alltmer intim kontakt mellan Lenin och Stalin, och i sina brev uttryckte den förre sitt odelade gillande av Stalins verksamhet, hans uttalanden och artiklar. Vid två tillfällen reste Stalin till Krakow för att sammanträffa med Lenin — första gången i november och därefter i slutet av december 1912 i samband med centralkommitténs konferens med partifunktionärer.

Under den tid Stalin vistades utomlands, skrev han sin artikel ”Marxismen och den nationella frågan”, som Lenin skattade mycket högt och om vilken han skrev: ”I den marxistiska teoretiska litteraturen har grundsatserna för socialdemokratins nationella program på senare tid redan blivit belysta (i främsta rummet genom Stalins artikel).***” Artikel ”Marxismen och den nationella frågan” var bolsjevismens mest betydelsefulla insats i den nationella frågan på den internationella arenan före kriget. Den var bolsjevismens teori och dess programdeklaration i den nationella frågan. Skarpt och kraftigt ställdes här två metoder, två program, två världsåskådningar — Andra Internationalens och leninismens — mot varandra. Med gemensamma krafter krossade Lenin och Stalin Andra Internationalens opportunistiska åsikter och dogmer i den nationella frågan. Det marxistiska programmet i denna fråga hade utarbetats av Lenin och Stalin, och i sin artikel framställde Stalin den marxistiska teorin om nationen, utformade grundsatserna för den bolsjevikiska metoden att lösa den nationella frågan (kravet att betrakta den nationella frågan som en del av revolutionens allmänna komplex och i ouplösligt samband med hela den internationella situationen under imperialismens epok) och

* Pravda nr 98, 5 maj 1922.

** V. I. Lenin: Saml. verk, b, XXIX, s. 78 (3:e ryska uppl.).

*** Sammastädes, s. 116.

motiverade bolsjevikernas princip om arbetarnas internationella samhörighet.

Den 23 februari 1913 häktades Stalin på en festtillställning anordnad av bolsjevikernas Petersburgskommitté i Kalasjnikovbörsens sal. Denna gång förvisades han av tsarregeringen till det avlägsna Turuchanskdistriktet på fyra år. Till en början vistades han i byn Kostino, men då tsarens gendarmar befarade en ny flykt, förflyttades han i början av 1914 längre norrut till byn Kurejka ända uppe vid polcirkeln. Här levde han under åren 1914, 1915 och 1916 under de hårdaste tänkbara betingelser för politiska förvisade i den fjärran sibiriska obygden.

Sommaren 1914 utbröt det imperialistiska världskriget. Andra Internationalens partier begick skändligt förräderi mot arbetarklassen och gick över på den imperialistiska bourgeoisins sida. Endast Lenin och bolsjevikerna förblev internationalismens kampbaner trogna och endast deras parti höjde från första dagen och utan tvekan fanan till beslutsam kamp mot det imperialistiska kriget.

Ehuru isolerad från yttvärlden och avskuren från Lenin och partiets centrala organ, tog Stalin ställning för Lenins internationalistiska position ifråga om kriget, freden och revolutionen. Han skrev brev till Lenin, och på ett möte av deporterade bolsjeviker i byn Monastyrskoje (1915) bränmärkte han Kamenjevs fega och förrådiska uppträdande vid processen mot den bolsjevikeriska "femmannagruppen" d. v. s. bolsjevikernas representanter i fjärde riksduman. Tillsammans med en grupp förvisade bolsjeviker hälsade han (1916) den legala bolsjevikeriska tidskriften "Försäkringsfrågor" och erinrade om att dess uppgift var att uppbjuda "alla krafter och alla ansträngningar för att också i ideologiskt hänseende försäkra vårt lands arbetarklass mot herrar Potresovs, Levitskijs och Plechanovs djupt demoraliserande, antiproletära förkunnelse, som står i fullständig motsättning till internationalismens principer".

I december 1916 blev Stalin mobiliserad till armén och sändes etappvägen till Krasnojarsk och sedan till staden Atjinsk, där han möttes av underrättelsen om februarirevolutionens utbrott. Den 8 mars 1917 avreste han från Atjinsk och sände under vägen ett hälsningstelegram till Lenin i Schweiz.

Den 12 mars 1917 befann sig Stalin efter att ha uthärdat alla den turuchanska förvisningens vedermödor, åter i Petrograd, Rysslands revolutionära huvudstad, och redan samma dag uppdrog partiets CK åt honom redigeringen av Pravda.

Bolsjevikernas parti hade nyss trätt fram ur illegaliteten. Många av partiets främsta och aktivaste medlemmar återvände från fjärran förvisningsorter eller fängelser. Lenin befann sig i emigration, och den borgerliga provisoriska regeringen saboterade med alla möjliga åtgärder hans hemkomst. Under denna krävande period var det Stalin som svetsade partiet samman till kamp för den borgerligt demokratiska revolutionens övergång till socialistisk. Jämte Molotov ledde han centralkommitténs och bolsjevikernas Petrogradkommittés verksamhet och gav i sina artiklar principiellt riktninggivande anvisningar för bolsjevikernas arbete. Redan i sin första artikel "Om arbetar- och soldatdeputerades sovjet" angav Stalin partiets huvuduppgift:

"Att stärka dessa sovjet och överallt bilda sådana, förena dem inbördes med arbetar- och soldatdeputerades centrala sovjet i spetsen som organ för folkets revolutionära makt."*

I artikeln "Om kriget" påvisade Stalin att det imperialistiska krigets karaktär inte förändrats genom att makten gått över i provisoriska regeringens händer, utan att kriget 1914-17 också under den borgerliga provisoriska regeringens ledning förblev ett orättfärdigt krig, ett rövarkrig.

Jämte partiets majoritet hävdade Stalin, Molotov och andra att man inte finge hysa tillit till

* J. V. Stalin: Saml. verk, b. III, s. 2 (ryska).

den imperialistiska provisoriska regeringen. De bekämpade mensjevikernas och socialistrevolutionärernas försvarsvänlighet och Kamenjevs och andra opportunisters halvmensjevikiska ståndpunkt, som gick ut på att man villkorligt borde understödja provisoriska regeringen.

Stalin i Oktoberrevolutionen

Den 3 april 1917 återvände Lenin till Ryssland efter en långvarig och nödtvungen emigration. Underrättelsen om att revolutionens högt skattade ledare anlant hälsades med entusiasm av Petrograds avancerade arbetare. Stalin hade i sällskap med en arbetardelegation begett sig till Beloostrov för att möta Lenin, som vid ankomsten till Finländska bangården i Petrograd hälsades av jublande massor, varefter mötet utmynnade i en mäktig revolutionär demonstration. Dagen efter sin ankomst framlade Lenin sina berömda aprilteser, som skänkte partiet en genial kampplan för övergången från den borgerligt demokratiska revolutionen till socialistisk. Teserna gav partiet en ny orientering under de nya betingelser för kampen, som uppstått efter tsarismens störtande. Den 24 april 1917 öppnades bolsjevikernas sjunde konferens (aprilkonferensen), vars arbete baserades på Lenins teser. Aprilkonferensen inriktade partiet på kamp för att omvandla den borgerligt demokratiska revolutionen till socialistisk.

På konferensen gick Stalin energiskt in för Lenins på socialistisk revolution inriktade linje och blottade den opportunistiska och antileninska inställning som företrädades av Kamenjev, Rykov och deras fåtaliga anhängare. Dessutom höll han inledningsreferatet i den nationella frågan och klargjorde den marx-leninska uppfattningen i denna fråga, motiverade bolsjevikernas nationalitetspolitik, hävdade nationernas rätt till självbestämning och rätt att avskilja sig och bilda självständiga stater. Tack vare denna nationalitetspolitik slöt de förtryckta nationaliteterna upp omkring partiet i den stora socialistiska Oktoberrevolutionen.

I maj 1917, efter konferensen, bildades centralkommitténs politiska byrå, i vilken Stalin invaldes som medlem och som han sedan dess ständigt tillhört.

På grundval av aprilkonferensens beslut nedlade partiet ett väldigt arbete för att vinna massorna och skola och organisera dem till kamp.

Under denna komplicerade period av revolutionen, då händelserna böljade framåt som en stormvåg och det krävdes en skicklig och smidig taktik av partiet, var det Lenin och Stalin som ledde massornas kamp. Stalin skrev senare:

”Jag minns året 1917 då jag, efter långvarigt kringirrande bland fängelser och förvisningsorter, enligt partiets vilja förflyttades till Leningrad. Här befann jag mig i de ryska arbetarnas mitt, i omedelbar närhet av kamrat Lenin, världsproletariatets ledare, mitt i de stormande sammandrabbningarna mellan proletariatet och bourgeoisin, medan det imperialistiska kriget rasade, och här lärde jag för första gången förstå vad det betyder att vara en av ledarna för arbetarklassens stora parti. Och här, bland de ryska arbetarna, de förtryckta folkens befriare och förkämparna i alla länders och alla folks frihetskamp, erhöll jag mitt tredje revolutionära elddop. Det var här, i Ryssland, som jag under Lenins ledning blev en av revolutionens smeder.”*

Stalin stod i mittpunkten av partiets hela praktiska arbete. Som medlem av centralkommittén deltog han omedelbart i ledningen av Petrograds partikommittés verksamhet, ledde Pravda och skrev artiklar i denna tidning och i Soldatskaja Pravda, inriktade bolsjevikernas arbete i kampanjen till kommunalvalen i Petrograd. Jämte Lenin deltog han i partiets militärorganisationers allryska konferens och höll där ett referat: ”Om den nationella rörelsen och de nationella regementena.” Tillsammans med Lenin organiserade han den historiska

* Pravda nr 136, 16 juni 1926.

demonstrationen den 18 juni, som gick under bolsjevikpartiets paroller, och skrev i CK:s namn ett upprop till Petrograds arbetare och revolutionära soldater. På den första allryska sovjetkongressen den 20 juli valdes Stalin till medlem i Centrala exekutivkommittén.

Efter julidagarna 1917, då Lenin, hetsad och förföljd av den kontrarevolutionära provisoriska regeringen, måste hålla sig dold, ledde Stalin i hans frånvaro centralkommittén och partiets huvudorgan, som under denna tid flera gånger måste byta namn för att kunna komma ut — Rabotjij i soldat (Arbetaren och soldaten), Proletarij Rabotjij (Arbetaren), Rabotjij Putj (Arbetarens väg). Stalin räddade åt partiet och vårt folk, åt hela mänskligheten, Lenins dyrbara liv, då han avgjort uttalade sig emot att Lenin skulle inställa sig inför kontrarevolutionens domstol och motsatte sig förrädarna Kamenjevs, Rykovs och Trotskijs förslag att utlämna honom i den kontrarevolutionära provisoriska regeringens våld.

överfallet på julidemonstrationen åstadkom ett omslag i revolutionens förlopp, och Lenin företog en omställning i partiets taktik i överensstämmelse med de nya betingelser för kampen som inträtt. Jämte Sverdlov ledde Stalin arbetet på den sjätte partikongressen, som sammanträdde illegalt (juli— augusti 1917), och framförde CK :s politiska verksamhetsberättelse samt höll inledningsreferatet i frågan om det politiska läget. I sina tal formulerade han klart partiets uppgifter och taktik i kampen för den socialistiska revolutionen. Han angrep också med nedgörande effekt trotskisterna, vilka ansåg socialismens seger i Ryssland omöjlig och ville göra partiets inriktning på socialistisk revolution beroende av den proletära revolutionen i Västeuropa. I sitt bemötande av deras utfall yttrade Stalin:

”Den möjligheten är inte utesluten, att just Ryssland blir det land, som banar väg till socialismen ... Man bör lägga bort den föråldrade uppfattningen, att det bara är Europa som kan visa oss vägen. Det finns en dogmatisk och en skapande marxism. Jag står på den senares grund.”*
Stalins ord visade sig vara profetiska: Ryssland blev det första land, som visade väg till socialismen.

Partikongressen slöt upp omkring Stalin, som förfäktade Lenins ståndpunkt att socialismens seger i vårt land vore möjlig. I enlighet med Lenins direktiv ledde han sjätte partikongressens arbete så, att den blev just den kongress, som förberedde upproret — den inriktade partiet på väpnat uppror och upprättande av proletariats diktatur.

I augusti 1917 utbröt general Kornilovs uppror, som syftade till att återupprätta tsarismen i Ryssland. Bolsjevikerna reste folkmassorna till kamp mot generalens kupp, och kornilov-upprorets krossande blev upptakten till en ny period i revolutionens historia, den period under vilken stormen organiserades.

Under den tid Lenin måste hålla sig dold, upprätthöll Stalin nära kontakt med honom, brevväxlade med sin läromästare och vän och reste två gånger ut till Rasliv för att besöka honom.

Djärvt och säkert, skickligt och med fast hand förde Lenin och Stalin partiet och arbetarklassen till den socialistiska revolutionen, till väpnat uppror. Det var de som inspirerade och organiserade den stora socialistiska Oktoberrevolutionens seger. I detta verk. var Stalin Lenins närmaste stridsbroder, och det var han som i praktiken ledde hela förberedelsearbetet för upproret. Hans 'vägledande artiklar publicerades i de bolsjevikiska tidningarna ute i landet. Han kallade till sig representanter för distriktsorganisationerna och instruerade dem och preciserade de enskilda distriktens kampuppgifter. Den 16 oktober valde centralkommittén ett particentrum med Stalin i spetsen för att leda upproret, och denna centrala grupp bildade den ledande kärnan i Petrogradsovjetens militära revolutionskommitté och hade hand om hela upprorets praktiska, ledning.

* J. V. Stalin: Saml. verk, b. III, s. 186-187 (ryska).

På CK:s sammanträde den 16 oktober uttalade sig Sinovjev och Kamenjev förrädiskt mot väpnat uppror och kom med ett i kapitulationsanda hållet förslag, som skarpt bemöttes av Stalin. Han yttrade:

”Det som Kamenjev och Sinovjev föreslår går objektivt taget ut på att bereda kontrarevolutionen möjlighet att förbereda och organisera sig. Vi skulle då retirera i det oändliga och på så vis förlora revolutionen. Varför skulle vi inte säkra oss möjlighet att välja dag och betingelser för upproret och därmed beröva kontrarevolutionen tid att organisera sig?”*

Tidigt på morgonen den 24 oktober utfärdade Kerenskij order om indragning av partiets huvudorgan Rabotjij Putj och beordrade pansarbilarna till tidningens redaktionslokaler och tryckeri. Men kl. 10 på förmiddagen drev rödgardister och revolutionära soldater på Stalins anvisning bort pansarbilarna och ställde ut förstärkt vakt vid tryckeriet och redaktionslokalerna, och kl. 11 utkom tidningen med en ledare av Stalin ”Vad behöver vi?”, som innehöll en uppmaning till massorna att störta den borgerliga provisoriska regeringen. Samtidigt gav particentrum order om att i hast sammanföra avdelningar av revolutionära soldater och rödgardister till Smolnyj. Upproret började den 24 oktober, och på kvällen den 25 oktober öppnades den andra sovjetkongressen, som överlämnade all makt åt sovjeterna.

Stalin valdes till medlem i det första folkkommisariernas råd, som efter Oktoberrevolutionens seger utsågs av andra allryska sovjetkongressen, och i vars spets Lenin ställdes.

Den stora socialistiska Oktoberrevolutionen medförde en radikal förändring av situationen. Den klöv hela världen i två system: kapitalismens system och socialismens. Bolsjevikernas parti kom i ett helt annat läge och ställdes inför nya, gigantiska uppgifter. Även formerna för arbetarklassens kamp undergick en genomgripande förändring.

Ända från sovjetregeringens bildande och fram till 1923 var Stalin folkkommisarie för nationaliteterna och handhade ledningen av partiets och sovjetmaktens arbete på lösningen av den nationella frågan i Sovjetunionen. Av de tsaristiska kolonierna skapade arbetarna och bönderna under Lenins och Stalins ledning fria sovjetrepubliker. Stalin deltog aktivt i organiseringen av samtliga sovjetrepubliker och gjorde sitt inflytande gällande — han ledde kampen för ukrainska sovjetrepubliken, ledde arbetet för bildandet av vitryska sovjetrepubliken och sovjetrepublikerna i Transkaukasien och Främre Asien. Han bistod de många nationaliteterna i sovjetlandet att bygga upp sina egna autonoma sovjetrepubliker eller autonoma områden. Det är Lenin och Stalin som grundat och organiserat den stora Sovjetunionen.

Vid sovjetstatens uppbyggande var Stalin jämte Sverdlov Lenins närmaste medhjälpare, och han kämpade vid Lenins sida mot Kamenjev, Sinovjev, Rykov och andra revolutionens strejk-brytare och desertörer. Han spelade också en ledande och ytterst aktiv roll, då det gällde att lösa uppgifter av så avgörande betydelse som att organisera segern över Kerenskij och Krasnov, att bryta ämbetsmännens och de anställdas sabotage, att likvidera det kontrarevolutionära högkvarteret och den tsaristiska generalskicken, att stoppa den borgerliga pressen, bekämpa den kontrarevolutionära ukrainska radan, fördriva konstituerande församlingen och utarbeta den första sovjetförfattningen år 1918.

På uppdrag av centralkommittén höll Stalin i januari 1918 en överläggning med representanter för de socialistiska partiernas revolutionära flygel i olika länder i Europa och Asien, vilken kom att spela en betydelsefull roll i arbetet för den tredje, den Kommunistiska Internationalens bildande.

Under Brestfredens tunga dagar, då revolutionens öde stod på spel, kämpade Stalin vid Lenins sida för att försvara den bolsjevikiska strategin och taktiken mot förrädaren Trotskij och hans

* J. V. Stalin: Saml. verk, b. III, s. 381 (ryska).

hantlangare Bucharin, vilka i samförstånd med de engelska och franska imperialisterna ville låta den unga, ännu ej stabiliserade sovjetrepubliken utsättas för den tyska imperialismens angrepp.

Under inbördeskrigets år

De ryska godsägarna och kapitalisterna, som störtats genom den stora socialistiska Oktoberrevolutionen, började sammangadda sig med kapitalisterna i andra länder för att organisera en militär intervention mot sitt eget hemland. De satte som mål att slå ned arbetarna och bönderna, störta sovjetmakten och driva landet tillbaka i slaveri. Så började inbördeskriget och interventionen. Sovjetregeringen förklarade det socialistiska fosterlandet i fara och kallade hela folket till kamp. Bolsjevikernas parti reste arbetarna och bönderna till ett krig för fosterlandets försvar mot utländska rövare och borgarnas och godsägarnas vitgardistsslödder.

Våren 1918 organiserade de engelska och franska imperialisterna revolt av en tjeckoslovakisk kår, som formerats av krigsfångar från den österrikisk-ungerska hären och efter fredsslutet med Tyskland var på väg till Frankrike genom Sibirien.

Samma dag som den tjeckoslovakiska kårens revolt skulle äga rum skulle också vitgardistiska och socialist-revolutionära resningar igångsättas i 23 städer vid Volga, revolt av vänster-socialistrevolutionärer i Moskva och landsättning av engelska trupper i Murmansk. Genom dessa händelser släpptes alla kontrarevolutionens krafter lösa. Tjeckoslovakernas revolt ägde rum vid en ytterst kritisk tidpunkt. Landet hade just ryckt sig loss ur det imperialistiska krigets järnklor. Kapitalisternas och godsägarnas misshushållning hade fört landet till katastrofens brant. Arbetarna i Petrograd och Moskva erhöll inte mer än sextio gram bröd om dagen. Republiken var avskuren från möjlighet att få spannmål från Ukraina och Sibirien, och det enda område man kunde få spannmål ifrån var sydöstra delen av landet — Volga-området och Nordkaukasien, varifrån vägen gick längs Volga över Tsaritsyn. Revolutionens räddning hängde på tillförseln av spannmål. Lenin vände sig då till arbetarna i Petrograd och uppmanade dem att organisera grupper, som skulle bege sig ut på landsbygden för att bistå fattigbönderna mot spannmålspekulanter, kulaker och blodsugare. Försedd med utomordentliga fullmakter sändes Stalin av partiets centralkommitté till södern som högste ledare för spannmålsanskaffningen i södra Ryssland.

Den 6 juni 1918 anlände Stalin med en avdelning arbetare till Tsaritsyn. Med den politiske ledarens klarsynthet, som hos honom var förenad med en härförarens talang, insåg Stalin, att Tsaritsyn skulle bli den punkt, mot vilken kontrarevolutionen komme att rikta sitt avgörande slag. Men Tsaritsyns fall skulle avskära republiken från de sista spannmålsresurserna och från Bakus olja och bereda de vita möjlighet att förena kontrarevolutionen vid Don med Koltjak och den tjeckiska kontrarevolutionen och på gemensam front rycka mot Moskva. Därför gällde det att till varje pris hålla staden. Sedan Stalin med järnhand rensat Tsaritsyn från vitgardistiska konspiratörer, anskaffat betydande kvantiteter livsmedel och sänt dem till de hungerande städerna, ägnade han sig helt åt stadens försvar. Obevekligt bröt han motståndet från de kontrarevolutionära militärfackmän som beordrats dit av Trotskij och åtnjöt dennes stöd. Därefter reorganiserade han genom snabba och energiska åtgärder de spridda truppavdelningarna och påskyndade ankomsten av Vorosjilovs truppstyrkor från Donbass, vilka sedan bildade kärnan i den nyformerade 10:e armékåren. Det var Stalins järnvilja och hans geniala klarsynthet som räddade Tsaritsyn och hindrade de vita att bryta sig igenom till Moskva.

Tsaritsyns hjältemodiga försvar sammanföll med den tyska imperialismens sammanbrott i Ukraina. I november 1918 utbröt revolution i Tyskland och Österrike-Ungern. Centralkommittén gav Stalin i uppdrag att organisera en ukrainsk front för att komma arbetarna och bönderna i Ukraina till hjälp och ställde till hans disposition 20 ledande partifunktionärer ur 10:e armén med K. E. Vorosjilov i spetsen. I slutet av november ryckte de

ukrainska motståndsstyrkorna mot Petljuras och tyskarnas trupper och befriade Charkov. I väster befriades Minsk. Stalin utförde ett mycket stort arbete för de västra områdenas befrielse och den vitryska republikens bildande.

Den 30 november 1918 bildades arbetarnas och böndernas försvarsråd med Lenin som ordförande för att leda den samlade försvarsverksamheten vid och bakom fronten samt mobiliseringen av industrin, trafikväsendet och landets alla resurser överhuvud. Till representant för allryska centrala exekutivkommittén i försvarsrådet utsågs Stalin, som härmed i verkligheten blev Lenins ställföreträdare.

I slutet av 1918 hotades östfronten av en katastrof. Koltjaks armé trängde snabbt framåt för att förena sig med de engelska styrkor, som ryckte fram från norr. På försvarsrådets vägnar krävde Lenin att läget vid Perm skulle stabiliseras, och för att förebygga katastrofen föreslog han centralkommittén att sända dit Stalin och Dsersjinskij, vilket också skedde, varefter Stalin med snabba och energiska åtgärder räddade ställningen vid Perm. I söder vid Tsaritsyn hade han med sin starka vilja hindrat kontrarevolutionen vid Don att förena sina krafter med kontrarevolutionen vid Ural och Volga. I norr omintetgjorde Stalin interventionstruppernas försök att uppnå förbindelse med tjeckerna och med Koltjak, varefter de röda trupperna slog Koltjak, som var avskuren från sina bundsförvanter både i söder och norr.

Efter återkomsten från östfronten tog Stalin itu med att organisera statskontrollen, och i mars 1919 utnämndes han på Lenins förslag till folkkommissarie för statskontrollen, senare reorganiserad till folkkommissariatet för arbetar- och bondeinspektionen. Stalin kvarstod som folkkommissarie för RKI (arbetar- och bondeinspektionen) till april 1922, och hans arbete där hade stor betydelse för de arbetandes indragande i statens styrelse.

I syfte att lätta de röda truppernas tryck på Koltjak företog general Judenitj i maj 1919 med stöd av vitfinska och estniska trupper ett fälttåg mot Petrograd, varvid hans offensiv stöddes av en engelsk eskader. I Röda arméns rygg organiserades myterier på fortet Krasnaja Gorka och Seraja Losjad. Den röda fronten sviktade och fienden trängde fram till Petrograds portar.

Centralkommittén sände Stalin att organisera motståndet mot de vita. Kommunisterna strömmade till fronten. Stalin bragte snabbt reda i förvirringen och gjorde utan förskoning upp räkningen med fiender och förrädare. Med en kombinerad framstöt av infanteri från landsidan och örlogsfartyg från sjösidan togs de upproriska fortet och de vitgardistiska styrkorna slogs tillbaka. Hotet mot Petrograd var avvärjt, och ententens planer på att erövra staden hade strandat. Judenitjs armé revs upp och resterna av den flydde till Estland.

Sommaren 1919 var Stalin verksam vid västfronten, i Smolensk, där han organiserade motståndet mot polska offensiven.

Sedan ententen lidit nederlag i det första fälttåget, men därefter slagit ned rådsmakten i Bajern, Ungern, Estland och Lettland, satte den hösten 1919 i gång ett andra fälttåg, i vilket den förutom vita styrkor och sina egna trupper drog med de intill Rysslands gräns liggande småstaternas arméer. Detta fälttåg kallade den dåvarande engelske krigsministern Churchill pompöst för "de 14 staternas fälttåg".

Samtidigt som Röda armén slog ned Koltjak i öster, besatte Denikin Donetsbassängen och trängde på bred front in i Ukraina. Trotskij undergrävde avsiktligt arbetet vid sydfrenten, och de röda trupperna led nederlag. Vitpolackerna kom Denikin till bistånd och intog Minsk. Vid Petrograd gick Judenitj återigen till angrepp, och Koltjak sökte hålla sig kvar vid floden Tobol. Aldrig förut hade fienden stått så nära sovjetlandets huvudstad. Kapitalisterna från Donetsbassängen utlovade till och med en belöning på en miljon rubel till det vita regemente, som först ryckte in i Moskva.

Till svar på de vitas offensiv riktade Lenin i centralkommitténs namn till partiorganisationerna en flammande appell: "Alla till kamp mot Denikin!"

Sydfronten erhöj massförstärkningar av folk och stridsmedel, men det behövdes en ledare som förmådde svetsa samman de hundratusentals kämparna, stålsätta dem med en enhetlig vilja och samla dem till offensiv mot fienden. Partiets centralkommitté beslöt att sända Stalin till sydfronten för att organisera ett segerrikt motstånd. När han kom dit, fann han allt i upplösning och förvirring, utan någon användbar strategisk plan. Han körde bort Trotskijs odugliga hantlangare från staben och krävde att Trotskij skulle avhållas från all inblandning i frontens angelägenheter. Så kasserade han den tidigare uppgjorda planen, som gick ut på att bryta igenom Denikins front från Volga (Tsaritsyn) till Novorossisk och som ofelbart skulle ha lett till nederlag, och utarbetade själv en offensivplan, som på ett genialt sätt löste uppgiften. Stalin föreslog att huvudstöten mot Denikin skulle riktas över Charkov—Donbass—Rostov i syfte att klyva den kontrarevolutionära armén i två delar. Planen tryggade Röda armén en snabb frammarsch genom områden med proletära centra, där befolkningen med uppenbar sympati väntade på Röda armén och där det fanns ett tätt järnvägsnät, som möjliggjorde truppernas försörjning med allt vad de behövde. Samtidigt betydde denna plan att man befriade Donbass, en mäktig kolreservoar, som försåg landet med bränsle, och en reservoar för revolutionära krafter.

Stalins plan godkändes av centralkommittén.

Han satte nu i gång ett gigantiskt arbete för att organisera segern, övervakade operationernas utförande, rättade felgrepp, valde ut befälhavare och politiska funktionärer och eldade dem till kamp. Under Stalins ledning utarbetades vid sydfronten en instruktion för regementskommissarierna, i vilken dessas uppgift formulerades med följande etsande ord:

”Regementskommissarien är sitt regementes politiska och moraliska ledare, den främste försvararen av dess materiella och andliga intressen. Så som regementschefen är regementets huvud, så måste kommissarien vara sitt regementes fader och dess själ”.*

Realiserandet av Stalins plan ledde till att Denikin fullständigt krossades. På Stalins initiativ bildades den 1:a ryttararmén med Budjonny, Vorosjilov och Sjtjadenko i spetsen. Stödd av sydfrontens arméer tillintetgjorde den legendomspunna ryttararmén Denikins trupper.

Under den korta andhämtningspaus, som sovjetlandet erhöj efter Denikins nederlag, fick Stalin i uppdrag av Lenin att leda återställandet av den till följd av kriget ödelagda hushållningen i Ukraina. I februari och mars 1920 stod han i spetsen för den ukrainska arbetsarmén och mobiliserade de arbetande till kamp för att öka kolutvinningen. I en hänvändelse till arbetsarmén i mars 1920 betonade han att ”kolet för närvarande är lika viktigt för Ryssland som segern över Denikin”.** Tack vare Stalins ledning kunde de ukrainska bolsjevikerna anteckna stora framgångar i arbetet på att skaffa landet bränsle och att få trafiken i gång.

I maj 1920 sändes Stalin av CK till sydvästfronten mot de polska panerna, som inledde ententens tredje fälttåg mot sovjetrepubliken. Här deltog han omedelbart i ledningen av genombrottet av den polska fronten, i Kievs befriande och sovjettruppernas frammarsch till Lvov. Samma år ledde han arbetet för södra Ukrainas försvar mot Wrangels offensiv och gjorde upp planen för fälttåget mot denne. Det var Stalins anvisningar, som låg till grund för Frunes operationsplan, vars fullföljande ledde till att Wrangels här blev fullständigt slagen.

Under hela den tid inbördeskriget pågick, ägde ett intimt samarbete rum mellan Lenin och Stalin. Hand i hand byggde de upp Röda armén och arbetade för dess stärkande. Lenin rådgjorde med Stalin i viktiga frågor rörande sovjetstatens politik och beträffande krigets strategi och taktik. När Stalin befann sig i en helt annan del av landet, sysselsatt med att utföra viktiga politiska och militära uppdrag av Lenin, förde de en oavbruten brevväxling med varandra, utbytte telegram och meddelanden. Stalin höj Lenin regelbundet underrättad om läget vid

* Pravda nr 344, den 14 december 1939. (Ledare med titeln »Krigskommissarierna».)

** Proletarskaja Revoljutsija nr 3, 1940, s. 164 (ryska).

fronterna, och i sina brev och telegram gav han en mästertlig analys av krigssituationen. Han vände sig alltid direkt till Lenin med anhållan om hjälp och understöd, när läget vid fronten blev särskilt hotande. Och Lenin i sin tur tog den största hänsyn till Stalins krav, informerade honom om de löpande händelserna och meddelade honom politiska nyheter. Stalin var Lenins viktigaste stöd, då det gällde organiseringen och ledningen av sovjetlandets försvar.

Under inbördeskrigets år sändes Stalin av partiets centralkommitté och av Lenin personligen till de för revolutionen mest kritiska och farliga fronterna. Han var medlem av republikens revolutionära krigsråd och av revolutionära krigsrådet vid väst-, syd- och sydvästfronterna. När det på något frontavsnitt uppstod en sådan situation, att det gällde liv eller död för Röda armén och där kontrarevolutionens och interventionens arméer ryckte framåt och hotade sovjetmaktens existens, då sändes Stalin dit. På de frontavsnitt, där ”förvirringen och paniken i varje ögonblick kunde slå över i vanmakt och katastrof — där uppenbarade sig kamrat Stalin”.*

Stalin organiserade parti- och arbetarmassorna, tog ledningen i sina fasta händer; stödd på massorna, bröt han utan förskoning sabotaget, slog med järnhand ned förrädarnas och spionernas sammansvärjningar vid och bakom fronten. Det personliga exempel han gav genom sitt offervilliga arbete och med sitt klara revolutionära perspektiv, bidrog till att höja arbetarnas, böndernas och rödarmisternas kampanja och revolutionära hänförelse, och tack vare allt detta nådde han på mycket kort tid en genomgripande vändning i läget och seger för Röda armén.

Stalin genomskådade fiendernas lömska och skickligt uttänkta strategiska planer och slog dem i spillror och kastade hela deras ”krigsvetenskap”, ”krigskonst” och krigserfarenhet överända.

Stalins förtjänster på inbördeskrigets fronter fick på Lenins föranstaltande ett särskilt omnämnande i ett beslut av allryska centrala exekutivkommittén av den 27 november 1919, enligt vilket han utmärktes med Röda fanans orden.

Röda armén — den första i sitt slag i världen, de befriade arbetarnas och böndernas armé, sovjetlandets brödrafolks armé, fostrad i internationalismens anda skapades av bolsjevikernas parti med Lenin och Stalin i spetsen. Det var de som ledde arbetet för landets försvar, sida vid sida med bolsjevikpartiets bästa män.

Den direkt ledande kraften och organisatören av Röda arméns viktigaste segrar var Stalin.

Till alla fronter, där revolutionens öde stod på spel, sände partiet Stalin. Det var han, som utarbetade de viktigaste strategiska planerna och som omedelbart ledde de avgörande stridsoperationerna. Vid Tsaritsyn och vid Perm, vid Petrograd och mot Denikin, mot panernas Polen i väster och mot Wrangel i söder — överallt var det Stalins järnvilja och strategiska snille, som säkerställde revolutionens seger. Det var Stalin som fostrade och ledde krigskommissarierna, utan vilka det, enligt Lenins ord, inte skulle ha funnits någon Röd armé.

Stalins namn är förknippat med Röda arméns ärorikaste segrar.

Nya ekonomiska politiken och Lenins död

Sedan kriget mot interventionsmakterna segerrikt avslutats, började sovjetmakten övergå till fredligt uppbyggnadsarbete på den ekonomiska fronten. Landet hade ruinerats genom fyra års imperialistiskt krig och tre års inbördeskrig. Efter inbördeskrigets slut yppade sig bland bönderna missnöje med att de berövades alla överskott, med systemet att staten förskottsvis infordrade livsmedelsöverskotten, och de krävde att staten skulle förse dem med varor i tillräcklig mängd. På grund av hungern och tröttheten framträdde missnöje också bland en del arbetare. Klassfienden sökte utnyttja landets svåra ekonomiska läge.

Partiet ställdes inför problemet att utarbeta nya riktlinjer i alla frågor rörande landets ekono-

* K. E. Vorosjilov: Stalin och Röda armén, Sthlm, Arbetarkultur 1938, s. 8. [Ingår som bilaga nedan]

miska liv. Det stod klart för centralkommittén, att efter krigets slut och övergången till fredligt uppbyggnadsarbete krigskommunismens system förlorat sitt berättigande. Det var inte längre nödvändigt att förskottsvis infordra livsmedelsöverskotten av bönderna utan nu måste man ge dem möjlighet att själva använda en stor del av sitt produktionsöverskott. Härigenom skulle det bli möjligt att sätta nytt liv i jordbruket och varuomsättningen, att främja industrin, förbättra livsmedelstillförseln till städerna och skapa en ny ekonomisk grundval för förbundet mellan arbetarna och bönderna.

De fronderande grupperingarna försökte emellertid hindra partiet att utarbeta nya riktlinjer. I slutet av 1920 påtvingade de partiet den s. k. diskussionen om fackföreningarnas roll, som i själva verket hade en avsevärt bredare betydelse än enbart frågan om fackföreningarna. Striden rörde sig i själva verket om förhållandet till bönderna, om partiets förhållande till de partilösa arbetarmassorna — överhuvud taget om partiets inställning till massorna i den nya situationen. Trotskisterna föreslog att ”ytterligare dra åt krigskommunismens tumskruvar”. Genom sin provokatoriska politik, som gick ut på att massorna skulle underkastas rent tvång och kommenderande, sökte de åstadkomma ett tillstånd som skulle ha rest de partilösa arbetarmassorna mot partiet och skapat ett hot mot sovjetmaktens existens. I trotskisternas kölvatten följde också andra partifientliga smågrupper: ”arbetaroppositionen”, ”demokratiska centra-listerna” och ”vänsterkommunisterna”.

Vid Lenins sida fullföljde och förfäktade Stalin konsekvent partilinjen och nedkämpade alla dessa partiets fiender. Under fackföreningsdiskussionen ledde Stalin organisatoriskt kampen mot de antileninska grupperingarna och samlade partiet kring Lenins plattform. Till honom inströmmade uppgifter från alla håll om förloppet av kampen för partiets linje, varefter de sändes till Pravda, som publicerade resultaten av diskussionen i lokalorganisationerna såsom en dokumentation av partiets seger och de antileninska grupperingarnas nederlag.

Stor betydelse för partilinjens seger och partiets uppslutning kring Lenin och hans anhängare, som bildade majoritet inom centralkommittén, hade Stalins artikel ”Våra meningsskiljaktigheter”, publicerad i Pravda den 19 januari 1921. Vid Lenins sida förfäktade Stalin energiskt partiets enhet mot alla angrepp från de fronderande fraktionernas och grupperingarnas sida, och så gick partiet med förnyad fasthet kring Lenins politik till sin tionde kongress, som hade att avgöra de viktigaste frågorna för revolutionens fortsatta framgångsrika förlopp. Den tionde partikongressen (mars—april 1921) sammanfattade diskussionen om fackföreningarna och godkände med överväldigande majoritet Lenins plattform. Kongressen fattade ett ytterst viktigt beslut om övergång från förskottsinfordran av livsmedelsöverskotten till naturaskatt, övergång till en ny ekonomisk politik, till vilken Lenin var initiativtagare och upphovsman, och detta beslut tryggade ett varaktigt förbund mellan arbetarklassen och bönderna för socialismens uppbyggande.

Samma grundläggande uppgift tjänade också partikongressens beslut i den nationella frågan. Inledningsreferatet i denna fråga ”Partiets närmaste uppgifter i den nationella frågan” hölls av Stalin. I referatet och i kongressens beslut formulerades klart och exakt den viktigaste praktiska uppgiften i den nationella frågan. Vi har likviderat det nationella förtrycket, sade Stalin, men det är inte nog: vi måste likvidera det tunga arvet efter det förflutna — den ekonomiska, politiska och kulturella efterblivenheten hos de tidigare förtryckta folken och hjälpa dem att i detta hänseende hinna upp det centrala Ryssland. Stalin manade partiet att bekämpa såväl den storryska stormaktschauvinismen såsom den största faran, som också den lokala nationalismen.

Så gick det första året av NEP (nya ekonomiska politiken). På partiets elfte kongress (mars—april 1922) sammanfattade partiet resultaten av detta första år, vilka föranledde Lenin att säga: ”Vi retirerade under ett år. Nu måste vi i partiets namn säga: det är nog! Det syfte som återtagat fullföljde är uppnått. Denna period slutar eller har slutat. Nu framställer sig ett annat mål

— omgruppering av krafterna.”*

Det gällde nu att förverkliga de historiska uppgifter som Lenin ställt på kongressen. Den 3 april 1922 valde partiets centralkommittés plenum på Lenins förslag Stalin till CK:s generalsekreterare, och denna post har han sedan dess utan avbrott beklätt.

Följderna av attentatet mot Lenin 1918 och det oavlåtliga intensiva arbetet undergrävde hans hälsa, och från slutet av år 1921 var han tvungen att allt oftare avbryta sitt arbete. Huvudbördan av arbetet med partiets ledning lades på Stalin.

Under dessa år ägnade han mycken möda åt de nationella sovjetrepublikernas utformning och sedan på sammanslutningen av alla sovjetrepubliker i en unionsstat: Sovjetunionen. Den 30 december 1922 fattade första unionssovjetkongressen på Lenins och Stalins förslag det historiska beslutet att bilda en frivillig statssammanslutning av sovjetfolken i de Socialistiska Sovjetrepublikernas Union — SSSR (Sovjetunionen). I sitt tal på kongressen yttrade Stalin:

”Denna dag bildar en vändpunkt i sovjetmaktens historia. Den sätter en milstolpe mellan den tidigare, redan förgångna perioden, då sovjetrepublikerna, även om de handlade gemensamt, likväl gick åtskilda och framför allt var sysselsatta med frågan om sin egen existens, och den nya period som redan inletts, då det skall bli slut på sovjetrepublikernas isolerade tillvaro, då de skall förenas i en enhetlig förbundsstat för att föra en framgångsrik kamp mot det ekonomiska förfallet, då sovjetmakten inte endast tänker på hur den skall existera utan också hur den skall utvecklas till en betydande internationell kraft, som är i stånd att inverka på den internationella situationen och att förändra den i de arbetandes intresse.”**

Sovjetunionens bildande var en stor seger för den lenin-stalinska nationalitetspolitiken. Sovjetunionen grundades på det fasta fundament, som förtroendet mellan de av tsarismen tidigare förtryckta folken och det stora ryska folket utgör, på den fasta grundvalen av vänskap mellan sovjetlandets folk.

I april 1923 ägde partiets tolfte kongress rum. Det var den första kongress efter den socialistiska Oktoberrevolutionens seger, på vilken Lenin till följd av sjukdom inte kunde närvara. I sina beslut rättade sig kongressen efter alla de anvisningar, som Lenin gett i sina sista artiklar och brev. Kongressen slog definitivt tillbaka dem, som sökte framställa NEP som en reträtt från de socialistiska positionerna och ställde förslag som innebar ett återvändande till kapitalismen. Trotskisternas och bucharinisternas förrädiska förslag, som gick ut på kapitulation för kapitalismen, brännmärktes eftertryckligt.

Stalin höll på kongressen ett referat om CK:s organisatoriska verksamhet och ett annat om ”Nationella moment i partiets och statens uppbyggande”. I det förra tecknade han en bred bild av partiets verksamhet och dess tillväxt, skildrade hur ”transmissionsremmarna” mellan partiet och massorna (fackföreningarna, kommunistiska ungdomsförbundet, sovjeterna o. s. v.) stärkts, anförde resultaten av de två första åren av den nya ekonomiska politiken och fastställde uppgifterna för den fortsatta frammarschen. ”Vårt parti har bevarat sin enhet och sammanslutning, har hållit ut i den oerhört påfrestande vändningen och går nu vidare med stolt vajande fana”,*** slutade han sitt tal.

Kongressen ägnade stor uppmärksamhet åt den nationella frågan. I inledningsreferatet till densamma framhöll Stalin, att vår nationella politik har en ofantlig internationell betydelse och att de förtryckta folken i öster och väster betraktar Sovjetunionen som en förebild för den nationella frågans lösning. Han betonade att det krävdes ett energiskt arbete för att jämna ut olikheterna i ekonomiskt och kulturellt hänseende mellan folken i Sovjetunionen och manade partiet att ta upp en kraftig kamp mot den storryska chauvinismen och den lokala

* V. I. Lenin: Saml, verk, b. XXVII, s. 238 (tredje ryska uppl.)

** J. V. Stalin: Marxismen och den nationella frågan, 1939, s. 126 (ryska).

*** SUKP(b):s historia, Sthlm, Arbetarkultur 1939, s. 332.

nationalismen, som fått vind i seglen i samband med kapitalismens partiella upplivande. Han demaskerade också en grusisk grupp, som uppvisade avvikelser från partilinjens i den nationella frågan och som stöddes av trotskisterna.

Tolfte partikongressen hade ännu ej hunnit avsluta sitt arbete, innan en allvarlig fara för sovjetrepubliken avtecknade sig vid horisonten. De extremt reaktionära och interventionsvänliga element av bourgeoisin, som kommit till makten i England och Frankrike, sökte organisera ett nytt fälttåg mot Sovjetunionen. Under Stalins ledning visade sig partiet med heder kunna bemästra den skärpta situationen och hemföra en stor seger på den diplomatiska fronten. Hotelserna och de ultimativa kraven skrinlades, och år 1924 erkändes Sovjetunionen av samtliga stora kapitalistiska stater i Europa. ”Det faktum att vi den gången klarade oss ur svårigheterna utan skada för saken vittnar otvivelaktigt om, att kamrat Lenins lärjungar redan lärt ett och annat av sin läromästare”,* skrev Stalin.

I januari 1924 sammanträdde partiets trettonde konferens, vid vilken Stalin i ett referat summerade resultaten av partidiskussionen. Konferensen uttalade en bestämd förkastelsedom över trotskisterna, och dess beslut stadfästes av trettonde partikongressen (maj 1924) och av Kommunistiska Internationals femte kongress (sommaren 1924).

Lenin, bolsjevikpartiets grundare och ledare, och hela världsproletariatets ledare, avled den 21 januari 1924 i byn Gorki nära Moskva. Hans död väckte djup förstämning bland hans kamrater, bland Sovjetunionens folk, hos de progressiva arbetarna i hela världen. Men hans verk fortsattes av hans närmaste och främste medarbetare och lärjunge. Stalin tog lugnt och säkert hand om rodret efter den döde befälhavaren.

Den 26 januari höll den andra unionssovjetkongressen ett högtidligt sammanträde med anledning av Lenins död. I sitt tal vid detta tillfälle avlade Stalin i partiets namn en högtidlig ed. Han sade:

”Vi kommunister är människor av särskild resning. Vi är skurna av särskilt virke. Vi är det, som bildar den store proletäre strategens, kamrat Lenins armé. Intet är högre än äran att tillhöra denna armé. Intet är högre än kallet att vara medlem av det parti, vars grundare och ledare kamrat Lenin är . . .

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att hålla partimedlemmens stora kall högt och bevara det rent. Vi svär, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla ditt bud! . . .

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att skydda vårt partis enhet som vår ögonsten. Vi svär, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud! . . .

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att skydda och befästa proletariatets diktatur. Vi svär, kamrat Lenin, att vi inte skall skona våra krafter för att med heder uppfylla också detta ditt bud! . . .

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att med alla krafter befästa förbundet mellan arbetare och bönder. Vi svär, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud! . . .

Kamrat Lenin inskräpte outtröttligt hos oss nödvändigheten av ett frivilligt förbund mellan folken i vårt land, nödvändigheten av att de broderligt samarbetar inom ramen av Republikernas Union.

Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att befästa och utvidga Republikernas Union. Vi svär, kamrat Lenin, att vi med heder skall uppfylla också detta ditt bud! . . .

Lenin inskräpte åter och återigen hos oss, att Röda arméns stärkande och förbättrande är en av vårt partis viktigaste uppgifter . . . Låt oss därför svära, kamrater, att vi inte skall skona våra

* J. V. Stalin: Om oppositionen, Artiklar och tal från åren 1921-27, s. 74 (ryska).

krafter när det gäller att stärka vår Röda armé och vår Röda flotta . . .

*Då kamrat Lenin lämnade oss, anbefallde han oss att förbli Kommunistiska internationalens principer trogna. Vi svär dig, kamrat Lenin, att vi utan att skona vårt liv skall stärka och utvidga förbundet mellan de arbetande i hela världen - Kommunistiska internationalen!**

Så löd bolsjevikpartiets ed till sin lärare och ledare, Lenin, vars namn skall leva genom sekler. Sin ed har partiet med heder uppfyllt och uppfyller den fortfarande under Stalins ledning.

På första årsdagen av Lenins död publicerade Rabotjaja Gaset (Arbetartidningen) ett brev av Stalin, i vilket det heter:

”Minns och vörda Iljitj och lär av honom, vår lärare och ledare!

Kämpa och slå fienderna, yttre såväl som inre, med Iljitj som föredöme.

Bygg ett nytt liv, en ny livsföring, en ny kultur efter Iljitjs mönster.

Förakta aldrig det till synes obetydliga i arbetet, ty av det lilla skapas det stora — det är ett av Iljitjs viktiga bud.”**

Sovjetfolket har följt och följer orubbligt Stalins ord.

Socialismens fiender begagnade sig först av Lenins sjukdom och sedan av hans död till att försöka leda bort partiet från den väg Lenin anvisat och därmed bereda mark för kapitalismens återupprättande i Sovjetunionen. Särskilt hätskt var det angrepp partiet utsattes för av leninismens ärkefiende Trotskij och hans hantlangare, vilka påtvingade partiet en ny diskussion. Kampens vågor gick höga. Stalin blottade den politiska kärnan i trotskisternas aktioner och visade, att det gällde kamp på liv och död för partiet. Han svetsade samman partikadrerna och organiserade trotskismens krossande.

I ett tal, ”Trotskism eller leninism?”, hållet på ett plenarsammanträde av fackföreningarnas centrala unionsråds kommunistiska fraktion i november 1924, hänvisade Stalin till att under denna period av kampen mot trotskismen ”partiets uppgift bestod i att *begrava trotskismen som ideologisk riktning*”. Han påvisade för partiet att det under de dåvarande betingelserna var trotskismen, som utgjorde den största faran. Han sade:

”I den nuvarande perioden efter Oktoberrevolutionens seger, under de betingelser som framkallats genom NEP måste trotskismen betraktas som den största faran, ty den strävar att ingjuta misstro till vår revolutions krafter, misstro till arbetarnas och böndernas förbund, misstro till arbetet på att förvandla Nepryssland till ett socialistiskt Ryssland”***

Stalin visade, att trotskismens ideologiska krossande var en oavvislig betingelse för att trygga den fortsatta segerrika frammarschen till socialismen. Han konstaterade:

”Utan att slå ned trotskismen kan man inte vinna seger under NEP:s betingelser och inte nå därhän, att det nuvarande Ryssland förvandlas till ett socialistiskt Ryssland”****

Partiet slöt i täta led upp kring centralkommittén och Stalin mobiliserade det till skärpt kamp mot trotskismen, för en socialistisk utveckling i landet. Härvidlag blev också Stalins teoretiska arbete ”Om leninismens grundfrågor” (1924) av ytterst stor betydelse för trotskismens ideologiska krossande samt för försvaret, motiveringen och utvecklingen av leninismen, och med denna djupgående och mästerliga teoretiska framställning av leninismens grundsatser fick kommunisterna världen över ännu ett skarpslipat vapen i sin politiska arsenal.

I detta utmärkta arbete ges en framställning av leninismens grunder, d. v. s. det nya och

* J. V. Stalin: Om Lenin, Sthlm, Arbetarkultur, s. 3.

** Rabotjaja Gaset nr 17, den 21 januari 1925.

*** J. V. Stalin: Bondefrågan. Artiklar och tal, 1926, s. 55 (ryska).

**** Sammastädes, s. 55.

speciella, som är förknippat med Lenins namn, Lenins bidrag till den marxistiska teorins utveckling. Bara den omständigheten att det företogs ett förallmänligande av leninismens frågor, att hela det ideologiska innehållet i arvet efter Lenin samlades och granskades under den nya historiska epokens synvinkel, innebar ett mycket stort framsteg i den marx-leninska vetenskapens utveckling. Alla frågor i Lenins lära ställes i detta arbete på en synnerligen hög principiell nivå, och Stalin ger här en klassisk definition av leninismen. Han visar, hur Lenin vidareutvecklat marxismen under betingelserna i den nya epoken, imperialismens och de proletära revolutionernas epok.

Arbetet på folkhushållningens återställande närmade sig sitt slut. Sovjetunionens internationella och inre läge förändrades. I de kapitalistiska länderna ebbade revolutionen ut för en tid och det inträdde temporärt en delvis stabilisering av kapitalismen. I Sovjetunionen nådde hushållningen förkrigsnivån, och det gällde nu att gå vidare. Frågan om perspektiven för uppbyggnadsarbetet, om socialismens framtid i Sovjetunionen, reste sig i hela sin skärpa.

Med genial klarsynthet fastställde Stalin perspektivet och den konkreta vägen för revolutionens fortsatta utveckling. I en hälsning till Dynamofabrikens arbetare år 1924 skrev han:

”Jag önskar Dynamofabrikens och hela Rysslands arbetare att industrin måtte gå i höjden och att antalet industriarbetare i Ryssland under den närmaste perioden måtte stiga till 20-30 miljoner; att det kollektiva jordbruket på landsbygden måtte blomstra och dra in det individuella jordbruket under sitt inflytande; att den högtstående industrin och kollektivbruket på landet definitivt måtte sammansvetsa fabrikernas proletärer och jordens arbetare till en enda socialistisk armé; att segern i Ryssland måtte krönas med seger i hela världen”.*

I det Stalin teoretiskt generaliserade den stora socialistiska Oktoberrevolutionens erfarenhet och de erfarenheter som gjorts under de första åren av socialistiskt uppbyggnadsarbete i kapitalistisk omgivning, företrädde han och vidareutvecklade Lenins lära om socialismens seger i ett land.

I december 1924 utkom Stalins bekanta arbete ”Oktoberrevolutionen och de ryska kommunisternas taktik”. Här angav han grunderna för Lenins tes om socialismens seger i ett land och visade, att man måste skilja mellan två sidor i denna fråga: den inre och den internationella. Den inre sidan gäller frågan om förhållandet mellan klasserna i det land, som bygger upp socialismen, medan den internationella sidan gäller förhållandet mellan Sovjetunionen, tills vidare det enda socialistiska landet, och den kapitalistiska omgivningen. De inre svårigheterna är Sovjetunionens arbetare och bönder helt i stånd att bemästra med egna krafter, att fullständigt besegra sitt lands bourgeoisie i ekonomiskt hänseende och att bygga upp ett fullkomligt socialistiskt samhälle. Men så länge det existerar en kapitalistisk omgivning, så föreligger också faran för en kapitalistisk intervention mot Sovjetunionen och för kapitalismens återupprättande. Denna fara kan avvärjas endast genom att den kapitalistiska omgivningen själv tillintetgöres, vilket emellertid kan ske endast som resultat av den proletära revolutionens seger i åtminstone några länder. Först då kan socialismens seger i Sovjetunionen betraktas som fullständig och definitiv.

Dessa Stalins satser lades till grund för fjortonde partikonferensens (april 1925) historiska resolution, i vilken den lenin-stalinska inställningen till frågan om socialismens seger i Sovjetunionen fastställdes som en lag för partiet, bindande för alla partimedlemmar.

På ett möte med de ledande kadrerna i Moskvas partiorganisation höll Stalin ett tal, ”Till resultaten av arbetet på RKP (b):s fjortonde konferens”, i vilket han speciellt riktade uppmärksamheten på betydelsen av att dra in medelbönderna i det socialistiska uppbygget. Han sade:

* G. K. Ordsjonikidse: Valda artiklar och tal 1911-37, 1939, s. 450 (ryska).

”Det viktigaste är nu att få medelbönderna att sluta upp omkring proletariatet, att ånyo vinna dem. Det viktigaste är nu att vi sluter oss samman med böndernas huvudmassa, det gäller att höja deras materiella och kulturella nivå och att sida vid sida med denna huvudmassa marschera framåt till socialismen. Det viktigaste är att bygga upp socialismen gemensamt med bönderna, obetingat tillsammans med dem och obetingat under arbetarklassens ledning, ty arbetarklassens ledning är den väsentliga garantin för att uppbyggnadsarbetet bedrivs så att det leder till socialismen.”

I december 1925 höll partiet sin fjortonde kongress. I centralkommitténs politiska verksamhetsberättelse tecknade Stalin en imponerande bild av Sovjetunionens växande politiska och ekonomiska makt. Men, sade han, vi får inte slå oss till ro med dessa framgångar, ty vårt land är fortfarande ett efterblivet agrarland. För att säkra vårt lands ekonomiska självständighet och stärka dess försvarsduglighet och för att skapa den för socialismens seger nödvändiga ekonomiska basen, måste vårt land förvandlas från ett agrarland till ett industriland.

Härvid konstaterade partiets ledare inför hela landet:

”Innebörden i vår generallinje och grunden för densamma är att förvandla vårt land från ett agrarland till ett industriland, som är i stånd att med egna krafter framställa den nödvändiga utrustningen”.*

Mot Stalins plan för landets socialistiska industrialisering sökte kapitulationsmännen Sinovjev och Kamenjev sätta en egen ”plan”, enligt vilken Sovjetunionen skulle förbli ett agrarland. Det var en förrädisk plan, vars konsekvens skulle ha blivit att Sovjetunionen skulle ha klavbundits och utlämnats åt de imperialistiska rövarna.

Stalin ställde de eländiga kapitulationsmakarna mot väggen och blottade den trotskistiska och mensjevnikiska kärnan i deras inställning.

I sina uttalanden på partikongressen betonade Stalin att det var en synnerligen viktig uppgift för partiet att upprätthålla ett fast förbund mellan arbetarklassen och medelbönderna vid socialismens uppbyggande.

Som partiets huvuduppgift fastställde fjortonde partikongressen genomförandet av den socialistiska industrialiseringen, kampen för socialismens seger i Sovjetunionen.

Efter partikongressen, i början av 1926, utkom Stalins bok ”Leninismens grundfrågor”. Det var ett arbete av historisk betydelse, ty här gav Stalin den ideologiska dödsstöten åt sinovjev-männens ”filosofi”, som siktade till likvidering av partiet och kapitulation för kapitalismen, och angav de teoretiska grunderna för fjortonde partikongressens linje, inriktad på landets socialistiska industrialisering och det socialistiska samhällets uppbyggande. Stalins arbete bidrog till att väpna partiet och arbetarklassen med orubblig tro på det socialistiska uppbyggets seger.

Sedan bolsjevikpartiet hämtat krafter och rustat sig samt befriat sig från missmodiga och på kapitulation inställda element, ledde det landet in i ett nytt historiskt skede — den socialistiska industrialiseringen.

Under kampen mot pessimister och kapitulationsmakare, mot Trotskijs och Sinovjevs, Bucharins och Kamenjevs anhängare, utformades definitivt efter Lenins bortgång en ledande kärntrupp i partiet, vilken bestod av Stalin, Molotov, Kalinin, Vorosjilov, Kujbysjev, Frunse, Dsersjinskij, Kaganovitj, Ordsjonikidse, Kirov, Jaroslavskij, Mikojan, Andrejev, Sjvernik, Sjdjanov, Sjkirjatov och andra. Denna ledargrupp fylkade sig kring Lenins baner, svetsade proletariatet samman omkring Lenins bud och förde sovjetfolket ut på den breda vägen till landets industrialisering och jordbrukets kollektivisering. Kärntruppens ledare och den

* SUKP(b):s fjortonde kongress, Stenografiskt referat, 1926, s. 488 (ryska).

ledande kraften i partiet och i staten var Stalin.

Men på samma gång som Stalin på ett mästertligt sätt fyllde uppgiften att vara partiets och folkets ledare och i sitt arbete åtnjöt hela sovjetfolkets odelade stöd, har han i sin verksamhet aldrig visat ens ett spår av självgodhet, egenkärlek eller självtillräcklighet. I en intervju, som Stalin gav den tyske författaren Emil Ludwig och i vilken han framhöll den geniale Lenins framträdande roll i Rysslands omgestaltning, sade han helt anspråkslöst om sig själv: ”Vad mig beträffar, så är jag bara Lenins lärjunge, och mitt mål är att vara min läromästare värdig”.*

För den socialistiska industrialiseringen

Att inom en historiskt sett ytterst kort tidrymd industrialisera ett så gigantiskt och därtill ett i ekonomiskt hänseende så efterblivet land som Sovjetunionen var under denna period förknippat med ofantliga svårigheter. En hel rad industrigrenar, som inte alls funnits i det gamla Tsarryssland, måste byggas upp från grunden. Det gällde att skapa en försvarsindustri, något som saknats i det gamla Ryssland. Fabriker måste anläggas för tillverkning av moderna lantbruksmaskiner, okända på den gamla landsbygden. Allt detta krävde oerhörda medel. De kapitalistiska staterna skaffar sig medel genom skoningslös utsugning av det egna folket, rovkrig och brutal utplundring av kolonier och avhängiga länder och genom att upptaga lån i utlandet. Men för sovjetlandet var dylika utvägar naturligtvis uteslutna, och möjligheten att upptaga lån i utlandet hade spärrats av kapitalisterna. Så återstod utvägen att uppbringa medel uteslutande inom sovjetlandet.

Med stöd av Lenins anvisningar utvecklade Stalin *läran om socialistisk industrialisering* av vårt land, varvid han påvisade

1. att det väsentliga i industrialiseringen inte är att industrin som sådan utvidgas, utan att den tunga industrin, och framför allt dess hjärtmuskel, maskinbyggnadsindustrin, måste utvecklas, ty endast skapandet av en tung industri och en egen maskinbyggnadsindustri säkerställer en materiell basis för socialismen och gör socialismens land oavhängigt av den kapitalistiska världen;
2. att godsägarnas och kapitalisternas expropriering i vårt land i samband med den socialistiska Oktoberrevolutionen och likaså upphävandet av privatäganderätten till jorden, fabrikerna, verkstäderna, bankerna o. s. v. och deras förvandling till hela folkets egendom — skapat en mäktig källa till socialistisk ackumulation för industrins utveckling;
3. att den socialistiska industrialiseringen radikalt skiljer sig från den kapitalistiska — den senare äger rum med tillhjälp av koloniala erövringar och plundringar, förhärjande krig, förslavande statslån, skoningslös utsugning av arbetarmassorna och kolonialfolken, medan den socialistiska industrialiseringen stödjer sig på det samhälleliga ägandet av produktionsmedlen, på ackumulation och sparande av de genom arbetarnas och böndernas arbete frambragta rikedomarna, vartill kommer att den socialistiska industrialiseringen oavslutligt åtföljes av en ständig förbättring av de arbetande massornas materiella läge;
4. att därför de grundläggande uppgifterna i kampen för industrialiseringen är att höja arbetsproduktiviteten och sänka självkostnaderna, vidare kamp för arbetsdisciplin, för sparsamhetsregim etc.;
5. att betingelserna för socialismens byggande i Sovjetunionen och arbetarklassens hängivna arbete gör det möjligt att genomföra det höga tempo i industrialiseringen som är nödvändigt;
6. att vägen till lantbrukets socialistiska omdaning går genom landets industrialisering, vilken

* J. V. Stalin: Samtal med den tyske författaren Emil Ludwig, 1938, s. 3 (ryska).

måste skapa den tekniska basen för densamma.

Med detta exakta och klara program till sitt förfogande gick Sovjetunionens arbetande massor att förverkliga landets socialistiska industrialisering.

Allvarligt oroade av det socialistiska uppbyggets framgångar sökte imperialisterna att undergräva eller åtminstone bromsa landets industrialisering genom att bryta de diplomatiska och kommersiella förbindelserna med Sovjetunionen (England), genom att mörda Sovjetunionens sändebud (Polen) och genom att förstärka spionage- och skadegörarverksamheten. Inom landet förenade sig trotskister, sinovjevsmän och spillrorna av de tidigare upprivna partifientliga grupperna i ett förräddarblock, som satte i gång ett rasande angrepp mot partiet. ”Det håller på att bildas något som liknar en enhetsfront från Chamberlain till Trotskij”, konstaterade Stalin en gång vid denna tid. För att segerrikt kunna genomföra den socialistiska industrialiseringen blev det nödvändigt att ideologiskt och organisatoriskt krossa det trotskij-sinovjevsk blocket, och medvetet härom gick partiet under Stalins ledning in för att undanröja detta farliga hinder. Med sitt referat ”Om den socialdemokratiska avvikelserna i vårt parti” på femtonde partikonferensen (november 1926) och referatet ”Ån en gång om den socialdemokratiska avvikelserna i vårt parti” på Kommunistiska Internationals exekutivkommittés sjunde utvidgade plenum (december 1926) skänkte Stalin Sovjetunionens Kommunistiska Parti och Kommunistiska Internationalen ideologiska stridsvapen och tryggade enhet och sammanhållning i partiets led.

I de resolutioner, som antogs av Kommunistiska Internationals exekutivkommittés utvidgade plenum, brännmärktes trotskij-sinovjevblockets anhängare som splittrare, vilka sjunkit ned till mensjevnikernas nivå.

Sedan frondörer och kapitalistagenter drivits ut ur partiet, fortsatte bolsjevikerne arbetet för landets socialistiska industrialisering. Stalins omsorger sträckte sig till varje område, varje enskild fråga, som stod i samband med detta arbete. Han tog initiativ till skapande av nya industrigrenar och till att de tidigare efterblivna grenarna utvidgades och reorganiserades. Han var den drivande kraften, då det gällde att upprätta en andra kol- och metallurgisk bas i sovjetlandet, nämligen Kusbass. Han organiserade och ledde de socialistiska byggnadsföretagen. Anläggandet av en rad stora industriföretag, t. ex. traktorverken i Stalingrad, Dnjeprogos, Magnitogorsk, Urals maskinbyggnadsverk, lantbruksmaskin-verken i Rostov, kolbrytningsområdet Kusnetsk, Turksibjärnvägen, combineverken i Saratov, automobilverken i Moskva och Gorki m. fl. är alla förknippade med Stalins namn.

Den imponerande bilden av socialismens storslagna byggnad, som håller på att uppföras i Sovjetunionen, utövade ett mycket stort inflytande på arbetarna i de kapitalistiska länderna, och de sände dit delegationer i tio- och hundratal, vilka med intresse och entusiasm stiftade bekantskap med hur arbetarna där, sedan de fördrivit sina utsugare, själva bygger ett nytt, socialistiskt samhälle. De ställde ingående och grundliga frågor om allt som gällde byggandet av detta samhälle. Den 5 november 1927 mottog Stalin arbetardelegationer från Tyskland, Frankrike, Österrike, Tjeckoslovakien, Kina, Belgien och andra länder och underhöll sig länge med dem.

Redan mot slutet av 1927 kunde man konstatera avgörande framgångar för den socialistiska industrialiseringens politik. De första resultaten summerades på femtonde partikongressen, som ägde rum i december 1927. I sin verksamhetsberättelse skisserade Stalin en imponerande bild av de framgångar det socialistiska industrialiseringsarbetet hade att uppvisa och underströk nödvändigheten av ett ytterligare utvidgande och befästande av de socialistiska kommandopositionerna i stad och på land med kurs på de kapitalistiska elementens likviderande i folkhushållningen.

På femtonde partikongressen fäste Stalin uppmärksamheten på lantbrukets efterblivenhet i jämförelse med industrin och anvisade utvägen ur detta läge, vilket innebar en fara för hela

folkhushållningen. Han sade:

”Utvägen ligger i övergång från små och splittrade jordbruk till stora och förenade bruk på basis av samhällelig brukning av jorden, den ligger i övergång till kollektiv brukning av jorden på basis av den nya, högt utvecklade tekniken. Utvägen ligger i att man så småningom men oavlatligt, inte medelst påtryckning utan genom exempel och på övertygandets väg förenar småbruken och de allra minsta jordbruken till storbruk på basis av samhällelig, kooperativ, kollektiv brukning av jorden med användande av lantbruksmaskiner och traktorer och genom att tillämpa vetenskapliga metoder för jordbrukets intensifiering. Någon annan utväg finnes inte.”*

Varför slog Sovjetunionen in på kollektivbruks-uppbyggets väg?

Redan före femtonde partikongressen gjorde sig lantbrukets, och i all synnerhet spannmålsodlingens efterblivenhet alltmera kännbar. Bruttoproduktionen av spannmål närmade sig förkrignivån, men produktionen av varuspannmål, d. v. s. den del av skörden som gick till städernas och arméns försörjning, uppgick endast till något mer än en tredjedel (37 %) av förkrignivån. På landsbygden räknade man med omkring 25 miljoner små och mycket små jordbruk. Men småbruken var på grund av sin natur till hälften naturhushåll, som endast var i stånd att leverera ett minimum av varuspannmål men inte att utvidga produktionen, att använda traktorer och maskiner och att höja avkastningen. Dessutom fortgick sönderstyckningen av bondejordbruken, och den del av spannmålsproduktionen som gick till försäljning, minskade oupphörligt.

”Med ett sådant tillstånd inom spannmålsodlingen rådde det intet tvivel om att armén och städerna i Sovjetunionen skulle komma att stå inför en kronisk hunger”.**

Landet hade att välja mellan två möjligheter, då det gällde att föra lantbruket över till storproduktion, som skulle kunna använda traktorer och lantbruksmaskiner och mångdubbelt öka spannmålsproduktionen för marknaden. Den första möjligheten var att övergå till kapitalistisk storproduktion på landsbygden, vilket skulle betyda att ruinera bondemassorna, skapa massarbetslöshet i städerna, undergräva förbundet mellan arbetarklassen och bönderna, stärka kulakernas ställning och bereda socialismens undergång. Till denna väg mot undergången sökte högerkapitulanterna och förrädarna med alla krafter att driva partiet.

Den andra möjligheten var att gripa sig an med småbrukens sammanslutning till socialistiska storbruk, kollektivbruk, som vore i stånd att i stor skala använda traktorer och moderna maskiner för att nå fram till ett snabbt uppsving för spannmålsodlingen och dess produktion för marknaden. Det är klart, att bolsjevikpartiet och sovjetstaten bara kunde slå in på den sistnämnda vägen, *kollektivbruksvägen*, för lantbrukets utveckling.

Bolsjevikpartiet utgick från Lenins framsynta anvisning, att det enda som skulle kunna föra miljoner bondehushåll ut ur det armod i vilket de levat i sekler, vore att övergå från småbondebruk till kollektivt, mekaniserat storjordbruk.

”Med småbruket kan man inte komma ut ur armodet”,*** sade Lenin.

Det mest trängande ekonomiska behovet, folkets armod, krävde övergång till kollektiviseringens väg. Och bolsjevikernas parti under Stalins ledning insåg detta trängande ekonomiska behov, förstod att dra in böndernas miljonmassor på kollektiviseringens väg.

Femtonde partikongressen fattade beslut om att med alla medel utveckla lantbrukets kollektivisering. Samtidigt gav kongressen direktiv om att en första femårsplan för folkhushållningen skulle utarbetas. Medan man var i full gång med att bygga upp en socialistisk

* SUKP(b):s historia, Sthlm, Arbetarkultur 1939, s. 363.

** SUKP(b):s historia, s. 361.

*** V. I. Lenin: Saml, verk, b. XXIV, s. 540 (tredje ryska uppl.).

industri, planerade sålunda Stalin en ny väldig uppgift: kollektivisering av lantbruket. Förverkligandet av en uppgift av sådan historisk betydelse krävde en ytterst sorgfällig förberedelse, vilken ifråga om grundlighet och omfattning faktiskt kan jämföras med förberedelsen till den stora socialistiska Oktoberrevolutionen. På en gång djärvt, oböjligt, försiktigt och med omtanke förde den proletära revolutionens geniala strateg partiet framåt och slog ned alla hinder på vägen mot det uppställda målet. Vaksamt följde han klassfiendens manövrer och förutsåg logiskt och klarsynt vad denne inom den närmaste tiden skulle komma att företaga sig. På ett mästerligt sätt omgrupperade han krafterna under den pågående offensiven, befäste de tagna ställningarna och utnyttjade reserverna för att utveckla de lyckade framstötarna.

Partiet förberedde alla nödvändiga materiella betingelser för att böndernas massor skulle inträda i kollektivbruket. Det skapades en industriell basis för landsbygdens försörjning med maskiner och traktorer, för lantbrukets tekniska omställning. Tillräckliga medel ackumulerades för att finansiera organiseringen av kollektivbruk och sovjetbruk. Partiets och arbetarklassens bästa element avdelades för att bistå vid organiseringen. De första kollektivbruket stöddes och fick hjälp för att kunna visa de individuellt arbetande bönderna prov på mönstergill kollektiv jordbruksdrift. Maskin- och traktorstationer och sovjetbruk inrättades, vilka hjälpte bönderna att förbättra jordbruket.

Kulakerna, som förutsåg sin undergång, sökte bjuda motstånd och organiserade ”spannmålsstrejk” i avsikt att på så sätt tvinga partiet om inte till kapitulation så åtminstone till reträtt. Samma år, 1928, avslöjades en stor skadegörarorganisation av borgerliga fackmän i Sjachtyområdet i Donbass och senare också i andra områden. Skadegörarna stod i förbindelse med imperialistiska stater.

Under Stalins ledning vidtog partiet effektiva åtgärder mot kulakerna och bröt deras motstånd. Skadegörarna fick ett strängt straff. Stalin manade partiet att dra lärdom av det som hänt i Sjachty och framför allt manade han de bolsjevikiska industriledarna att sätta sig in i tekniska frågor och själva bli fackmän på sitt område samt forcera utbildningen av nya tekniska arbetarkadrer.

Då partiet gick till offensiv mot kulakerna, uppträdde våren 1928—29, efter de av partiet slagna trotskisterna och sinovjevsmännen, en annan mot partiet fientligt sinnad grupp, bestående av Bucharin, Rykov och Tomskij och deras anhang av högerkapitulanter och vänner av kapitalismens restaurering. Vid samma tid gjorde imperialisterna med stöd av högerkapitulanternas verksamhet ett nytt försök att dra in Sovjetunionen i krig. I de engelska och franska generalstaberna utarbetades planer för en ny intervention mot Sovjetunionen, som utsattes till 1929—30.

Liksom den stora socialistiska revolutionen inte skulle kunnat segra i oktober 1917, om inte mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, den tidens kapitulanter och strejkbrytare, hade blivit slagna, så skulle inte heller nu socialismen kunnat segra på landsbygden, om inte högerkapitulanterna blivit slagna 1928-29. En alldeles särskild betydelse för partiets seger över Bucharins och Rykovs partifientliga grupp hade Stalins båda tal ”Om högerfaran i SUKP(b)” (på Moskvakommitténs och Moskvask kontrollkommissions plenum i oktober 1928) och ”Om högeravvikelsen i SUKP(b)” (på SUKP (b):s centralkommittés plenum i april 1929).

I dessa tal demaskerade Stalin definitivt högerelementen som fiender till leninismen och visade att de var kulakernas handgångne män inom partiet.

Stalin sammanslöt partiet till stormangrepp mot denna kapitalismens sista förskansning i sovjetlandet. Hans orubbliga vilja och klarsynthet höjde revolutionen till en ny och högre nivå. I sin historiska artikel ”Det stora genombrottets år”, skriven 1929 till Oktoberrevolutionens tolvårsjubileum, skrev Stalin:

”Det år som nu lider mot sitt slut, har betecknat ett väldigt genombrott på alla fronter av det socialistiska uppbygget. Det har gått och går fortfarande i tecknet av socialismens avgörande *offensiv* mot de kapitalistiska elementen i stad och på land. Särskilt utmärkande för denna offensiv är, att den redan skänkt oss en rad avgörande *framgångar* på de viktigaste områdena av den socialistiska omgestaltningen (rekonstruktionen) av vår folkhushållning.”

Partiet hade uppnått en avgjord vändning ifråga om arbetsproduktiviteten. En av den socialistiska industrialiseringens svåraste uppgifter — att ackumulera medel för uppbyggandet av en tung industri — hade i stort sett lösts. En genomgripande vändning hade uppnåtts ifråga om jordbrukets och böndernas utveckling. Kollektivbruksrörelsen började gå framåt med stormsteg och överträffade i sitt utvecklingstempo till och med storindustrin. Det var början till masskollektiviseringsrörelsen. Stalin skrev om detta:

”Det nya och avgörande i kollektivrörelsen av i dag är att bönderna inte som tidigare var fallet går in i kollektivbruken i skilda grupper, utan i hela byar, härad, distrikt, ja till och med kretsar. Och vad innebär det? Det betyder att *medelbönderna går in i kollektivbruken*. Det är det väsentliga i den genomgripande omsvängning i lantbrukets utveckling, vilken är en ytterst viktig landvinning för sovjetmakten . . . ”

Sålunda förbereddes under Stalins ledning den historiska vändning, som innebar att man, sedan man kringgärdat och trängt tillbaka kulakelementen, gick över till att likvidera kulakerna som klass på grundval av den total kollektivisering.

Det måste räknas Stalin till stor förtjänst att han under denna period, då industrialiseringen och kollektiviseringen först fått vind i seglen, då det gällde att mobilisera folkets alla arbetskrafter för att lösa de väldiga uppgifter som förelåg, likväl reste frågan om kvinnorna i hela dess vidd, frågan om kvinnornas läge och deras arbete, om arbetar- och bondekvinnornas betydelsefulla roll i samhällets ekonomiska, sociala och politiska liv, och att han, samtidigt som han betonade frågans betydelse, också anvisade dess rätta lösning. Stalin skrev:

”Ingen enda stor frihetsrörelse i mänsklighetens historia har ägt rum utan att de arbetande kvinnorna har deltagit i densamma. De arbetande kvinnorna, som själva mer än andra varit utsatta för förtryck, har inte stått och inte kunnat stå på sidan om frihetsrörelsen. Under slavarnas frihetsrörelse framträdde som bekant bland kvinnorna hundratals och tusentals stora martyrer och hjältinnor. Under kampen för de livegnas befrielse stod tiotusentals kvinnor i de stridandes led. Därför är det inte att undra på att arbetarklassens revolutionära rörelse, den mäktigaste av de förtryckta massornas frihetsrörelse, under sitt banér samlat miljoner arbetande kvinnor.”

”De arbetande kvinnorna”, säger Stalin vidare, ”arbetar- och bondekvinnorna, utgör en väldig reserv för arbetarklassen, en reserv som omfattar gott halva befolkningen. Var denna kvinnliga reserv kommer att ställa sig — på arbetarklassens sida eller mot densamma — det kommer att bli avgörande för den proletära rörelsens öde, för den proletära revolutionens seger eller nederlag, för den proletära maktens seger eller nederlag. Därför måste proletariatet och dess förtrupp, det kommunistiska partiet, i första hand ta itu med uppgiften att energiskt gå in för kvinnornas, arbetar- och bondekvinnornas frigörelse från bourgeoisins inflytande, sprida politisk upplysning bland arbetar- och bondekvinnorna och organisera dem under proletariatets fana.

”Men de arbetande kvinnorna”, fortsätter Stalin, ”bildar inte bara en reserv. De kan också under förutsättning av att arbetarklassen för en riktig politik bilda en verklig arbetarklassens armé i kampen mot bourgeoisin. Och här har vi arbetarklassens andra och avgörande uppgift — att av den kvinnliga arbetsreserven smida en armé av arbetar- och bondekvinnor, som

strider skuldra vid skuldra med proletariatets stora armé.”*

Om kvinnornas roll och betydelse i kollektivbruken yttrade Stalin i sitt tal på de ledande kollektivbrukarnas första kongress:

”Frågan om kvinnorna i kollektivbruken är en viktig fråga, kamrater. Jag vet att många av er underskattar kvinnorna och till och med göra sig lustiga över dem. Men det är ett misstag, kamrater, ett allvarligt misstag. Här har vi inte bara att göra med det faktum, att kvinnorna utgör hälften av befolkningen. Saken är framför allt den, att kollektivrörelsen fört fram en hel rad framstående och dugande kvinnor på ledande poster. Ni behöver bara kasta en blick på vår kongress och dess sammansättning, så skall ni få se, att kvinnorna för länge sedan ryckt fram från arriärtrupperna till förposterna. Kvinnan är en stor kraft i kollektivbruken, och att bromsa denna kraft vore ett stort brott. Det är vår plikt att befordra kvinnorna i kollektivbruken och ge denna kraft friväg.”

”Vad kvinnorna i kollektivbruken beträffar, så måste de hålla i minnet, att de endast i kollektivbruket har möjlighet att bli mannens jämlike. Utan kollektivbruk blir det ingen jämlikhet, men inom kollektivbruken har de samma rättigheter som männen. Må våra kvinnliga kamrater i kollektivbruken lägga detta på minnet och skydda kollektivbruks-systemet som sin ögonsten.”

Det faktum att det lyckades att dra de breda folkmassorna i Sovjetunionen — också de arbetande massorna bland de tidigare förtryckta och efterblivna nationerna — med i arbetet för socialismens uppbyggande, var en stor seger för sovjetideologin, som betraktar massorna som de vilka i verkligheten skapar historien en seger över den borgerliga ideologin, vilken sprider allehanda sagor om massornas oförmåga att åstadkomma ett skapande arbete på alla områden av livet. Stalin blottade den reaktionära kärnan i den ”teori”, som lär att de exploaterade inte kan komma tillrätta utan exploatörer. ”Ett av de viktigaste resultaten av Oktoberrevolutionen är det faktum, att den gav dödsstöten åt denna falska ’teori’”, skrev Stalin.

Stalin har också avfärdat det reaktionära pratet om att folken skulle vara uppdelade i högre och lägre raser.

”Tidigare antogs det ’som givet’ att världen sedan urminnes tider varit uppdelad i lägre och högre raser, i svarta och vita, av vilka de förra vore ur stånd att tillägna sig civilisation och dömda att förbli exploateringsobjekt, medan de senare skulle vara civilisationens enda bärare och kallade att exploatera de förra. Denna dikt måste nu betraktas som vederlagd och avfärdad. Ett av de viktigaste resultaten av Oktoberrevolutionen är det faktum, att den gav dödsstöten åt denna dikt och i realiteten visade att de frigjorda icke-europeiska folk, som dragits in i sovjetutvecklingens strömfåra, är i stånd att skapa en verkligt avancerad kultur och en *verkligt* avancerad civilisation, och att de i detta hänseende inte på något sätt står efter de europeiska folken.”

Kampen för kollektiviseringen av jordbruket

Den 27 december 1929 talade Stalin på en konferens av marxistiska agrarsakkunniga, och härvid gjorde han upp räkningen med den borgerliga teorin om ”jämvikt” mellan folkhushållningens sektorer, med den antimarxistiska ”av-sig-självt”-teorin i det socialistiska uppbygget och den likaledes antimarxistiska teorin om småbrukets ”stabilitet”. På samma gång som han avfärdade dessa borgerliga, antimarxistiska och högeropportunistiska teorier, gav han en djupgående analys av kollektivbrukens väsen såsom en socialistisk hushållningsform och utvecklade den teoretiska grundvalen för övergången till total kollektivisering och den på dess basis skeende likvideringen av kulakerna som klass.

* Pravda nr 56, den 8 mars 1925.

Redan på partiets elfte kongress hade Lenin talat om en sista och avgörande kamp mot den ryska kapitalismen, som har sin rot i småbondejordbruket, men tidpunkten för denna kamp kunde då ännu inte exakt fastställas. Nu konstaterade Stalin med den geniala framsynthet som är honom egen och stödd på vetenskapliga bevis, att timman för den sista, avgörande kampen mot kapitalismen inom landet slagit. Med sin klara dialektik visade han, att likvideringen av kulakerna som klass inte utgjorde en fortsättning av den tidigare politiken, som gick ut på att kringgärda och tränga tillbaka kulakerna, utan betecknade en skarp *vändning* i partiets politik.

I sextonde partikongressens resolution i denna fråga heter det:

”Om konfiskeringen av godsägarnas jord var Oktoberrevolutionens första steg på landsbygden, så är övergången till kollektivbruk det andra och därvid det avgörande steget, vilket kännetecknar den viktigaste etappen i arbetet på att lägga fundamentet till det socialistiska samhället i Sovjetunionen”.*

Det faktum att landsbygden kommit fram till socialistisk hushållning var resultatet av, att den ekonomiska nödvändigheten krävde övergång till storbruk i arteler, till kollektivt mekaniserat jordbruk. Under flera år hade bolsjevikpartiet och sovjetstaten skapat nya produktiv-krafter på landsbygden, infört en ny teknik — traktorer, skördetröskor etc. — utbildat kadrer för det socialistiska jordbruket, miljoner människor, som behärskade den nya tekniken.

I sin historiska hälsning till arbetarna på traktorverket i Stalingrad den dag det sattes i gång (17 juni 1930) skrev Stalin:

”Jag hälsar arbetarna och arbetsledarna vid den första med Röda fanans orden utmärkta traktorfabrikiganten i Sovjetunionen och lyckönskar er med anledning av segern. De 50.000 traktorer, som ni varje år skall skänka landet, är 50.000 granater, som spränger den gamla borgerliga världen i spillror och banar väg för en ny, socialistisk formation på landsbygden. Jag önskar er all framgång vid uppfyllandet av ert program.”**

De nya produktivkrafter, som skapats på landsbygden, måste med nödvändighet också leda till nya, socialistiska förhållanden människorna emellan.

På samma gång som Stalin allsidigt åskådliggjorde den marx-leninska teorin om socialismen, visade han att övergången till kollektivisering inte kunde försiggå så att bönderna lugnt och fredligt inträdde i kollektivbruken, utan att den måste ske under masskamp från böndernas sida mot kulakerna. Kulakerna måste slås ned i öppen kamp inför bondemassornas ögon, så att dessa påtagligt skulle kunna övertyga sig om de kapitalistiska elementens svaghet. Därför var övergången till total kollektivisering oupplösligt förenad med uppgiften att likvidera kulakerna som klass.

Stalins anvisningar om att partiet måste företa en vändning och från att tidigare ha tillämpat politiken att begränsa kulakernas utsugartendenser nu övergå till att likvidera kulakerna som klass, lades till grund för centralkommitténs beslut av den 5 januari 1930 ”Om kollektiviseringens tempo och statens åtgärder till kollektivuppbyggets hjälp”.

Partiets fiender sökte på allt sätt lägga hinder i vägen, då partiet nu satte kurs på jordbrukets kollektivisering. Dessa fientliga strävanden tog sig uttryck dels i direkta uttalanden mot kollektiviseringen från högerkapitulanternas sida, dels i ”vänsterradikala” förvrängningar av partilinjen, som yttrade sig i överträdelse av det tempo partiet fastställt för kollektiviseringen, brott mot den lenin-stalinska frivillighetsprincipen i kollektiv-uppbygget, propagerande av den absurda idén att hoppa över artelen direkt in i kommunen, och tvångssocialisering av bostadshus, småboskap, fjäderfä etc.

Fienderna utom och inom landet, interventionsmakterna och deras agenter hoppades att med

* SUKP(b) i resolutioner och beslut från kongresser, konferenser och CK-plena, b. II, sjätte uppl., s. 428 (ryska).

** Pravda nr 166, 18 juni 1930.

denna ”vänsterradikala”, ibland också medvetet provokatoriska praxis kunna skapa missämja mellan bönderna och sovjetmakten. I de imperialistiska staternas staber utsattes redan tidpunkten för en ny intervention. Men partiets ledare upptäckte i tid den nya fara som hotade.

Den 2 mars 1930 publicerades på centralkommitténs beslut en artikel av Stalin, ”Svindel av framgångarna”, i vilken han gick tillrätta med de ”vänsterradikala” överdrifterna, som hotade att bringa kollektivbruksrörelsen på fall. ”I artikeln betonades med all kraft frivillighetsprincipen i kollektivuppbygget och påvisades nödvändigheten av att taga hänsyn till de olikartade förhållandena i Sovjetunionens skilda områden vid fastställandet av kollektiviseringens tempo och metoder. Stalin erinrade om att det är jordbruksartelen som utgör kollektivrörelsens huvudlänk . . . Stalins artikel hade en utomordentlig politisk betydelse. Den hjälpte partiorganisationerna att rätta de fel de begått och var ett hårt slag för sovjetmaktens fiender, som hoppats att med hjälp av dessa överdrifter kunna resa bönderna mot sovjetmakten.”*

Samtidigt som Stalin tillfogade de ”vänsterradikala” förvrängningarna ett förintande slag och därmed skingrade också interventionisternas förhoppningar, klargjorde han i egenskap av miljonmassornas lärare för kadrerna inom och utom partiet vari konsten att leda består. Han skrev:

”Konsten att leda är en allvarlig sak. Man får inte bli efter rörelsen, ty det betyder att avskäras från massorna. Man får inte heller ila i förväg, ty det betyder att förlora kontakten med massorna. Den som vill leda rörelsen och på samma gång bevara sambandet med miljonmassorna måste föra kamp på två fronter — mot de efterblivna såväl som mot dem som ilar i förväg.”

I en strax efteråt publicerad artikel av den 3 april 1930, ”Svar till kamrater kollektivbrukare”, som var riktad till kollektivbrukarnas miljonmassor, visade Stalin på upphovet till felen i bondefrågan och de viktigaste felen i kollektivbruksrörelsen och klargjorde ytterst påtagligt det väsentliga i lagarna för offensiven på klasskampens front. Man får aldrig företa en offensiv, påpekade han, utan att befästa de erövrade ställningarna, utan att omgruppera krafterna, trygga fronten med reserver och låta också etappen rycka framåt. Opportunisterna förstår inte offensivens klassnatur: offensiv mot vilken klass, i förbund med vilken klass? Vad vi behöver, sade Stalin, är inte en offensiv överhuvud taget utan en offensiv mot kulaken och i förbund med medelbonden.

Genom Stalins kloka ledning och som en följd av att överdrifterna rättats skapades en fast basis för en ny, mäktig tillväxt av kollektivbruksrörelsen, och härmed hade partiet löst den proletära revolutionens svåraste uppgift efter erövringen av makten, nämligen uppgiften att föra småbondebruket över på socialismens spår och att likvidera kulakerna såsom den mest manstarka utsugarklassen.

”Det var en ytterst djupgående revolutionär omvälvning, ett språng från det gamla kvalitativa samhällstillståndet till ett nytt kvalitativt tillstånd, ett språng som till sina följder hade samma betydelse som den revolutionära omvälvningen i oktober 1917.

Det säregna i denna revolution var att den utfördes *uppifrån* på statsmaktens initiativ, med direkt understöd *nedifrån* av böndernas miljonmassor, vilka kämpade mot kulakförtrycket och för ett fritt liv i kollektivjordbruken.”**

Med stöd av Lenins anvisningar om nödvändigheten av att i jordbruket gå över från småbondebruk till kollektivt storbruk i arteler och med stöd av Lenins kooperationsplan utarbetade och förverkligade Stalin i det praktiska livet teorin om lantbrukets kollektivisering. Det nya i Stalins insats på detta område består i följande:

* SUKP(b):s historia, s. 387-388.

** SUKP (b):s historia, s. 383.

1. Han utarbetade allsidigt frågan om kollektivbruket såsom den socialistiska hushållningsformen på landsbygden;
2. han påvisade att den grundläggande och viktigaste länken i kollektivbruksuppbygget under nuvarande etapp är lantbruksartelen, då den för bönderna är den riktigaste och lättast tillgängliga formen, som gör det möjligt att förena kollektivbrukarnas personliga intressen med deras samhälleliga intressen och att anpassa deras personliga intressen till samhällets intressen;
3. han motiverade övergången från politiken att kringgärda och tränga tillbaka kulakerna till politiken att likvidera kulakerna som klass på grundval av total kollektivisering;
4. han klarlade maskin- och traktorstationernas betydelse såsom stödjepunkter för lantbrukets socialistiska omdaning och för den socialistiska statens bistånd åt lantbruket och bönderna.

I februari 1930 beslöt Sovjetunionens centrala exekutivkommitté på begäran av otaliga organisationer, allmänna möten av arbetare, bönder och rödarmister att för andra gången tilldela J. V. Stalin Röda fanans orden som en gärd av erkänsla för hans utomordentliga förtjänster på det socialistiska uppbyggets front.

Partiets sextonde kongress (26 juni-13 juli 1930) har gått till historien som den kongress, vilken fattade beslut om att inleda socialismens breda offensiv på hela fronten. Stalin klarlade i sitt referat innebörden i socialismens breda offensiv mot de kapitalistiska elementen på hela fronten och konstaterade, att vårt land redan *inträtt i socialismens period*.

Då han för kongressen redogjorde för framgångarna i landets industrialisering och lantbrukets kollektivisering, riktade han samtidigt uppmärksamheten på de uppgifter den nya utvecklingsperioden ställer. Ehuru vi ifråga om *utvecklingstempot* hunnit upp och gått förbi de avancerade kapitalistiska länderna, så är vi likväl ifråga om industriproduktionens nivå fortfarande mycket efterblivna i jämförelse med desamma. Härav följer uppgiften att ytterligare öka tempot, uppgiften att hinna upp och gå förbi de kapitalistiska länderna också vad industriproduktionens nivå beträffar. Stalin klargjorde för partiet dess uppgifter då det gällde att genomföra den första femårsplanen på fyra år.

Med växande entusiasm skred de arbetande överallt i landet till att lösa de krävande uppgifter, som kongressen ställt. I bred skala utvecklade sig den socialistiska tävlan och slagbrigadrörelsen. När sextonde partikongressen sammanträdde, hade inte mindre än två miljoner arbetare dragits med i socialistisk tävlan och slagbrigaderna omfattade över en miljon arbetare.

”Det mest anmärkningsvärda i den socialistiska tävlan”, yttrade Stalin på sextonde kongressen, ”är att den åstadkommer en genomgripande omvälvning i människornas syn på arbetet, ty den förvandlar arbetet från en förnedrande och tung börda, som det tidigare betraktats, till något *hedrande* och *ärofullt*, till en *ärans* och *hjältedets* sak. Något dylikt existerar inte och kan inte existera i kapitalistiska länder.”

Första femårsplanens uppfyllande krävde rekonstruktion av samtliga folkhushållningsgrenar på basen av ny, modern teknik. Tekniken fick nu avgörande betydelse. I samband härmed uppställde partiets ledare i sitt tal ”Om industriledarnas uppgift” den 4 februari 1931 på den första unionskonferensen av den socialistiska industrins representanter en nya paroll: ”Bolsjevikerna måste behärska tekniken”, ”Under rekonstruktionsperioden är tekniken det avgörande”.

Under den period då partiet var indraget i ett intensivt arbete för det socialistiska uppbygget, erhöll den marxistisk-leninistiska skolningen av partiets medlemmar och kandidater till medlemskapet, studiet av bolsjevikpartiets historiska erfarenhet och kampen mot dem som sökte förfälska dess historia en allt större betydelse.

I november 1931 publicerade Stalin det bekanta brevet till redaktionen för tidskriften *Proletarskaja Revoljutsija*, som spelade en enastående roll i den fortsatta ideologiska

sammansvetsningen av partiets led. Här belyste han trotskisternas förfalskning av bolsjevismens historia, visade att leninismen fötts, växt upp och stärkts i hänsynslös kamp mot opportunisterna av alla schatteringar, att bolsjevikerna varit den enda revolutionära organisation i världen, som slutgiltigt gjort upp räkningen med opportunisterna och centrister och jagat ut dem ur partiet. Han visade med all skärpa i brevet, att trotskismen är den kontrarevolutionära bourgeoisins förtrupp, som för kamp mot kommunismen, mot sovjetmakten och mot socialismens uppbygge i Sovjetunionen.

I början av 1933 hade första femårsplanen fyllts före utsatt tid. I januari 1933 talade Stalin på centralkommitténs och centrala kontrollkommissionens plenum om "Första femårsplanens resultat". Han konstaterade, att Sovjetunionen förvandlats från ett agrarland till ett industriland, från ett småbondeland till ett land med ett högst avancerat socialistiskt jordbruk. Utsugarklasserna har fördrivits från sina positioner i produktionen och de spillror som återstår av dem har spritts över hela landet och satt i gång en undermineringskamp mot sovjetmakten. Det gällde därför att skärpa vaksamheten, kämpa för att skydda den socialistiska egendomen, 92 sovjetordningens grundval, och att med alla medel befästa proletariats diktatur.

I ett annat tal på centralkommitténs plenum "Om arbetet på landsbygden" gav Stalin en ingående analys av de brister partiarbetet på landsbygden led av och skisserade ett helt program för arbetet på kollektivbruks-systemets befestande.

Nu reste sig en ny uppgift för partiet — kamp för kollektivbrukens stärkande, för att organisera deras arbete, att rensa dem från fientliga kulakelement och andra skadegörare i syfte att göra kollektivbruken bolsjevikiska. För detta ändamål föreslog Stalin att politiska avdelningar skulle inrättas vid maskin- och traktorstationerna och sovjetbruken. På två år (1933-34) förmådde maskin- och traktorstationernas politiska avdelningar uträtta ett gott arbete för kollektivbrukens stärkande.

På kollektivbrukens slagbrigadörers första unionskongress den 19 februari 1933 ställde Stalin parollen att göra kollektivbruken bolsjevikiska och kollektivbrukarna välbärgade och belyste densamma. Han sade:

"För att bli välbärgade kollektivbrukare kräves det numera bara ett: att arbeta ärligt i kollektivbruken, riktigt utnyttja traktorer och maskiner, använda dragdjuren riktigt, bruka jorden rätt och vara aktsam om kollektivbrukets egendom".

Stalins tal nådde ut till miljoner kollektivbrukare och blev ett praktiskt kampprogram för kollektivbruken.

På samma gång som Stalin drog facit av det socialistiska uppbygget, behandlade han frågan om sovjethandeln såsom formen för fördelning och utbyte av arbetets produkter under socialismens betingelser. Han skrev:

"Sovjethandeln är handel utan kapitalister — små som stora, handel utan spekulanter — små som stora. Det är en särskild handelsform, som historien hittills inte känt och som bara vi bolsjeviker praktiserar under de betingelser utvecklingen i vårt sovjetland skapat." Och vidare:

"För att landets ekonomiska liv skall blomstra och för att industrin och jordbruket skall stimuleras att ytterligare öka sin produktion bör det finnas ännu en faktor, nämligen ett livligt varuutbyte mellan stad och land, mellan landets olika delar och mellan folkhushållningens skilda grenar."

De som underskattade sovjethandeln eller betraktade den med missaktning, fick en besk kritik av Stalin. Han skrev:

"Bland en del kommunister förekommer ännu en överlägsen och ringaktande inställning till handeln överhuvud taget och i synnerhet till sovjethandeln. Dessa personer, som gör anspråk på att vara kommunister, betraktar sovjethandeln som en underordnad sak, ett arbete ovärdigt

kommunister, och de som arbetar inom handelsbranschen anser de vara folk som spårat ur . . . De förstår inte att sovjethandeln är vår egen, bolsjevikernas sak, och att handelns män — också expediterna — om de bara är ärliga i sitt arbete, för vår revolutionära, bolsjevikiska sak ut i livet.”

Stalins uttalanden på detta område hade stor betydelse för sovjethandelns stärkande och varuutbytets utveckling i landet.

I ett föredrag om SUKP(b):s centralkommittés arbete, som den brinnande revolutionstribunen och omtyckte partiledaren S. M. Kirov höll i Leningrad omedelbart före sjuttonde partikongressen, tecknade han följande bild av den man, som på ett så glänsande sätt organiserat arbetarklassens segrar:

”Kamrater, när man talar om vårt partis förtjänster och dess framgångar, så får man inte glömma den gård av tacksamhet vi är skyldiga *den store organisatören av de gigantiska segrar vi har att anteckna. Jag avser kamrat Stalin.*

Det måste sägas, att han är en verkligt helgjuten, verkligt allsidig man, som fullföljt och fortsatt det verk vi fått i arv från vårt partis store grundare, som vi förlorade för tio år sedan.

Det är svårt att föreställa sig en gestalt av så gigantiska mått som Stalin. *Under de senaste åren, under den tid vi arbetat utan Lenin, känner vi inte en enda vändpunkt i vårt arbete, inte en enda något så när betydande initiativ, inte en enda paroll eller kursändring i vår politik, vars upphovsman skulle varit någon annan än kamrat Stalin. Allt arbete av grundläggande betydelse går — det måste partiet veta — efter kamrat Stalins direktiv, på hans initiativ, under hans ledning.* Ytterst betydelsefulla frågor på den internationella politikens område löses i enlighet med hans anvisningar. Och inte bara de stora frågorna utan också till synes frågor av tredje eller till och med tionde rangen intresserar honom, ifall de berör arbetarna, bönderna och alla arbetande i vårt land.

Jag måste nämna, att detta gäller inte bara uppbyggandet av socialismen i dess helhet utan också specialfrågor i vårt arbete. Om man exempelvis tar frågan om vårt lands försvar, så måste man med all kraft understryka, att vi helt och odelat har Stalin att tacka för de framgångar jag talat om.

Denne mans mäktiga vilja och enastående organisationstalang är en garanti för att partiet i rätt tid genomför de stora historiska vändningar, som är förbundna med det segerrika uppbyggandet av socialismen.

Tag kamrat Stalins paroller: 'Att göra kollektivbrukarna välbärgade', 'Att göra kollektivbruken bolsjevikiska', 'Att behärska tekniken' eller kamrat Stalins sex historiska betingelser — allt som visar vägen i det socialistiska uppbygget på varje enskild etapp av vårt arbete, utgår från denne man, och alla våra landvinningar under första femårsplanen har vi uppnått tack vare hans ledning.”*

I början av 1934 ledde Stalin arbetet på sjuttonde partikongressen, vilken ingått i historien som segrarnas kongress. I sin verksamhetsberättelse om SUKP(b):s centralkommittés arbete gav han kongressen en resumé av partiets historiska segrar, av socialismens segrar i Sovjetunionen.

Segrat hade den politik, som gick ut på landets industrialisering, jordbrukets totala kollektivisering och kulakernas likvidering som klass. Segrat hade läran om möjligheten att bygga socialismen i ett enskilt land. Den socialistiska formationen hade blivit odelat härskande kraft inom hela folkhushållningen och alla övriga formationer gått under. Kollektivbruken hade slutgiltigt och oåterkalleligt segrat.

* S. M. Kirov: Valda artiklar och tal 1912-34, 1939, s. 609 — 610 (ryska).

Men Stalin varskodde om att kampen ännu långt ifrån var avslutad. Även om fienderna krossats, så lever dock resterna av deras ideologi kvar och ger sig inte sällan tillkänna. Den kapitalistiska omgivningen är fortfarande kvar, och den blåser nytt liv i och utnyttjar kapitalismens kvarlevor i människornas medvetande.

Stalin betonade, att kapitalismens kvarlevor i människornas medvetande är långt livskraftigare på den nationella frågans område än på alla övriga områden. Till svar på frågan vilken avvikelse som representerade den största faran — avvikelsen till storrysk nationalism eller avvikelsen till lokal nationalism — förklarade han att under nuvarande förhållanden ”den avvikelse är farligast, som man upphört att kämpa emot och sålunda gett möjlighet att växa till en fara för staten.”

Han påpekade, att det kräves ett systematiskt arbete för att övervinna kapitalismens rester i människornas medvetande, det behövs en systematisk kritik av alla mot leninismen fientliga strömningars ideologi, det gäller att utrötligt bedriva leninistisk propaganda, höja parti-medlemmarnas ideologiska nivå och skola de arbetande i internationalismens anda. Särskilt eftertryckligt betonade han vikten av att öka partiets vaksamhet. Han sade:

”Man får inte vagga partiet till ro utan utveckla dess vaksamhet, inte insöva det utan hålla det i ett tillstånd av kampberedskap, inte avvärja det utan rusta det, inte demobilisera det utan hålla det i mobiliseringstillstånd för genomförandet av andra femårsplanen”.

Stalins föredrag innehöll ett konkret utarbetat program för partiets fortsatta arbete inom industrin, jordbruket, handeln och trafikväsendet, ett program för det organisatoriska arbetet (kadreerna, uppsikt och kontroll över arbetets utförande), och här ställdes uppgiften att ”höja den organisatoriska ledningen till den politiska ledningens nivå”. Det gav också ett program för arbetet på kulturens, vetenskapens, folkbildningens och den ideologiska kampens fronter.

Beträffande Sovjetunionens utrikespolitik erinrade Stalin i sitt tal om att en ekonomisk kris rasade i den kapitalistiska världen och att det pågick en feberaktig krigsförberedelse i en hel rad länder, speciellt i Tyskland i samband med fascisternas makttillträde. Mitt ibland ekonomiska skakningar och militära och politiska katastrofer, sade han, står Sovjetunionen fast och orubbligt kvar på sin fredliga position och kämpar mot krigsfaran och fullföljer oförskräckt sin fredspolitik. Han sade:

”Vår utrikespolitik är klar. Den går ut på att bevara freden och stärka handelsförbindelserna med alla länder. Sovjetunionen hyser ingen avsikt att hota någon — vem det än vara må — och än mindre att angripa någon. Vi är för fred och förfäktar fredens sak. Men vi fruktar inga hotelser och är beredda att besvara krigsanstiftares slag med samma mynt . . . Och de som försöker att överfalla vårt land skall mötas av ett så förintande motstånd, att de för all framtid förlorar lusten att sticka sitt tryne in i vårt sovjetland.”

På S. M. Kirovs förslag godkände sjuttonde partikongressen Stalins föredrag i dess helhet som ett för partiet bindande beslut, som ett arbetsprogram för partiet under den närmaste perioden. På kongressen fastställdes också andra femårsplanen för folkhushållningens utveckling.

Socialismens seger

De framgångar partiets generallinje hade att anteckna, resulterade i ett oavbrutet uppsving inom landets industri och jordbruk. Den andra stalinska femårsplanen för industrin uppfylldes före den fastställda tiden i april 1937 — på fyra år och tre månader. Slutförandet av industrins och jordbrukets rekonstruktion ledde till att folkhushållningen utrustades med den mest fullkomnade teknik i världen. Industrin erhöll en oerhörd mängd apparater, arbetsmaskiner och andra produktionsredskap. Jordbruket försågs med förstklassiga traktorer, skördetröskor och andra ypperliga lantbruksmaskiner av sovjettillverkning. Trafikväsendet erhöll utmärkta bilar, lokomotiv, ångare och flygplan. Röda armén erhöll ny, förträfflig teknisk

utrustning: artilleripjäser, stridsvagnar, flygplan, fartyg för krigsflottan.

Hela detta väldiga arbete för folkhushållningens tekniska nyutrustning utfördes under Stalins omedelbara ledning. Nya maskintyper, betydelsefulla tekniska nyheter och uppfinningar infördes och infördes fortfarande i det praktiska arbetet enligt hans direkta anvisningar. Han tar själv del av alla detaljer i fråga om arbetet för industrins och jordbrukets tekniska reorganisation, höjer stämningen och ingjuter entusiasm hos arbetare och ingenjörer, hos företagens och huvudstyrelsernas ledare, hos uppfinnare och konstruktörer. Särskilt stor och varm uppmärksamhet ägnar han Röda arméns, det militära flygets och krigsflottans tekniska utrustning, vilket haft till resultat att Röda armén blivit en kraft, som injagar skräck hos socialismens fiender.

En av det socialistiska uppbyggets viktigaste frågor, som det gällde för partiet att lösa, var kravet på fostran av egna kadrer för sovjetsamhället, egna intellektuella ur sovjetfolket och framför allt ur arbetarklassens led. Med utgångspunkt från Lenins ord, att den socialistiska revolutionen är huvudbetingelsen för ett mäktigt uppsving av folkmassornas kultur, karakteriserade Stalin frågan om arbetarklassens kulturella krafter som en av det socialistiska uppbyggets avgörande frågor. Han sade:

”Bland alla hittills existerande härskande klasser intar arbetarklassen i sin egenskap av härskande klass en i viss mån säregen och inte helt gynnsam ställning i historien. Alla hittills härskande klasser — slavägare, godsherrar, kapitalister — har samtidigt också varit rika klasser. De har haft möjlighet att skänka sina söner det vetande och de färdigheter, som behövs för att styra. Arbetarklassen skiljer sig från dem bl. a. däri, att den inte är en rik klass och att den tidigare inte hade möjlighet att utrusta sina söner med vetande och färdighet att utöva styrelse, vilken möjlighet den erhållit först nu sedan den kommit till makten. Det är bland annat detta, som ger frågan om kulturrevolutionen hos oss dess skärpa.”*

Frågan om egna kadrer ur de arbetandes led blev särskilt betydelsefull för oss, då vårt land i rikt mått utrustats med nya tekniska hjälpmedel och det gjorde sig gällande ett starkt behov av folk som behärskade tekniken och var i stånd att i fullt mått utnyttja densamma till landets bästa.

Den nya, effektiva tekniken krävde människor, som förmår behärska densamma och utvinna alla dess fördelar. Det blev därför nödvändigt att snabbt inrikta våra kadrers uppmärksamhet på detta problem, på uppgiften att med alla medel intensifiera arbetet på skolning av omfattande kadrer, som vore i stånd att utvinna största möjliga effekt ur denna teknik. I samband härmed hade Stalins tal i maj 1935 till absolventerna vid Röda arméns akademier en mycket stor betydelse. Han sade:

”För att sätta tekniken i gång och utnyttja den till det yttersta behövs det folk som tillägnat sig tekniken, det behövs kadrer, som är i stånd att göra sig förtrogna med denna teknik och använda den efter alla konstens regler. Teknik utan människor som behärskar den är en död teknik. Ledd av människor som tillägnat sig tekniken, kan och måste den åstadkomma underverk. Om vi hade kadrer i tillräcklig mängd i våra förstklassiga fabriker och verkstäder, på våra sovjetbruk och kollektivbruk, i vårt trafikväsen och i vår Röda armé, som kunde bemästra denna teknik, så skulle vårt land erhålla tre å fyra gånger större effekt än vad det nu erhåller . . . Vi måste slutligen inse, att av alla de värdefulla kapital som finns i världen, är människorna, kadrerna, det värdefullaste och mest avgörande kapitalet. Vi måste förstå, att under nuvarande betingelser *'kadrerna avgör allt'*, Om vi får goda och talrika kadrer i industrin, i jordbruket, i trafikväsendet och i armén — så kommer vårt land att bli oöver-

* J. V. Stalin: Om Centralkommitténs och Centrala kontrollkommissionens gemensamma aprilplenium och dess arbete. Tal på SUKP(b):s Moskvaorganisations aktivisters möte den 13 april 1928, s. 15 (ryska).

vinnligt. Om vi inte får sådana kadrer, kommer vi att halta på bägge benen . . .”*

Stalins ord var en mäktig impuls till lösandet av en av det socialistiska uppbyggnadsarbetets viktigaste uppgifter — kaderproblemet. Betydelsen av partiledarens anvisning låg inte bara i att den riktade alla parti- och sovjetorganisationers uppmärksamhet på kaderproblemet, utan också däri att den vann en stark återklang nedifrån, från massorna, och utlöste ett nytt arbetsuppsving.

På avancerade arbetares initiativ växte med mäktig kraft *stachanovrörelsen* fram. Den uppstod bland massorna, började i Donbass i kolbrytningsindustrin och grep med otrolig hastighet omkring sig till hela landet, till alla hushållningsgrenar. Tio- och hundratusentals framstående arbetets hjältar visade sig vara mästare ifråga om att behärska tekniken och presterade mönster av socialistisk arbetsproduktivitet i industrin, trafikväsendet och jordbruket.

Stalin belyste inför partiet och hela landet denna rörelses stora historiska betydelse. I sitt tal på stachanovarbetarnas första unionskonferens i november 1935 förklarade han att stachanovrörelsen ”är uttryck för ett nytt uppsving i den socialistiska tävlan, betecknar en ny och högre etapp av densamma . . . Stachanovrörelsens betydelse består i att den är en rörelse, som bryter ned de gamla tekniska normerna, vilka inte längre fyller måttet, och som i många fall överträffar de avancerade kapitalistiska ländernas arbetsproduktivitet och sålunda i praktiken möjliggör ett fortsatt befastande av socialismen i vårt land, gör det möjligt att förvandla vårt land till ett i högsta grad välbärgat land.”

Stalin visade att stachanovrörelsen banar väg till kommunismen, att den i sig bär fröet till ett kulturellt och tekniskt uppsving för arbetarklassen av sådana mått, att det kommer att leda till att motsättningen mellan andligt och fysiskt arbete upphäves.

I sin behandling av stachanovrörelsens förutsättningar visade han på källan till vår revolutions stora kraft och oövervinnlighet. Han sade:

”Vår revolution är den enda, som inte bara krossat kapitalismens fjättrar och skänkt folket frihet, utan redan hunnit bereda folket materiella betingelser för ett välbärgat liv. I data ligger vår revolutions styrka och oövervinnlighet.”

Stalin ledde själv arbetet vid stachanovarbetarnas unionskonferens och andra konferenser i Kreml av industrins, trafikväsendets och jordbrukets föregångsmän. Tillsammans med industrins och trafikväsendets stachanovarbetare, med skördetröskförare, traktorförare, mjölkerskor och arbetets hjältinnor från sockerbetsfälten diskuterade han i detalj frågor rörande tekniken och produktionen inom alla folkhushållningsgrenar.

I Kreml har Stalin gemensamt med centralkommitténs och regeringens medlemmar mottagit en hel mängd delegationer från de socialistiska brödrarepublikerna. Det var en pregnant demonstration av den varma vänskap mellan folken i Sovjetunionen, som växt fram på grundval av den lenin-stalinska nationalitetspolitikens förverkligande. I samråd med ledande arbetare och kollektivbrukare fattade Stalin och hans medarbetare synnerligen viktiga beslut i de betydelsefullaste frågor rörande socialismens uppbyggande.

På stachanovarbetarnas konferens yttrade Stalin:

”Lenin lärde, att endast sådana ledare, som förstår att inte bara lära arbetarna och bönderna, utan också själva ta lärdom av dem, kan vara verkligt bolsjevikiska ledare”. Själv har han gett det bästa exempel på en sådan kontakt med massorna ända från första dagen av sin revolutionära verksamhet.

Den socialistiska rekonstruktionen av hela folkhushållningen åstadkom en genomgripande förändring av förhållandet mellan klasserna i landet. Detta krävde ändringar i författningen,

* J. V. Stalin, Människorna — det värdefullaste kapitalet, Sthlm, Arbetarkultur 1935, s. 11 o. 13.

som antagits redan år 1924. På Stalins förslag väckte CK på sjunde unionssovjetkongressen förslag om ändring av författningen.

En speciell författningskommission med Stalin som ordförande utarbetade förslag till ny författning, varefter förslaget underkastades en allmän folkdiskussion, som varade i fem och en halv månad. Det fanns inte en vrå i Sovjetunionen, där inte de arbetande studerade och behandlade detta utomordentliga dokument i mänsklighetens historia, och det hälsades med glädje och stolthet av hela sovjetfolket.

I sitt referat på åttonde urtima sovjetkongressen om förslaget till ny författning gav Stalin en ingående motivering till förslaget och skildrade de stora förskjutningar som ägt rum i landet sedan den tid, då författningen av år 1924 antogs. Socialismens seger hade gjort det möjligt att företa en ytterligare demokratisering av valsystemet och införa allmän, lika och direkt rösträtt med slutna omröstning.

Alla socialismens stora segrar har förankrats i Sovjetunionens författning. Det konstateras i denna, att sovjetsamhället består av två inbördes vänskapliga klasser: arbetarna och bönderna. Sovjetunionens politiska grundval är de arbetandes deputerade, sovjeterna. Dess ekonomiska grundval är det socialistiska besittandet av produktionsmedlen. Alla Sovjetunionens medborgare har rätt till arbete, till vila, till bildning, rätt att få sin ålderdom tryggad ävensom att bli materiellt säkerställda i händelse av sjukdom eller förlust av arbetsförmågan. Medborgarnas likaberättigande, oavsett nationalitet, ras och kön, är en orubblig lag. I syfte att befästa det socialistiska samhället garanterar författningen yttrande-, tryck-, församlings- och mötesfrihet, rätt till sammanslutning i allmänna organisationer, personlig oantastlighet, okränkbarhet och medborgarnas bostad och brevhemlighet, asylrätt för utländska medborgare, som underkastats förföljelse på grund av sin verksamhet till försvar för de arbetandes intressen, eller för vetenskaplig verksamhet eller för nationell frihetskamp. De i historien enastående rättigheter och friheter, som Sovjetunionens författning tillerkänner de arbetande, är materiellt, ekonomiskt garanterade genom hela det socialistiska hushållningssystemet, som inte vet av kriser, anarki eller arbetslöshet.

Sovjetunionens författning ålägger därjämte alla medborgare allvarliga förpliktelser: att lyda lagarna, iakttaga arbetsdisciplin, ärligt uppfylla sin plikt mot samhället, hålla den socialistiska samlevnadens regler i ära, vårda och befästa den socialistiska egendomen och försvara det socialistiska fosterlandet.

Det som mänsklighetens bästa och mest framskridna andar under århundraden drömt, har blivit en orubblig lag genom Sovjetunionens författning, den segerrika socialismens och den utvecklade socialistiska demokratins författning.

Författningen godkändes och stadfästes av åttonde sovjetkongressen den 5 december 1936. För att hedra dess skapare har sovjetfolket enhälligt gett den namnet den stalinska författningen. För Sovjetunionens arbetande representerar den resultatet av deras kamp och segrar, för de arbetande i alla kapitalistiska länder är den ett stort kampprogram. Den dokumenterar det världshistoriska faktum, att Sovjetunionen inträtt i ett nytt utvecklingskede, det skede, där det socialistiska samhällets uppbygge skall slutföras och den succesiva övergången till kommunismen äga rum. Moraliskt och politiskt väpnar den de arbetande i hela världen för kampen mot den borgerliga reaktionen. Den visar, att det som förverkligats i Sovjetunionen kan förverkligas också i andra länder.

Stalin karakteriserade på följande sätt den internationella betydelse Sovjetunionens författning har:

”Nu då fascismens grumliga våg besudlar arbetarklassens socialistiska rörelse och kastar smuts över de demokratiska strävandena av den civiliserade världens bästa människor, kommer Sovjetunionens nya författning att stå som en anklagelseskrift mot fascismen,

vittnande om att socialismen och demokratin är oövervinnliga. Sovjetunionens nya författning skall bli ett moraliskt stöd och ett reellt bistånd åt dem, som nu kämpar mot det fascistiska barbariet.”

Socialismens seger, vunen under partiets ledning, utlöste hos folkfienderna ett allt större raseri. År 1937 avslöjades nya fakta om banditerna tillhörande det bucharin-trotskyistiska bandet av spioner, skadegörare och mördare, som gått i tjänst hos kapitalistiska staters spionageorganisationer. Rättegångsförhandlingarna visade, att de ända från Oktoberrevolutionens första dagar hade sammansvurit sig mot Lenin, som de hade för avsikt att häkta, mot partiet och sovjetstaten. I enlighet med sina imperialistiska uppdragsgivares vilja satte de som sitt mål att undergräva partiet och sovjetstaten, underminera landets försvar, underlätta den utländska interventionen och förbereda Röda arméns nederlag, stycka sönder Sovjetunionen och göra den till en koloni åt imperialismen samt återupprätta det kapitalistiska slaveriet i Sovjetunionen. Partiet och sovjetmakten höll sträng räfst med folkfienderna. I sitt referat ”Om bristerna i partiarbetet” på centralkommitténs plenum i mars 1937 framlade Stalin ett konkret program för parti- och sovjetorganens stärkande och för åtgärder i syfte att skärpa den politiska vaksamheten samt ställde parollen ”Bliv verklig bolsjevik!” Han rustade partiet till kamp mot folkfienderna och visade hur de skulle demaskeras.

Sovjetdomstolen blottade trotskij- och bucharinbanditernas förbrytelser och dömde dem till döden. Sovjetfolket hälsade förintandet av förbrytarna med tillfredsställelse och gick sedan vidare till dagens göromål — i första hand gällde det att förbereda de förestående valen till Sovjetunionens högsta, råd.

Under CK:s och Stalins ledning utvecklade partiet en energisk valkampanj. Den nya författningens införande innebar en vändning i landets politiska liv, en fortsatt demokratisering av detsamma. Det nya valsystemet medförde en stegring av massornas politiska aktivitet och deras kontroll över sovjetmaktens organ, ökat ansvar för sovjetmaktens organ gentemot folket. Under CK:s och Stalins ledning omgestaltade partiet i överensstämmelse med de nya uppgifterna sina arbetsformer i sådan anda, att den inre partidemokratin utvecklades, den demokratiska centralismens principer stärktes, kritiken och självkritiken främjades och partiorganens ansvarighet inför partimassorna ökades. I centrum för valkampanjen ställdes den stalinska idén om bildande av ett block mellan kommunisterna och de partilösa.

Den 11 december 1937, omedelbart före valen, höll Stalin ett tal i den valkrets i Moskva, där han uppstälts som kandidat. Han behandlade härvid den fundamentala skillnaden mellan de verkligt fria och verkligt demokratiska valen i Sovjetunionen och valen i kapitalistiska länder, där folket förtrycktes av utsugarklasser. I Sovjetunionen är utsugarklasserna likviderade, socialismen har redan förts in i det dagliga livet, och på denna grundval äger valen rum. Vidare angav Stalin vilka kvalifikationer folkets utvalda, de deputerade i Högsta rådet, måste besitta. Folket måste kräva, sade han, att de skall vara politiska ledare av Lenins typ, att de skall vara lika klara, bestämda och oförskräckta i kampen, lika fria från all panikstämning, lika skoningslösa mot folkets fiender, lika kloka och förtänksamma vid avgörandet av komplicerade politiska frågor där det kräves en allsidig orientering, att de skall vara lika rättvisa som Lenin och älska sitt folk som han.

Hela landet lyssnade till sin kloke och vidsynte ledares ord, vilka gjorde ett djupt intryck på alla. Stalins tal fastställde principerna för de folkvaldas verksamhet, höjde stämningen bland folket och stärkte ytterligare valblocket mellan kommunisterna och de partilösa.

Den 12 december ägde valen till Sovjetunionens högsta råd rum. De formade sig till en stor högtid för hela sovjetfolket. Av 94 miljoner väljare deltog över 91 miljoner (96,8 %) i omröstningen. Med sin enhälliga röstning för de av kommunisternas och de partilösas block uppställda kandidaterna bekräftade 90 miljoner människor socialismens seger. Det var en lysande seger för detta block, som bildats på Stalins initiativ, en seger för Lenins och Stalins

parti och för dess ledning.

Valen blev en glänsande demonstration av sovjetfolkets moraliska och politiska enhet, och det var naturligt att Stalin blev den förste folkvalde, den förste deputerade i Sovjetunionens högsta råd.

Massornas i stormtempo växande aktivitet och de väldiga uppgifter, som restes genom det fortgående socialistiska uppbygget, ställde frågan om kadrenas ideologiska och politiska stålsättning i en ny belysning.

I en rad uttalanden ställde Stalin med all skärpa för kadrenas uppgiften att grundligt sätta sig in i bolsjevismens väsen. Han visade, att vi är i besittning av alla de medel och möjligheter som behövs för att ideologiskt skola våra kadrer och politiskt stålsätta dem, och att lösningen av alla våra praktiska uppgifter till nio tiondelar är beroende just av detta.

År 1938 utkom boken "SUKP(b) :s historia. Kortfattad kurs", författad av Stalin och godkänd av en kommission av SUKP(b):s centralkommitté.

Publicerandet av denna bok var en händelse av mycket stor betydelse i det bolsjevikiska partiets ideologiska liv, ty den skänkte partiet ett nytt och mäktigt ideologiskt vapen för bolsjevismen, en verklig encyklopedi i marxistisk-leninistisk grundkunskap. Med den exakthet och den genomträngande politiska skärpa, som kännetecknar författaren har han i denna bok framlagt och förallmänligat det kommunistiska partiets omfattande historiska erfarenhet, som intet parti i världen har kunnat eller kan uppvisa ett motstycke till. I "Kortfattad kurs i SUKP(b):s historia" visas marxismens vidareutveckling under nya betingelser, marxismen under imperialismens och den proletära revolutionens epok, under den epok då socialismen segrat på en sjättedel av jorden. Boken gick på kort tid ut i väldiga upplagor. "Det kan konstateras", yttrade A. A. Sjdanov på adertonde partikongressen, "att under den tid marxismen funnits till är detta den första marxistiska bok, som erhållit en så väldig spridning".

I kapitlet "Om den dialektiska och historiska materialismen", som ingår i "Kortfattad kurs i SUKP(b):s historia", ges i ytterst klar och koncentrerad form en genial framställning av den dialektiska och historiska materialismens grundsatser. Stalin generaliserar här Marx', Engels' och Lenins insatser i läran om den dialektiska metoden och den materialistiska teorin samt vidareutvecklar den dialektiska och historiska materialismens lära på grundval av vetenskapens och den revolutionära praktikens nyare rön.

Stalin utvecklar den dialektiska materialismen som kommunismens teoretiska grundval, som det marx-leninska partiets världsåskådning, vilken skänker arbetarklassen dess ideologiska vapen i kampen för upprättandet av proletariatets diktatur och för kommunismens uppbyggande. Särskilt verkningsfullt visas i detta arbete det inre samband, som består mellan marxismen-leninismens filosofi och det bolsjevikiska partiets praktiska revolutionära verksamhet. För att ej gå vilse i politiken, lär Stalin, måste man låta sig ledas av den marxistisk-dialektiska metodens principer och känna den historiska utvecklingens lagar.

I sitt arbete, "Om den dialektiska och historiska materialismen", tillämpar Stalin på ett mästerligt sätt den marxistiska dialektiska metoden, drar de allmänna slutsatserna av bolsjevismens omfattande teoretiska och praktiska erfarenhet, *lyfter den dialektiska materialismen till en ny och högre nivå och kompletterar det marx-leninska filosofiska tänkandet.*

I mars 1939 ledde Stalin den adertonde partikongressens arbete. Kongressen var en mäktig demonstration av hela partiets enhet sådan den aldrig förut kommit till uttryck, av dess helgjutenhet och uppslutning kring den lenin-stalinska centralkommittén.

I verksamhetsberättelsen gav Stalin en ingående analys av Sovjetunionens internationella läge

och blottade krigsanstiftarnas och interventionisternas planer mot Sovjetunionen. Sedan den sjuttonde partikongressen hade fem år förflutit. För de kapitalistiska länderna hade denna tid varit en period av de allvarligaste skakningar på det ekonomiska såväl som på det politiska området. Efter den ekonomiska krisen 1929—32 och den egenartade depressionen följde från och med senare hälften av 1937 en ny ekonomisk kris, som omfattade USA, England, Frankrike och en rad andra kapitalistiska länder. Det internationella läget skärptes till ytterlighet, efterkrigstidens system av fredsfördrag led skeppsbrott, ett nytt krig, det andra världskriget bröt ut.

Det nya kriget tändes av de två ledande aggressiva imperialistiska staterna: Tyskland och Japan. Som Stalin påvisade, hade kriget dragit in i sin virvel över femhundra miljoner människor och sträckte sig över ett oerhört område från Tientsin, Sjanghaj och Kanton över Abessinien fram till Gibraltar. Kriget inkräktade alltmera på de icke-aggressiva staternas — främst Englands, Frankrikes och USA:s — intressen, vilkas regeringar emellertid inte bjöd angreppsmakterna tillbörligt motstånd. De tog avstånd från den kollektiva säkerhetspolitiken och gick över till ”neutralitet”, till icke-inblandningspolitik. Denna politik innebar en eftergift åt angreppsmakterna, det var detsamma som att underblåsa kriget. Upphovsmännen till den ökända ”Münchenpakten” — Englands och Frankrikes styresmän — Chamberlain och Daladier, ville rikta den tyska fascismens angrepp åt öster, mot Sovjetunionen.

Stalin blottade vad som låg bakom de manipulationer, som anstiftarna av ett krig mot Sovjetunionen sysslade med, deras förklaringar att eftergifterna åt angreppsmakterna och Münchenöverenskommelsen angående ickeinblandning skulle bli inledning till ett ”försonings” skede. Han uttalade varningen, att ”det stora och farliga politiska spel, som anhängarna av icke-inblandningspolitiken satt i gång, kan komma att sluta med ett för dem själva ödesdigert fiasko”.

Klarsynt påvisade Stalin för partiet och sovjetfolket den synnerligen komplicerade och farliga situation som inträtt vid denna tid och fastställde principerna för Sovjetunionens utrikespolitik. Han sade:

”På utrikespolitikens område består partiets uppgift i att

1. också i fortsättningen fullfölja fredspolitik och söka stärka affärsförbindelserna med alla länder;
2. iakttaga försiktighet och inte låta vårt land dragas in i konflikter av krigsprovokatörerna, som är vana att låta andra krasa kastanjerna ur elden åt sig;
3. på allt sätt stärka Röda arméns och Röda flottans kamp kraft;
4. stärka de internationella vänskapsbanden med de arbetande i alla länder, som är intresserade av fred och vänskap mellan folken.”*

Samtidigt som Stalin redogjorde för socialismens landvinningar och framgångar, den socialistiska hushållningens tillväxt, höjningen av folkets materiella och kulturella nivå och sovjet-systemets fortsatta stärkande, ställde han partiet och hela sovjetfolket inför en ny och stor historisk uppgift: att under de närmaste 10-15 åren hinna upp och gå förbi de viktigaste kapitalistiska länderna i ekonomiskt avseende, d. v. s. ifråga om produktionsvolym per befolkningsenhet. Han sade:

”Vi har gått förbi de viktigaste kapitalistiska länderna vad produktionstekniken och industrins utvecklingstempo beträffar. Det är mycket bra. Men det är inte tillräckligt. Vi måste gå förbi dem också i ekonomiskt avseende. Vi kan göra detta, och vi måste göra det. Endast om vi i ekonomiskt avseende går förbi de viktigaste kapitalistiska länderna kan vi räkna med att vårt

* J. V. Stalin: Sovjetunionen och de kapitalistiska länderna, Sthlm, Arbetarkultur 1939, s. 20 o, 21.

land kommer att bli fullständigt försörjt med konsumtionsartiklar, att vi kommer att ha livsmedel i överflöd, och då får vi möjlighet att gå över från kommunismens första fas till den andra.”*

Som en av de centrala uppgifterna för partiet skisserade Stalin i sitt tal ett helt, vetenskapligt motiverat, bolsjevikiskt arbetsprogram för utbildning av kadrer, deras skolning, urval, befordran och prövning.

I det Stalin skildrade den väg partiet tillryggalagt från den sjuttonde till den artonde partikongressen, yttrade han:

”Det viktigaste resultatet består i att arbetarklassen i vårt land, som avskaffat den ena människans exploatering av den andra och rotfäst det socialistiska systemet, bevisat inför hela världen vem som har rätt. Här ligger det viktigaste resultatet, ty det stärker tron på arbetarklassens styrka och på att den skall tillkämpa sig slutsegern.”**

Stalins tal på SUKP(b):s artonde kongress var ett programdokument för kommunismen och ett nytt steg framåt i den marx-leninska teorins utveckling. Stalin vidareutvecklade den leninska teorin om den socialistiska revolutionen. Han konkretiserade teorin om möjligheten av att bygga upp socialismen i ett enskilt land och kom till slutsatsen att det är *möjligt att bygga upp kommunismen i Sovjetunionen även om den kapitalistiska omgivningen fortbestår*. Stalins slutledning berikar leninismen, rustar arbetarklassen med ett nytt ideologiskt vapen, öppnar ett vidsträckt perspektiv för partiet i kampen för kommunismens seger och utvecklar den marx-leninska teorin.

Lenin skrev sitt bekanta arbete ”Staten och revolutionen” i augusti 1917, d. v. s. några månader före Oktoberrevolutionen och sovjetstatens bildande. Han försvarade i denna bok Marx' och Engels' lära om staten mot opportunisternas förvrängning och banalisering. Lenin hade för avsikt att skriva en andra del av ”Staten och revolutionen”, i vilken han ville summera de viktigaste resultaten av de erfarenheter som vunnits i de ryska revolutionerna 1905 och 1917, men han dog innan han hunnit sätta sin avsikt i verket. Men det som Lenin ej hann med beträffande teorin om staten, det har Stalin gjort.

Stödd på den väldiga erfarenhet, som vunnits under de mer än tjugu år den socialistiska sovjetstaten existerat och varit omgiven av kapitalistiska stater, utarbetade Stalin *en helgjuten och fulländad lära om den socialistiska staten*. Han gav en ingående analys av den socialistiska statens utvecklingsetapper, av ändringarna i dess funktioner i samband med den ändrade situationen, han generaliserade hela den erfarenhet som vunnits under sovjetstatens uppbyggande och kom till slutsatsen, att staten måste bibehållas under kommunismen, därest den kapitalistiska omgivningen fortfarande kommer att existera.

Stalin underströk kraftigt vikten och betydelsen av partipropagandan och marxistisk-leninsk skolning av funktionärerna i partiapparaten och likaså funktionärerna i Kommunistiska ungdomsförbundets, fackföreningarnas, handels och kooperationens organisationer, i ekonomiska och sovjetorganisationer, i undervisningsväsendets, härens och andra organisationer. Han sade:

”Om den marxistiska, leninska skolningen av våra kadrer börjar tyna av, om vårt arbete på att höja dessa kadrers politiska och teoretiska nivå försvagas och kadreerna själva i samband härmed upphör att intressera sig för perspektiven för vår frammarsch, upphör att förstå hur riktig vår sak är och förvandlas till inskränkta praktiker, som blint och mekaniskt utför anvisningarna uppifrån — då måste ohjälpligt hela vårt statliga och vårt partiarbete förtvina. Det måste anses som ett axiom, att ju högre politisk nivå kaderarbetarna inom varje tänkbar

* Sammastädes, s. 28.

** Sammastädes, s. 77.

gren av det statliga och partiarbetet nått och ju mera marxistisk-leninsk medvetenhet de besitter, desto högre kvalitet erhåller deras arbete, desto mer fruktbringande blir det och desto effektivare dess resultat — och omvänt, ju lägre kaderarbetarnas politiska nivå är och ju svagare deras marxistisk-leninska medvetenhet, desto sannolikare är det, att deras arbete kommer att resultera i misslyckande och fiasko, att de själva kommer att förfläckas och urarta till folk, som mekaniskt knåpar med obetydligheter, och degenereras. Man kan tryggt säga, att om vi vore i stånd att skola kadre inom alla våra arbetsgrenar och politiskt stålsätta dem i sådan grad, att de fritt kunde orientera sig i den inre såväl som i den internationella situationen, om vi kunde göra dem till fullt mogna marxister-leninister, i stånd att utan större misstag lösa frågor rörande landets ledning, så skulle vi ha all anledning att betrakta nio tiondedelar av alla våra problem som redan lösta. Och denna uppgift kan vi obetingat lösa, ty vi har till vårt förfogande alla medel och möjligheter som behövs för att lösa den.”

Vidare sade Stalin: ”Det finns en vetenskapsgren, som måste vara obligatorisk för bolsjevikerna inom samtliga vetenskapsgrenar, nämligen den marxistisk-leninska vetenskapen om samhället, om samhällsutvecklingens lagar, om lagarna för den proletära revolutionens utveckling och lagarna för det socialistiska uppbyggnadsarbetet, om kommunismens seger. Ty en person, som kapslat in sig i sitt specialfack, exempelvis matematiken, botaniken eller kemin, och inte har blick för någonting som går utöver det egna fackets gränser, han kan inte anses för en verklig leninist, även om han kallar sig så. Leninisten får inte bara vara specialist på den vetenskapsgren han ägnat sig åt, han måste dessutom vara politiskt och socialt verksam, livligt intressera sig för sitt lands öde, känna lagarna för samhällets utveckling, förstå att tillämpa dessa lagar och sträva att aktivt delta i landets politiska ledning. Det blir naturligtvis en extra belastning för de bolsjevikiska fackmännen, men det blir en belastning som kommer att ge en riklig ersättning.

Partipropagandan och den marxistisk-leninska kaderskolningens uppgift består i att hjälpa våra kadre inom alla arbetsgrenar att grundligt sätta sig in i den marxistisk-leninska vetenskapen om lagarna för samhällets utveckling.”

Stalins referat på SUKP (b):s artonde kongress är ett program för slutförandet av det klasslösa socialistiska samhällets uppbyggande och för den successiva övergången från socialismen till kommunism. Artonde kongressen godkände enhälligt Stalins verksamhetsberättelse och antog den som ett direktiv, bindande för partiets hela verksamhet.

Detta Stalins referat är ett glänsande exempel på förutseende beträffande de internationella förhållandenas utveckling, baserat på den marx-leninska vetenskapen. Hans kloka anvisningar ifråga om uppgifterna för vår utrikespolitik och hans skickliga ledning av densamma inbragte stora utrikespolitiska segrar och stärkte Sovjetunionens inflytande som en betydande kraft på den internationella arenan samt satte landet i stånd att påverka den internationella situationen och ändra den i de arbetandes intresse. Under Stalins ledning korsade sovjetregeringen de planer som krigsanstiftarna gjorde upp och som gick ut på att manövrera in Sovjetunionen i ett ofördelaktigt läge för att de själva sedan skulle kunna dra nytta av det. Så kunde Sovjetunionens folk ännu för en tid ägna sig åt fredligt arbete. Genom fördrag med de baltiska staterna om ömsesidigt bistånd stärktes i hög grad det socialistiska landets försvarsställning och dess internationella läge.

Sovjetunionen strävade att förebygga ett fortsatt utvidgande av kriget och kämpade för att den kollektiva säkerhetspolitiken skulle genomföras, men vann härvid inte stöd av de härskande klasserna i England och Frankrike. De icke-aggressiva länderna fick dyrt betala den neutralitetspolitik, som inleddes med Münchenöverenskommelsen. Redan i mars 1939 besatte Hitlertyskland med den engelska och franska diplomatins tysta medgivande Tjeckoslovakien, och kort därefter inledde de tyska angripna sin offensiv mot Östeuropas länder. Också det imperialistiska Japan — Tysklands bundsförvant i Fjärran Östern — ökade sin aktivitet och

företog i maj 1939 några provokatoriska infall över Mongoliska Folkrepublikens gräns, men de japansk-mandsjuriska trupperna blev slagna av Röda arméns stridskrafter i trakten av Halhyn Gol.

Den engelska och franska demokratin bedrev vid denna tid en dubbelpolitik gentemot Sovjetunionen och förhållade på allt sätt förhandlingarna med vårt land beträffande organisering av kollektivt motstånd mot en eventuell angripare, varvid man förelade Sovjetunionen uppenbart oantagliga villkor för en överenskommelse.

Med hänsyn till engelska och franska regeringarnas bristande vilja att samarbeta med Sovjetunionen i kampen för freden, såg sig sovjetregeringen tvungen att sörja för det egna landets säkerhet.

I augusti 1939 slöt Sovjetunionens regering ett icke-angreppsfördrag med Tyskland. Såsom Stalin senare påpekat, innebär detta fördrag ingen vare sig direkt eller indirekt kränkning av vår stats territoriella integritet, dess oberoende eller dess ära, men det säkrade fred åt sovjetlandet för den närmaste tiden och skänkte det möjlighet att bereda sina krafter till motstånd, ifall Sovjetunionen skulle bli utsatt för angrepp.

I överensstämmelse med Stalins direktiv om att landet måste hållas i mobiliseringsberedskap i händelse av väpnat angrepp utifrån, hade bolsjevikpartiet under en längre tid konsekvent och oavslätligt bedrivit ett allsidigt arbete för att förbereda Sovjetunionen till aktivt försvar. Tack vare den politik som förts under de stalinska femårsplanernas år och som resulterat i landets industrialisering och jordbrukets kollektivisering, hade en mäktig ekonomisk basis skapats, som nu kunde utnyttjas till förmån för landets aktiva försvar.

Denna partiets politik gjorde det möjligt att inom landet producera metall i tillräcklig mängd för framställning av vapen, ammunition och utrustning av fabriker, vidare bränsle för fabriker och trafikväsendets behov, bomull för tillverkning av mundering och spannmål för arméns proviantering.

Tack vare denna på landets industrialisering och jordbrukets kollektivisering inriktade politik hade år 1940 i Sovjetunionen producerats 15 miljoner ton tackjärn, d. v. s. nästan fyrdubbelt så mycket som producerades i Tsarryssland år 1913; vidare 18.300.000 ton stål, d. v. s. fyra och en halv gång så mycket som 1913; 166 miljoner ton kol, d. v. s. fem och en halv gång så mycket som 1913; 31 miljoner ton olja, d. v. s. tre och en halv gång så mycket som 1913; 38.300.000 ton varuspannmål, d. v. s. 17 miljoner ton mera än 1913; 2.700.000 ton råbomull, d. v. s. tre och en halv gång så mycket som 1913.

”En sådan oerhörd produktionstillväxt”, sade Stalin, ”kan omöjligen betraktas som ett lands enkla och vanliga utveckling från efterblivenhet till framåtskridande. Det var ett språng, med vars hjälp vårt fosterland förvandlades från ett efterblivet land till ett avancerat, från ett agrarland till ett industriland.”*

På Stalins initiativ befriades hösten 1939 ryssarnas fränder, folken i Västukraina och i västra Vitryssland, från de polska panernas ok, och de inträdde i de fria sovjetfolkens eniga brödrasfamilj. Senare inträdde också de baltiska sovjetrepublikerna — Litauen, Lettland och Estland — i Sovjetunionens folkfamilj.

I samband med J. V. Stalins 60-årsdag tilldelades han den 20 december 1939 genom ett beslut av presidiet för Sovjetunionens högsta råd titeln ”det socialistiska arbetets hjälte” på grund av sina utomordentliga förtjänster för bolsjevikpartiets organisering, sovjetstatens skapande och det socialistiska samhällets uppbyggande i Sovjetunionen och stärkandet av vänskapsbanden mellan folken i Sovjetunionen.

* J. V. Stalin: Krigets facit, Sthlm 1946, Arbetarkultur, s. 9. 118

Den 22 december 1939 valdes Stalin till hedersledamot i Sovjetunionens vetenskapsakademi.

Den 15—20 februari 1941 ägde SUKP(b):s artonde unionskonferens rum. Konferensen behandlade frågor rörande partiorganisationernas uppgifter på industrins och trafikväsendets område, vidare de ekonomiska resultaten av folkhushållningen för året 1940 och planen för SSSR:s folkhushållning för 1941 och slutligen organisatoriska frågor.

I överensstämmelse med Stalins anvisningar inriktade konferensen sitt arbete på fortsatt stärkande av sovjetlandets försvarskraft.

På Stalins initiativ och i enlighet med artonde partikongressens beslut uppdrog SUKP(b):s centralkommitté åt sovjetregeringen och Sovjetunionens statliga planeringskommitté att utarbeta en generalplan för Sovjetunionens folkhushållning på 15 år. Planen gjordes upp med hänsyn till lösandet av uppgiften att i ekonomiskt avseende, d. v. s. i fråga om produktion av tackjärn, stål, bränsle, elektrisk energi, maskiner och andra produktionsmedel och likaså konsumtionsartiklar per befolkningsenhet gå förbi de viktigaste kapitalistiska länderna.

Den 6 maj 1941 utnämndes J. V. Stalin genom ett dekret av Sovjetunionens högsta råd till ordförande för Sovjetunionens folkkommissariers råd.

Under Stalins skickliga ledning gick sovjetfolket framåt till nya segrar, till kommunismen. Men i juni 1941 avbröts dess fredliga arbete genom det krig, som Tysklands överfall på Sovjetunionen framkallade.

Kriget mot fascismen

Den 22 juni 1941 bröt det imperialistiska Hitler-Tyskland med bakslug plötslighet icke-angreppspakten och företog ett blixtnabbt och överraskande anfall mot Sovjetunionen. Kriget betydde en vändpunkt i sovjetlandets utveckling. Det fredliga uppbygget måste avbrytas, Sovjetunionens folk grep till vapen. Kriget för fosterlandets frihet mot de tyska erövrarna tog sin början.

För att snabbt mobilisera alla krafter, varmed folken nom Sovjetunionen kunde bjuda motstånd mot fienden, beslutade presidiet för Sovjetunionens högsta råd, SUKP(b):s centralkommitté och Sovjetunionens folkkommissariers råd den 30 juni 1941 att bilda en statens försvarskommitté, till vilken all makt i staten koncentrerades.

Till ordförande i Statens försvarskommitté utnämndes Josef Vissarionovitj Stalin. De arbetande massornas lärare och ledare under det fredliga arbetet var given också som den säkraste ledaren för sovjetfolkens frihetskamp mot sin dödsfiende, den tyska fascismen.

Hitler-Tyskland började sitt erövrings- och rovkrig mot Sovjetunionen under för tyskarna fördelaktiga betingelser. Den tyska armén var redan helt mobiliserad och dess trupper hade färsk krigserfarenhet från fälttågen i Västeuropa. 170 tyska divisioner, utrustade med tusentals stridsvagnar och flygplan, hade dirigerats till Sovjetunionens gränser och störtade sig oväntat över sovjetlandet.

Det fredsvänliga sovjetlandets stridskrafter befann sig i början i ett ofördelaktigt läge och under trycket av den till antalet och i tekniskt hänseende överlägsne fienden, vilken därtill hade fördelen av det plötsliga överfallet på sin sida, måste sovjettrupperna under strid retirera långt inåt landet.

Det lyckades hitlerarméerna att under de första 10 dagarna efter överfallet besätta Litauen, en betydande del av Lettland, västra delen av Vitryssland och en del av västra Ukraina. Sovjetunionen hotades av en allvarlig och överhängande fara.

Den 3 juli 1941 höll J. V. Stalin ett tal i radio, vari han vände sig till Sovjetunionens folk och till Röda arméns och flottans manskap. Det var ett tal som kommer att inta en märkesplats i

historien. I detta gjorde han en grundlig analys av de pågående händelserna och fastställde försvarskrafternas och befolkningens uppgifter i kampen för det socialistiska fosterlandets försvar.

Stalin framlade utan omsvep den hårda sanningen om det krigsläge som uppstått och uppmanade sovjetfolken att göra klart för sig den fruktansvärda fara som hotade Sovjetunionen.

”Vi måste driva bort sorglösheten och det fredliga uppbyggnadsarbetets lugn ur våra sinnen”, sade han. ”Och det får inte finnas någon fruktan i vår kamp, det får inte finnas någon plats för panikmakare, för rädsla eller feghet ... det får inte finnas någon plats för desertörer!”

Stalin blottade syftet med det krig som Hitler-Tyskland inlett mot Sovjetunionen. Han sade:

”Fienden är grym och obeveklig. Han sätter som sitt mål att slå under sig den jord som vi vattnat med vår svett, att röva ifrån oss det bröd och den olja som är frukten av vårt arbete. Han föresätter sig att återställa godsägarnas välde, att återupprätta tsarismen, att tillintetgöra den nationella kultur och det nationella statskick, som byggts upp av ryssar, ukrainare och vitryssar, litauer, letter och ester, usbeker, tatarer, moldauer, grusier, armenier, aserbajdsjaner och andra fria folk i Sovjetunionen — han vill förtyska dem, förvandla dem till slavar åt tyska furstar och baroner. Här gäller det således liv eller död för sovjetstaten, liv eller död för Sovjetunionens folk. I det som nu sker avgöres frågan om Sovjetunionens folk skall förbli fria folk eller drivas i trälldom.”*

På samma gång som Stalin fastställde målet för Sovjetunionens krig mot det fascistiska Tyskland betonade han, att det var hela sovjetfolkets stora kamp mot de tyska fascistiska horderna. Detta stora fosterländska krig, som omfattade hela folket, hade emellertid icke endast till syfte att avvärja den fara som hotade det egna landet, utan också att bistå alla de folk i Europa som stönade under den tyska fascismens ok.

Stalin förutsade att sovjetfolken icke skulle komma att stå ensamma i sitt frihetskrig:

”Vårt krig för skyddet av vårt fosterlands frihet kommer att smälta samman med de europeiska och amerikanska folkens kamp för sin oavhängighet och för de demokratiska friheterna. Det blir en enhetsfront av folk som värnar friheten mot erövring och hot om erövring från Hitlers fascistiska arméer.”**

Utvecklingen bekräftade helt denna Stalins prognos. Den 12 juli 1941 slöts mellan England och Sovjetunionen ”Fördrag om gemensamma operationer i kriget mot Tyskland”. Senare (i juni 1942) undertecknade Amerikas Förenta Stater och Sovjetunionen ”Fördrag om de principer, vilka skall tillämpas vid ömsesidig hjälp i krigföringen mot aggressionen”. Det bildades en engelsk-sovjetsk-amerikansk koalition i syfte att krossa den italiensk-tyska koalitionen.

Stalin uppmanade sovjetfolken att omställa allt sitt arbete för krigets behov, att placera frontens intressen i förgrunden och ägna all sin kraft åt uppgiften att organisera fiendens krossande. Röda armén och flottan, och likaså alla sovjetmedborgare måste, sade han, försvara varje fotsbredd sovjetterritorium, kämpa till det yttersta för varje stad, varje by. Han betonade betydelsen av att organisera allsidig hjälp åt Röda armén, att befästa dess ställningar och att förse våra stridskrafter med vapen, ammunition, proviant.

Stalin beordrade, att då Röda arméns trupper tvingades till reträtt så fick icke ett enda lokomotiv, icke en vagn, icke ett kilogram bröd eller en liter brännolja kvarlämnas åt fienden. Han gav också parollen om organisering av partisanstyrkor och att partisankriget i fiendens rygg skulle koordineras med Röda arméns operationer.

Så formulerade Stalin kampens lösen: ”Våra folks alla krafter skall sättas in för fiendens

* J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 13 (ryska)

** Sammastädes, s. 16.

krossande! Framåt till seger!”

Partiets anmaning hade omedelbar effekt. Alla Sovjetunionens folk reste sig till fosterlandets försvar.

Med snabbhet och energi genomfördes omläggningen av hela folkhushållningen och av alla statliga, sociala och partiorganisationers verksamhet så att frontens behov skulle kunna tillfredsställas. Fronten och landet blev till ett enda och enhetligt krigsläger. Mer enigt och beslutsamt än någonsin slöt hela sovjetfolket upp omkring bolsjevikpartiet och unionsregeringen.

På kort tid hade hela industrin lagts om till försvarsproduktion. Tusentals industriföretag i de områden som hotades av fienden evakuerades inåt landet och fortsatte där sitt arbete. I landets östra delar igångsattes och fullföljdes snabbt och framgångsrikt byggandet av nya industriföretag för försvaret. Röda armén fick nya förstärkningar. I städerna och i distrikten inom frontzonen formerades frivilliga lantvärn. I de sovjetområden som temporärt blivit besatta av fienden opererade ända från krigets första dagar folkhämnarna, de tappra sovjetpartisanerna.

Den 19 juli 1941 utnämnde presidiet för Sovjetunionens högsta råd J. V. Stalin till Sovjetunionens försvarskommissarie och på denna post utförde han ett jättearbete för att stärka krigsmakten. Under hans ledning fullföljde sovjetarmén det aktiva försvarets taktik, vilken hade till syfte att utmatta fienden, i största möjliga utsträckning tillintetgöra hans levande stridskrafter och tekniska resurser samt förbereda betingelserna för en övergång till offensiv.

Hitlers överbefäl, som räknat med ett ”Blitzkrieg” att snabbt kunna slå Sovjetunionen och intaga Moskva och Leningrad — kastade, utan hänsyn till den tyska arméns oerhörda förluster i folk och materiel, sina reserver till den sovjetisk-tyska fronten. I oktober lyckades det tyskarna att, till priset av väldiga förluster, tränga sig över Moskva-distriktets gränser.

Det läge som därmed uppstod var det mest kritiska under hela 1941 års fälttåg. Moskva hotades av överhängande fara. Den 19 oktober 1941 kungjordes en av Stalin, i hans egenskap av ordförande för Statens försvarskommitté, undertecknad order om införande av belägringstillstånd i Moskva. Det var också han som utarbetade och ledde den på ett glänsande sätt genomförda planen för huvudstadens försvar och de tyska truppernas nederlag utanför Moskva.

Fienden befann sig redan på uppmarschvägarna till Moskva, men trots detta hölls här den 6 november 1941 det traditionella högtidliga sammanträdet av Moskvas arbetardeputerades sovjet jämte stadens parti- och allmänna organisationer, med anledning av den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 24-årsjubileum. Stalin gav i sitt festtal på detta sammanträde en resumé av krigets förlopp under de förflutna fyra krigsmånaderna. Öppet och osminkat förklarade arméns och folkets ledare att den allvarliga fara som hotade landet icke minskat utan tvärtom ytterligare skärpts. Men också i detta svåra läge såg han framsynt den tyska imperialismens och dess armés oundvikliga undergång.

De tyska fascistiska erövrarnas plan att medelst ett ”Blitzkrieg” på halvannan eller två månader ”göra slut” på Sovjetunionen misslyckades fullständigt. Samma öde rönt de fascistiska strategernas beräkningar att få till stånd en allmän koalition mot Sovjetunionen och isolera densamma, och likaså deras kalkyler beträffande sovjetsystemets ”ohållbarhet”, sovjetlandets ”politiska labilitet” och Röda arméns och flottans ”svaghet”.

I det Stalin påvisade orsakerna till Röda arméns temporära motgångar konstaterade han att en av dem var frånvaron av en andra front i Europa. En annan orsak låg i att Röda armén led brist på stridsvagnar och delvis också på flygplan, även om de som fanns i kvalitativt hänseende var de tyska överlägsna.

Stalin ställde uppgiften att övervinna tyskarnas kvantitativa överlägsenhet beträffande stridsvagnar och flygplan och på så vis radikalt förbättra försvarskrafternas ställning.

Denna anvisning av krigsledaren fick den allra största betydelse för krigets utgång. I enlighet med hans uppmaning ökade sovjetindustrin månad för månad sin produktion av flygplan, stridsvagnar och övrig teknisk materiel och övervann på så sätt under krigets gång fiendens kvantitativt tekniska överlägsenhet.

Stalin ryckte bort den "nationalsocialistiska" masken från hitleristerna och visade inför hela världen att deras parti bestod av rovlystna imperialister och fiender till alla demokratiska friheter, att det var ett reaktionärt parti av medeltida typ i likhet med tsartidens ultra-reaktionära pogrom-"hjältar", ett parti av mördare som förlorat all mänsklig skepnad och nedsjunkit till rovdjurens nivå.

"Och dessa personer", sade Stalin, "i avsaknad av heder och samvete och med en moral sämre än djurens, har panna att försöka tillintetgöra den stora ryska nationen, en nation som frambragt Plechanov och Lenin, Belinskij och Tjernysjevskij, Pusjkin och Tolstoj, Glinka och Tjajkovskij, Gorkij och Tjechov, Setjenov och Pavlov, Repin och Surikov, Suvorov och Kutusov! ..."

Stalin kallade hela sovjetfolket till fortsatta ansträngningar för att stödja armén och flottan, till självupppoffrande arbete för att bringa fronten hjälp, och gav parollen om de fascistiska inkräktarnas utrotande. "De tyska inkräktarna vill ha ett utrotningskrig mot Sovjetunionens folk. Nåväl, om tyskarna vill ha ett utrotningskrig så skall de också få det", försäkrade Stalin. Och hans ord: "Vår sak är rättvis, och segern skall bli vår!" återspeglade hela sovjetfolkets tankar och strävanden och dess djupa övertygelse att fiendens krossande var oundvikligt.

Den 7 november 1941 försiggick en parad av trupper ur Röda armén på Röda torget i Moskva. Därvid talade Stalin från Leninmausoléets tribun om Röda arméns höga befrielsemission och tillönskade sovjetkämparna, partisanerna och partisankvinnorna framgång med följande ord:

"Må vi i detta krig besjålas av det tappra föredöme som givits oss av våra stora förfäder — Alexander Nevskij, Dimitrij Donskoj, Kusma Minin, Dimitrij Posjarskij, Alexander Suvorov, Mikael Kutusov! Må vår väg ledas av den store Lenins segerrika baner!"** Röda armén reagerade för Stalins uppmaning med att visa ytterligare ökad fasthet och uthållighet och med ännu starkare slag mot fienden.

Stalin ledde själv Moskvas försvar och angav riktningen för Röda arméns operationer, han ingöt mod hos soldater och officerare och övervakade anläggandet av försvarsbefästningar vid uppmarschvägarna till landets huvudstad.

I december inledde de sovjetarméer, som koncentrerats i Moskvadistriktet, på Stalins order ett överraskande angrepp mot de tyska trupperna. Dessa förmådde icke stå mot anstormen utan retirerade i oordning efter heta strider. Sovjettrupperna förföljde de upprivna tyska förbanden och drev dem under vinterns lopp tillbaka mot väster, på sina ställen över 400 km. Därmed var Hitlers plan att omringa och intaga Moskva spolerad.

De tyska fascisttruppernas nederlag utanför Moskva var den avgöranden händelsen under första krigsåret och tyskarnas första stora nederlag under det andra världskriget. Och detta nederlag skingrade för alltid hitlerlegenden om den tyska arméns oövervinnlighet. Samtidigt gav det ett praktiskt och påtagligt belägg för att Stalins strategiska skicklighet beträffande offensiva operationer var den tyska strategin överlägsen.

I dagorder nr 55 av den 23 februari 1942 konstaterade J. V. Stalin att det viktigaste resultatet av de åtta krigsmånader som gått var, att den militära överlägsenhet som tyskarna vunnit genom sitt lömska och överraskande anfall på Sovjetunionen, gått förlorat för dem.

"Den fördel tyskarna vann genom sitt plötsliga och oväntade angrepp och som utgjorde en

* J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 30 (ryska).

** J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 40 (ryska).

reserv för de tyska fascisttrupperna, är fullständigt utspelad. Härigenom har den bristande jämvikt ifråga om krigsbetingelserna, som uppstod till följd av det överraskande tyska angreppet, övervunnits. Nu kommer krigets utgång icke att avgöras av sådana biomständigheter som ett plötsligt anfall, utan av ständigt verkande faktorer: hemlandets förmåga att hålla ut, arméns moraliska anda divisionernas antal och kvalitet, arméns utrustning och officerskårens organisationsförmåga.”*

Stalins sats om de ständigt verkande krigsfaktorernas betydelse såsom avgörande faktorer innebar en nydanande utveckling av den marx-leninska krigsvetenskapen, enligt vilken det består en omedelbar och organisatorisk förbindelse mellan å ena sidan krigets förlopp och utgång och å andra sidan statens ekonomiska och politiska utvecklingsnivå, dess karaktär och ideologi, och likaså den standard på vilken kadrenas beredskap och mogenhet befinner sig.

Satsen om den roll som de ständigt verkande krigsfaktorerna spelar har en stor teoretisk och praktisk betydelse. Beräkningen och det riktiga utnyttjandet av dessa faktorer gör det möjligt att i det militära och organisatoriska arbetet koncentrera huvuduppmärksamheten på lösandet av de viktigaste uppgifterna, vilka är avgörande för krigets utgång.

Speciell betydelse tillägger Stalin uppgiften för officerare och soldater att fullända sin militära utbildning. I sin dagorder av den 1 maj 1942 konstaterade han att Röda armén nu förfogade över allt som krävdes för att slå fienden och jaga honom ut ur sovjetlandet. ”Det är bara ett som fattas”, sade han, ”nämligen förmågan att i fullt mått utnyttja mot fienden den förstklassiga tekniska utrustning som vårt fosterland ställer till arméns disposition. Därför gäller det för Röda armén och dess soldater — kulspruteskyttar och artillerister, stridsvagnsoldater, flygare och kavallerister — att ihärdigt studera krigskonsten, grundligt lära känna sitt vapen, bli mästare på sina områden, och så lära sig att med säkerhet slå fienden. Det är det enda sättet för att kunna bemästra konsten att beseгра fienden.”**

Också i fortsättningen, under krigets hela förlopp, betonade Stalin oavslåeligt nödvändigheten av att Röda arméns officerare och soldater fullkomnade sin stridsberedskap, ökade sin kunskap och sin förmåga att utnyttja krigstekniken, bli mästare i truppleddningskonsten och i utnyttjandet av den modernaste krigsvetenskapens rön. Röda armén följde dessa anvisningar och tillägnade sig, segt och ihärdigt, att behärska krigskonsten och att säkert slå fienden.

Sommaren 1942 utnyttjade tyskarna frånvaron av en andra front i Europa och förde alla sina reserver, däribland även sina allierades trupper, över till den sovjetisk-tyska fronten samt koncentrerade stora truppmassor i sydöstlig riktning.

Emellertid genomskådade Stalin i rätt tid det tyska överbefällets plan. Denna gick ut på att ge ett intryck av att avsikten med de tyska truppernas sommaroffensiv vore att besätta oljeområdena vid Grosnyj och Baku. I verkligheten var huvudsyftet betydligt vidlyftigare, och som Stalin påvisade syftade planen i själva verket till att kringgå Moskva i söder och öster, avskära staden från dess etappområden vid Volga och Ural, därefter rikta stöten mot Moskva och göra slut på kriget 1942.

På order av Röda arméns högste befälhavare stängde sovjettrupperna vägen för fienden mot norr, i ryggen på Moskva. I mitten av juli 1942 inledde tyskarna en offensiv mot Stalingrad, som de beräknade kunna ta i förbifarten för att sedan riva upp sovjetfronten och fortsätta frammarschen norrut längs Volga och kringgå Moskva.

Stalin gav order om att till varje pris försvara Stalingrad. Den 5 oktober 1942 lät han tillstålla befälhavaren för Stalingradfronten följande order: ”Jag kräver att ni vidtar alla åtgärder för att

* J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig femte uppl., s. 43-44 (ryska).

** J. V. Stalin: Dagorder av folkkommissariet för försvaret den 1 maj 1942, (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 57 [ryska].)

skydda Stalingrad. Stalingrad får icke tagas av fienden.” *

Så började den väldiga kampen om Stalingrad. Det blev en kamp så hårdnackad att den saknar motsvarighet i krigens historia. Röda armén försvarade den ryktbara staden vid Volga, nyckelpositionen, som därtill bar Stalins namn, med ett otroligt hjältemod. Och i dessa strider levde traditionerna från kampen om Tsaritsyn år 1918 åter upp. Medan slaget rasade som hetast sände stalingradfrontens soldater, officerare och politiska funktionärer ett brev till Stalin i vilket varje ord bar klangen av en ed.

”Inför våra stridsfanor, inför hela sovjetlandet svär vi att icke bringa nesa över det ryska vapnet utan slåss till sista möjligheten. Under er ledning segrade våra fäder i striderna om Tsaritsyn, och under er ledning skall vi också nu segra i den väldiga drabbningen vid Stalingrad!”**

Vid samma tidpunkt, då fienden bröt fram mot Stalingrad och till Kaukasiers bergssluttningar, firade Sovjetunionen den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 25-årsminne. På Moskvasovjetens minnesfest den 6 november 1942 höll Stalin ett tal i vilket han ingående skildrade Sovjetunionens statliga och partiorganisationers verksamhet under det gångna året, såväl beträffande det fredliga uppbyggnadsarbetet som också beträffande organiserandet av en stark frontrygg och om Röda arméns försvars- och offensivoperationer.

Beträffande det organisatoriska arbetet på hemmafronten konstaterade Stalin, att det under krigets gång genomförts ett ytterst krävande och komplicerat organisationsarbete i samband med omflyttningen av den civila och krigsindustrin till landets östliga delar och med omställning och en genomgripande förbättring av arbetet i de företag, som hade till uppgift att försörja fronten. ”Det måste erkännas”, yttrade han, ”att vårt land aldrig förut haft en så stark och organiserad frontrygg.”***

I det Stalin klarlade orsakerna till den omständigheten att tyskarna sommaren 1942 kunde tillskriva sig betydande taktiska framgångar, konstaterade han, att frånvaron av en andra front i Europa gett tyskarna möjlighet att kasta in överlägsna styrkor i sydöstlig riktning.

Analyserande frågan om en andra front i Europa mot historisk bakgrund, anförde Stalin följande karakteristiska siffror: När Tyskland under första världskriget förde krig på två fronter, så avdelades för den ryska fronten inalles 127 divisioner, bestående av tyska och Tysklands allierades trupper. Under det nuvarande kriget har Tyskland emedan det nu för krig på bara en front, kastat omkring 240 divisioner till den sovjetisk-tyska fronten, vilket utgör nästan dubbelt så mycket som under det första världskriget.

Endast tack vare sovjetarméns och partisanernas hjältemod, sovjetpatrioternas uppoffrande arbete bakom fronten och den skickliga ledning som utövades av högste befälhavaren, partiets och sovjetstatens ledare, Stalin, förmådde landet övervinna de oerhörda svårigheter som mötte, då det gällde att slå tillbaka hitlerhordernas invasion. Det var också med stor och berättigad stolthet över sovjetlandet, sovjetfolket och dess armé, som Stalin yttrade:

”Jag tror att intet annat land och ingen annan armé skulle ha kunnat hålla stånd mot en sådan anstorm av de tyska fascisternas och deras allierades bestialiska rövarband. Endast vårt sovjetland och vår Röda armé förmådde stå emot denna anstorm, och inte bara stå emot den utan också övervinna den.”****

Stalin ställde nu Röda armén inför uppgiften att hindra fienden att rycka framåt och att segt

* Pravda nr 28, den 2 februari 1944.

** Pravda nr 310, den 6 november 1942.

*** J. V. Stalin: Tal på Moskva-sovjetens minnesfest den 6 november 1942. (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte upp., s. 62 [ryska].)

**** J. V. Stalin: Tal på Moskva-sovjetens minnesfest den 6 november 1942. (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 69-70.)

och ihärdigt bereda sig till motoffensiv.

Anmaningen hälsades med bred entusiasm av befolkningen och hären. Miljoner arbetare och kollektivbrukare stegrade ytterligare produktionen av krigsmateriel för fronten och livsmedel för armén. De manliga och kvinnliga kollektivbrukarna i Tambov tog initiativ till en insamling av medel för att skapa en fond för Röda armén, och denna rörelse spred sig över hela landet.

Orubblig tro på seger fyllde sovjetfolket, då det åhörde Stalins dagorder av den 7 november 1942. I denna hette det:

”Fienden har redan fått pröva tyngden av Röda arméns slag vid Rostov, Moskva och Tichvin. Den dag är inte långt borta, då fienden skall få pröva på nya slag av Röda armén. Det skall bli fest också på vår gata!”*

Stalins ord bekräftades på ett lysande sätt genom tyskarnas nederlag vid Stalingrad.

Den geniale krigsledaren, vars namn var det fältrop, varmed sovjetsoldaterna gick till storms, hade också här förutsett händelsernas utveckling och ledde med sin järnvilja sovjetstyrkorna i den gigantiska drabbningen.

I enlighet med Stalins order gick sovjettrupperna den 19 november 1942 till offensiv i trakten av uppmarsch-vägarna till Stalingrad. Stöten sattes först in i flanken och sedan i ryggen på de tyska trupperna. Genom klokheten och förutseendet i den under Stalins ledning utarbetade strategiska planen för flankangrepp hemförde Röda armén en ny glänsande seger. På kort tid omringade sovjettrupperna i Stalingradområdet en tysk armé på 300.000 man, som dels nedgjordes, dels tillfångatogs.

Sovjetarméns seger vid Stalingrad intar den främsta platsen i krigets historia. Slaget om Stalingrad betecknar krigskonstens höjdpunkt och bildade ett nytt prov på den tongivande sovjetiska krigsvetenskapens fulländning. Denna historiskt betydelsefulla seger var en strålande triumf för den stalinska strategin och taktiken, en triumf för den store fältherrens geniala plan och kloka förutseende, då han med sin skarpblick genomskådade fiendens avsikter och utnyttjade svagheter i dennes äventyrliga strategi.

Stalin själv värdesatte utgången av denna kraftmätning med anmärkningen att ”Stalingrad var inledningen till den tyska fascistiska arméns undergång. Efter stalingradslaktningen förmådde som bekant tyskarna inte mera repa sig.”**

Sedan sovjetarmén under Stalingradslaget tagit initiativet i sina händer fortsatte den sina offensiva operationer och började i massomfattning driva fienden ur landet.

I sin dagorder av den 23 februari 1943, i vilken Stalin tecknade en bild av våra truppers framgångar och sovjetfolkets heroism, yttrade han: ”Vårt folk skall för eviga tider bevåra minnet av Sevastopols och Odessas hjältemodiga försvar, de hårda striderna utanför Moskva och på Kaukasus' sluttningar, i Rsjev-distriktet och omkring Leningrad, kampen vid Stalingrads murar, det väldigaste slag krigshistorien känner. I dessa stora slaktningar har våra tappra soldater, officerare och politiska funktionärer höljt Röda arméns stridsfanor med odödlig ära och lagt en säker grund till segern över de tyska fascistiska arméerna.”***

Samtidigt varnade högste befälhavaren sovjetarméns soldater och officerare för att låta sig bländas av framgångarna. Han manade dem att stadigt hålla i minnet den store Lenins ord: ”För det första gäller det att inte låta sig fascineras av segern och förhäva sig, för det andra att

* J. V. Stalin: Dagorder den 7 november 1940. (Sammastädes, s. 81.)

** J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig femte uppl., s. 113 (ryska),

*** J. V. Stalin: Dagorder av den 23 februari 1943. (Sammastädes, s. 89-90.)

befästa segern och för det tredje att ge fienden dödsstöten.”*

Resultatet av offensivkampanjen vintern 1942-43 blev, att sovjetstyrkorna inte bara drog ett streck över de taktiska framgångar som fienden vunnit under sommaren 1942, utan också tog itu med att befria områden som besatts av tyskarna redan i krigets början.

Sovjetstaten satte stort värde på Stalins utomordentliga förtjänster såsom högste befälhavare för Sovjetunionens stridskrafter. Den 6 mars 1943 tilldelades Josef Vissarionovitj Stalin av presidiet för Sovjetunionens högsta råd den militära titeln marskalk av Sovjetunionen.

Trots de nederlag och oerhörda förluster som tyskarna lidit företog de sommaren 1943 en ny offensiv. Men även nu genomskådade Stalin i rätt tid fiendens plan, vilken gick ut på att genom framryckning från två håll — från Orel-trakten och från Belgorod — omringa och förintna de sovjettrupper som var koncentrerade i frontkröken vid Kursk, för att sedan gå till angrepp mot Moskva.

Den 2 juli varskodde Stalin befälet för stridskrafterna i Orel—Kursk-riktningen att ett angrepp av tyskarna kunde väntas omkring den 3-6 juli. Och när de tyska fascisttrupperna den 5 juli med stora styrkor gick till offensiv på Orel—Kursk- och Belgorod-linjerna möttes de av ett förbittrat motstånd från sovjettruppernas sida. Den tyska offensivplanen strandade, ty sovjettrupperna visade sig vara starkare än vad tyskarna väntat.

Det ryktbara slaget vid Kursk slutade med att sovjettrupperna, sedan de tagit musten ur de utvalda fascistiska divisionerna, bröt igenom fiendens front och själva gick till offensiv.

Den 24 juli utfärdade högste befälhavaren en dagorder med anledning av att tyskarnas juli-offensiv fullständigt likviderats. I denna konstaterades att tyskarnas plan på sommaroffensiv lidit ett grundligt fiasko och ”härmed har den sagan avfärdats, att tyskarna alltid skulle ha framgång i sina angrepp sommartid, medan sovjettrupperna skulle vara tvungna att retirera”.**

Sovjetarméns framryckning fullföljdes med framgång. Den 5 augusti 1943 intog den Orel och Belgorod, och denna nya, lysande seger konstaterades av högste befälhavaren i en speciell dagorder. I sovjetlandets huvudstad, Moskva, gavs artillerisalut till ära för de tappra trupper som befriat Orel och Belgorod och sedan dess blev saluterna i Moskva till en tradition under krigstiden.

Tyskarnas nederlag vid Kursk hade avgörande betydelse för krigets fortsatte förlopp. ”Om slaget vid Stalingrad var inledningen till den tyska arméns undergång”, yttrade Stalin, ”så ställdes den genom slaget vid Kursk inför en katastrof.”***

Slaget vid Kursk och likvideringen av tyskarnas upp-marschplats vid Orel blev början till en ny framstöt av sovjetarmén. I november 1943 hade våra trupper befriat nära två tredjedelar av de sovjetområden, som tyskarna för en tid erövat.

För den utmärkta ledningen av Röda arméns operationer under Sovjetunionens fosterländska krig mot de tyska erövrarna och för de framgångar som vunnits förlänades Stalin den 6 november 1943 av presidiet för Sovjetunionens högsta råd Suvorovorden av första graden.

Vid offensiven år 1943 hade sovjettrupperna stor hjälp av partisanerna. Stalins appell att ”organisera en allomfattande partisanrörelse i fiendens rygg med uppgift att förstöra fiendens etappväsen och utrota de tyska fascistbanden”**** väckte till liv en stark partisanrörelse. Partisanerna opererade aktivt i tyskarnas rygg, bringade deras transportväsen i oordning och dödade fascistiska officerare och soldater. Stalin ledde denna rörelse och samlade

* Sammastädes, s. 94-95

** Pravda nr 185, 25 juli 1943.

*** J. V. Stalin: Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 114 (ryska).

**** J. V. Stalin: Tal på Moskva-sovjetens minnesfest den 6 november 1943, (Sammastädes, s. 81)

partisanavdelningarnas ledare till rådplågningar i Moskva.

En storslagen bild av sovjetfolkets och dess armés historiska segrar tecknade Stalin i sitt tal på Moskvasovjetens minnesfest den 6 november 1943, där han fastslog, att året 1943 bildade ”vändpunkten i fosterlandets krig”.

”Resultaten och följderna av Röda arméns segrar har gått långt utöver den sovjetisk-tyska frontens gränser, ändrat världskrigets hela riktning och fått stor internationell betydelse.”*

Segern bidrog till att ytterligare stärka Sovjetunionens internationella ställning. Året 1943 betydde en vändpunkt inte bara i Sovjetunionens fosterländska krig utan i hela världskriget. Röda arméns offensiv 1943 stöddes av de allierade stridskrafternas operationer i Nordafrika och i Italien och även genom att de allierades luftstridskrafter bombarderade Tysklands militära och industriella centra. Tysklands viktigaste bundsförvant, det fascistiska Italien, bröt inom kort samman både i militärt och politiskt hänseende och kapitulerade utan villkor i september 1943. Det var ett hårt slag för hitler-koalitionen.

Tack vare Stalins kloka utrikespolitik misslyckades även fiendens alla försök att utså oenighet mellan de stormakter som sammanslutit sig för att krossa Hitler-Tyskland. På konferensen i Teheran i november 1943, där de tre allierade makternas ledare möttes, sammanträffade Stalin med Förenta Staternas president och Storbritanniens premiärminister, och här antogs en deklaration om samverkan i kriget mot Tyskland och om samarbete mellan de tre makterna efter kriget.

”De tre stora” (Stalin, Roosevelt, Churchill) vid Teherankonferensen i november 1943

År 1943 bildade en vändpunkt också ifråga om arbetet i sovjetlandet bakom fronten. Den

* J. V. Stalin: Tal på Moskva-sovjetens minnesfest den 6 november 1946. (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 121 [ryska].)

snabbt växande krigshushållningen, som skapats genom hela folkets ansträngningar, var nu i stånd att i kvantitativt såväl som kvalitativt hänseende trygga sovjetarméns överlägsenhet över den tyska armén ifråga om teknisk krigsmateriel. I enlighet med Stalins personliga anvisningar bedrev de sovjetska konstruktörerna ett effektivt arbete för att fullkomna vapnen och uppfinna nya vapentyper.

Krigsåren var för sovjetlandet en kampens men också en uppbyggets tid, och arbetet med att anlägga nya industriföretag, gruvor, hyttor och kraftstationer avstannade icke för en enda dag. Nya järnverk sattes igång i Tjeljabinsk och i Usbekistan, nya masugnar byggdes i Tagil, i Magnitogorsk och på andra platser. En ny aluminiumfabrik igångsattes i Stalinsk och likaså kraftverk i Tjeljabinsk, Stalinsk och på flera andra platser.

Inspirerade av Stalins järnvilja strävade företagens arbetskollektiv att alltmer öka tempot i byggnadsarbetet och att få de nya industrianläggningarna igång för fullt. I december 1943 sände Stalin sin lyckönskan till byggnads- och järnverksarbetarna vid Magnitogorsks kombinerade järn- och metallverk, som på exempellöst kort tid och trots krigstidens många svårigheter färdigbyggt en av de största masugnarna i Sovjetunionen. Samtidigt uttalade han sitt erkännande med anledning av de framgångar arbetarna vid järnverket i Jenakiev nått. I sin lyckönskan till dem betonade han, att deras arbete var ett bevis på att ”det är möjligt att på kort tid lösa den svåra uppgiften att återställa industrin och avhjälpa följderna av tyskarnas barbariska förödelse”.

Stalin ägnade mycket stor uppmärksamhet åt arbetet på att återupprätta folkhushållningen i de områden som Röda armén befriat. På hans initiativ fattade Sovjetunionens folkkommissariers råd och SUKP(b):s centralkommitté i augusti 1943 beslut om ”Omedelbara åtgärder för folkhushållningens återställande i de från den tyska ockupationen befriade områdena”.

Hjältemodigt understödde sovjetfolket sina stridskrafter militära operationer och det offervilliga arbetet på hemmafronten, arbetarnas, kollektivböndernas och de intellektuellas insatser i kampen bedömes av Stalin som en exempellös bragd i fosterlandsförsvaret.

Under det fosterländska krigets gång befestes alltmer vänskapen mellan Sovjetunionens folk, som enigt slöt upp omkring försvaret av sitt hemland.

I början av 1944 beslutade Sovjetunionens högsta råd på Stalins förslag att reorganisera folkkommissariaterna för försvaret och för utrikesärendena, vilka hittills varit gemensamma för hela Sovjetunionen. Samtliga förbundsrepubliker erhöll nu egna folkkommissariat för försvaret och för utrikesärendena.

Detta beslut betecknade ett nytt steg i den nationella frågans lösning i Sovjetunionen och en fortsatt utveckling i den lenin-stalinska nationalitetspolitikens strävan att trygga samtliga nationaliteter inom Sovjetunionen en framgångsrik utveckling av deras nationella statsväsen.

Året 1944 medförde avgörande segrar för sovjetarmén, som i enlighet med Stalins geniala strategiska plan i tur och ordning riktade tio fruktansvärda stötar mot de tyska stridskrafterna. Dessa framstötter skildrade Stalin ingående i sitt tal på den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 27-årsdag. Resultatet av dem blev att de av tyskarna för en tid ockuperade områdena helt befriades från fascistiska inkräktare och att fienden drevs ut över sovjetlandets gränser. Därmed fördes sovjetarméns krigsoperationer över på Tysklands och dess allierades jord.

Den 20 juni 1944 överräckte ordföranden för Moskvasovjetens exekutivkommitté i Kreml den första medaljen ”För Moskvas försvar” till ordföranden i statens försvarskommitté, högste befälhavaren och marskalken av Sovjetunionen, J. V. Stalin, som utmärkelse för ledningen av Moskvas hjältemodiga försvar och för organiseringen av tyskarnas nederlag utanför Moskva.

För sina utomordentliga förtjänster vid organiseringen och genomförandet av Röda arméns offensivoperationer, vilka lett till ett svårt nederlag för tyska armén och till att läget vid

fronten undergått en radikal förändring till Röda arméns fördel, överlämnade presidiet för Sovjetunionens högsta råd "Segeorden" till J. V. Stalin den 29 juli 1944.

Det framgångsrika realiserandet av Stalins strategiska planer under 1944 medförde stora militära och politiska resultat. Under sovjettruppernas tryck sträckte Hitler-Tysklands tidigare allierade Rumänien, Finland och Bulgarien vapen och inträdde i kriget mot nazisterna. Ungern var berett till kapitulation och därmed var Tysklands isolering i huvudsak fullbordad. Det krigsläge som inträtt innebar, att Sovjetunionen var i stånd att utan sina allierades hjälp med egna krafter ockupera hela Tyskland och befria Frankrike. Denna omständighet föranledde Englands dåvarande premiärminister Churchill, som dittills motsatt sig formerandet av en andra front i Europa, att företa invasion i Väst-Europa. I juni 1944 genomförde de allierade framgångsrikt landsättningen av en stor krigsstyrka i norra Frankrike. Härmed hade Stalins prognos bekräftats, och Hitler-Tyskland var inneslutet i ett järngrepp mellan två fronter.

I sitt tal på den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 27-årsdag den 6 november 1944 gav Stalin uttryck åt sin tillförsikt att Röda armén, sedan den fyllt sin patriotiska plikt och befriat fosterlandet från fiender, också komme att slutföra sin historiska mission, krossa det fascistiska vidundret i dess egen håla och hissa segerns fana över Berlin.

Stalins skildring av den väg landet och armén tillryggalagt och hans paroll: "Till Berlin!" hälsades med stark hänförelse av sovjetfolket vid fronten och i hemlandet. Så började sovjettrupperna sin avgörande framryckning mot det fascistiska vidundrets håla. De befriade på kort tid Polens huvudstad Warszawa från tyskar, trängde djupt in i Ostpreussen och gick till offensiv på hela fronten.

I början av februari 1945 samlades ledarna för de tre allierade makterna — Sovjetunionen, Förenta Staterna och Storbritannien — till en konferens på Krim. Krim-konferensen fattade betydelsefulla militära och politiska beslut i frågor förknippade med Tysklands krossande och dess läge efter kriget, samt också beträffande det befriade Europas politiska och ekonomiska problem. Man kom överens om och fastställde i detalj terminerna för, omfattningen och koordineringen av nya, kraftiga framstötningar mot Tyskland av de allierades arméer från öster, väster, norr och söder. Vid konferensen avgjordes också frågan om Sovjetunionens inträde i kriget mot Japan.

Det var således i tecknet av stora historiska segrar, som sovjetlandet firade 27-årsminnet av Röda arméns bildande. Under en offensiv som räckt 40 dagar hade sovjettrupperna i januari och februari 1945 med snabba och skickliga operationer drivit fienden tillbaka långt åt väster, helt befriat Polen och en betydande del av Tjeckoslovakien, besatt en stor del av Ostpreussen och tyska Schlesien. Under sovjethärens tryck hade Ungern, Tysklands sista bundsförvant i Europa, utträtt ur kriget.

Röda arméns framgångar under vinterns offensivkampanj noterades av Stalin i hans dagorder den 23 februari 1945 och han konstaterade:

"Vi står nu helt nära en fullständig seger över tyskarna."

Han framhöll att Röda armén lärt sig att enligt den moderna krigskonstens regler slå och förinta fienden. "Röda arméns generaler och officerare förstår att på ett mästerligt sätt kombinera en massverkan av de tekniska stridsmedlen med skickliga och snabba manövrer."^{*}

Fullföljande Stalins strategiska plan erövrade Röda armén de tyska truppernas viktigaste uppmarschplatser i söder, intog Österrikes huvudstad Wien, nedgjorde de tyska armégrupperingar som avskurits i Ostpreussen, besatte det schlesiska industriområdet, som hade en livsviktig betydelse för Tyskland, och ryckte fram på uppmarschvägarna till Berlin. I och med detta

* J. V. Stalin: Dagorder den 23 februari 1945. (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 179-180 [ryska].)

hade betingelser skapats för en avgörande storm mot Hitler-Tyskland.

Stalins paroll ”Hissa segerfanan över Berlin” eldade sovjetfolket till nya dåd i arbetet och på slagfältet.

Strax före stormningen av Berlin undertecknade Stalin på uppdrag av sovjetregeringen ett fördrag om vänskap, ömsesidig hjälp och samarbete efter kriget mellan Sovjetunionen och republiken Polen. I samband med fördragets undertecknande den 21 april 1945 höll Stalin ett tal vari han bl. a. yttrade:

”De fredsvänliga nationerna och framför allt de slaviska nationerna väntar med otålighet på att detta fördrag skall ingås, ty de vet att det kommer att stärka de Förenta nationernas enhetsfront mot den gemensamma fienden i Europa.”

Den 2 maj 1945 meddelades i radion över hela världen högste befälhavarens dagorder till Röda arméns och krigsflottans manskap, där det konstaterades, att sovjettrupperna ”definitivt krossat den tyska härens berlingrupp och i dag den 2 maj slutfört erövringen av Tysklands huvudstad Berlin, den tyska imperialismens centrum och härden för den tyska aggressionen”. Röda armén hade fullgjort Stalins uppmaning att hissa segerns fana över Berlin!

Hitler-Tysklands öde var avgjort. Den 8 maj 1945 undertecknade representanter för det tyska överbefälet i Berlin akten om de tyska stridskrafternas obetingade kapitulation. För att befästa minnet av det segerrika slutet på sovjetfolkets stora fosterländska krig, som resulterat i Hitler-Tysklands fullständiga nederlag, beslöts att den 9 maj skulle firas som en allmän festdag, ”segerdagen”.

Denna historiska dag riktade sig Stalin i ett radiotal till folket vari han sade:

”Kamrater! Landsmän och landsmaninnor!

Den stora dag, då vi kan fira seger över Tyskland, är inne. Det fascistiska Tyskland har tvingats på knä av Röda armén och våra allierades härar, erkänt sitt nederlag och kapitulerat utan villkor ...

... Vi kan nu med fullt berättigande säga, att den historiska dag inträtt, då Tyskland är definitivt slaget och då vårt folk vunnit en lysande seger över den tyska imperialismen ...

Jag lyckönskar er till segern, mina kära landsmän och landsmaninnor!”

Sovjetfolket firade segern, men samtidigt gick allas tankar i varm tacksamhet till den store Stalin, den man som fört landet genom krigets svårigheter och prövningar, som räddat landet från undergång och vars snille visat väg till seger, vars vilja lett landet till seger.

Det måste räknas Stalin till högsta förtjänst, att han under fosterlandets krig förstod att välja, skola och ställa på ansvarsfulla poster nya militära ledarkadrer, vilka på sina skuldror bar den tunga börda som kriget mot Tyskland och dess bundsförvanter innebar. Bland dem må nämnas Bulganin, Vasilevskij, Konev, Govorov, Sjukov, Vatutin, Tjernjachovskij, Antonov, Sokolovskij, Meretskov, Rokossovskij, Malinovskij, Voronov, Tolbuchin, Jakovlev, Malinin, Galitskij, Trofimenko, Gorbato, Stjemenko, Kurasov, Versjinin, Golovanov, Fedorenko, Rybalko, Bogdanov, Katukov, Leljusjenko och många andra.

Den 24 maj anordnade sovjetregeringen i Kreml en mottagning till ära för Röda arméns befälskår, härförarna av Stalins skola. Vid detta tillfälle höll Stalin ett tal, i vilket han erinrade om sovjetfolkets förtjänster i fosterlandets krig, och framför allt det ryska folkets, den mest framstående av nationerna inom Sovjetunionen. Det ryska folket, sade han, har i detta krig gjort sig förtjänt av allmänt erkännande, då det varit den ledande kraften bland folken i vårt land. Han utbringade ett leve för det ryska folket, inte bara i dess egenskap av ledande nation utan också med anledning av dess utmärkande egenskaper — ett klart förstånd, en fast karaktär och ett väl avvägt tålmod som utesluter överilade handlingar. Ryska folkets odelade tillit

till sovjetregeringen, dess förtröstan på att regeringens politik var riktig och det faktum att ryska folket på allt sätt stödde sovjetregeringen och bolsjevikpartiet var, enligt Stalins ord, ”den avgörande kraft, som garanterade den historiska segern över mänsklighetens fiende, fascismen.”

På order av högste befälhavaren hölls den 24 juni 1945 på Röda torget i Moskva en segerparad av trupper tillhörande fältarmén, örlogsflottan och Moskvas garnison. Vid paraden medförde trupperna till Röda torget fanor, som tillhört de av Röda armén upprivna och slagna tyska arméerna och divisionerna. De erövrade fanorna nedlades, som en gård till det segerrika sovjetfolket, framför Leninmausoléet, på vars tribun sovjetarméns store härförare, Stalin, befann sig.

Som ett uttryck för hela sovjetfolkets önskan tilldelade presidiet för Sovjetunionens högsta råd den 26 juni 1945 marskalken av Sovjetunionen, J. V. Stalin, en andra Segerorden till erkänsla för hans utomordentliga förtjänster vid organiserandet av Sovjetunionens stridskrafter av alla slag och hans insiktsfulla ledning av desamma i fosterlandets stora krig, som kröntes med fullständig seger över Hitler-Tyskland. Dessutom utmärktes han med titeln Sovjetunionens hjälte och erhöll Leninorden och den stjärna i guld, som medföljer denna titel. Den sistnämnda utmärkelsen stod i samband med Stalins ledning av Röda armén under den svåra tid då fosterlandet och dess huvudstad hotades av överhängande fara och han med orubbligt mod och järnhård beslutsamhet ledde kampen mot Hitler-Tyskland.

Den 27 juni 1945 tilldelades J. V. Stalin i egenskap av högste befälhavare för landets samtliga stridskrafter den högsta militära titeln generalissimus av Sovjetunionen.

Den 16 juli 1945 anlände Stalin till Berlin för att delta i en konferens mellan de tre makterna Sovjetunionen, Förenta Staterna och Storbritannien, vilken ägde rum från den 17 juli till den 2 augusti. Berlinkonferensen fattade viktiga beslut, inriktade på att befästa den vunna segern och berörande bl. a. Tyskland, Österrike och Polen.

Sedan kriget mot Hitler-Tyskland segerrikt avslutats, gällde det för sovjetlandet att sätta igång ett intensivt arbete för att återställa hushållningen i de av tyskarna härjade områdena och att bygga nya fabriker och verkstäder.

Men sovjetlandet kunde icke anse sin säkerhet tryggad, så länge det existerade en andra krigshärd, nämligen det imperialistiska Japan, som vägrat att efterkomma Sovjetunionens, Storbritanniens och Kinas krav på obetingad kapitulation. De allierade föreslog Sovjetunionen att ansluta sig till kriget mot den japanska aggressionen och trogen sin plikt gentemot bundsförvanterna gav sovjetregeringen sitt samtycke till förslaget samt förklarade Japan krig. Sovjetfolket gillade och stödde regeringens beslut i medvetande om att detta var den enda riktiga vägen för att trygga landets säkerhet i öster såväl som i väster, att fortast möjligt få slut på kriget och medverka till återställandet av fred i världen.

På morgonen den 9 augusti 1945 inledde sovjettrupperna jämte Stillahavsflottans fartyg och manskap krigsoperationerna mot de japanska stridskrafterna i Fjärran Östern.

Efter hårdnackade strider och resultatlösa kontraattacker från japanernas Kvantungarmé tvingades denna att inställa sitt motstånd, sträcka vapen och ge sig fången åt Röda armén. Härmed befriades Mandsjuriet, Syd-Sachalin, Nord-Korea och Kurilerna från japanskt välde.

Sovjetunionens inträde i kriget mot Japan, Röda arméns snabba framryckning och dess seger över betydande japanska truppmassor nödgade Japan att kapitulera, och den 2 september 1945 undertecknade statliga och militära japanska representanter i Tokio en akt om obetingad kapitulation.

Samma dag som segern över Japan bekräftades höll Stalin ett tal i radio, vari han meddelade sovjetfolket den glädjande nyheten. Han sade:

”Från och med i dag kan vi anse vårt fosterland förskonat från hot om tysk invasion i väster och japansk invasion i öster. Den fred, som folken i hela världen längtat efter, har kommit.”

Det var en seger för Sovjetunionens samhällsskick och dess statsskick, en seger för Sovjetunionens stridskrafter och för kommunistiska partiets klarsynta politik.

Under det fosterländska krigets år hade sovjetfolket lärt sig att ännu mera än förut uppskatta sin ledare och lärare, sin härförare och vän Josef Vissarionovitj Stalin, hans hängivna arbete för landet och hans outtröttliga omsorg om den socialistiska statens välgång och blomstring. Det var han som reste sovjetfolket till motstånd mot fienden och han som förde det till seger.

Samtidigt som Stalin ledde sovjetstridskrafternas militära aktioner och det ekonomiska och organisatoriska arbetet på hemmafronten, fortsatte han också under krigsåren sin omfattande teoretiska verksamhet och utvecklade och berikade den marxistisk-leninistiska vetenskapen. I sina tal och dagorder, vilka utgetts under rubriken ”Om Sovjetunionens stora fosterländska krig”, har han vidareutvecklat den sovjetiska krigsvetenskapen och teorin om den socialistiska sovjetstaten, dess funktioner och källorna till dess kraft. Han summerade erfarenheterna från sovjetstatens verksamhet under krigets betingelser och visade väg till fortsatt stärkande av dess ekonomiska och militära makt.

I sitt tal vid den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 26-årsjubileum erinrade han om att bolsjevikpartiet, sovjetsystemet, vänskapen mellan Sovjetunionens folk och sovjetfolkets patriotism hade en mycket stor betydelse för segern över de tyska inkräktarna. Han sade:

”Under fosterlandets krig har partiet varit den kraft, som inspirerat och organiserat hela folkets kamp mot de fascistiska erövrarna. Med sitt organisationsarbete har partiet svetsat samman sovjetfolket och inriktat dess kraftyttringar på ett gemensamt mål, tagit alla våra krafter och medel i anspråk för fiendens krossande. Under kriget har partiet ännu mera än förut vuxit samman med folket och ytterligare stärkt kontakten med de breda arbetande massorna. Det är en källa till kraft för vår stat.”

En källa till Sovjetunionens styrka är det socialistiska sovjetsystemet.

”De lärdomar kriget gett oss vittnar om, att sovjetsystemet visat sig vara inte bara den bästa formen för organiserandet av landets ekonomiska och kulturella uppsving under det fredliga uppbyggets år utan också den bästa formen när det gäller att under krigstid mobilisera folkets alla krafter till motstånd mot fienden.”

”Det socialistiska system som föddes av Oktoberrevolutionen, har skänkt vårt folk och vår armé en styrka som ej kan övervinnas.”

Kriget var en hård påfrestning för den socialistiska sovjetstatens alla materiella och andliga krafter, en prövning av dess hållfasthet och livsduglighet, och såsom Stalin förutsett bestod den provet med heder och gick ut ur kriget fastare, starkare och säkrare än någonsin.

Också ifråga om sovjetstatens ekonomiska struktur och dess betydelse kunde Stalin göra nya iakttagelser och slutsatser. Erfarenheterna från kriget vittnar om, sade han, att ”sovjetstatens ekonomiska grundval visat sig vara oändligt mycket livsdugligare än de fientliga staternas ekonomiska struktur.”

Under det att fiendestaternas hushållning under kriget råkade i oordning, visade sig Sovjetunionen vara i stånd att inte bara förse fronten med vapen och ammunition i tillräcklig mängd utan också att lägga upp reservförråd. Under de tre sista krigsåren tillverkade Sovjetunionens stridsvagnsindustri årligen i genomsnitt över 30.000 stridsvagnar, motorlavetter och pansarvagnar; flygmaskinsindustrin upp till 40.000 flygplan, artilleriindustrin omkring 120.000 artilleripjäser av olika kalibrar, c :a 450.000 lätta och tunga kulsprutor, över 3 miljoner gevär och c:a 2 miljoner automatgevär ; granatkastarindustrin upp till 100.000 granatkastare. Vad sovjetvapnens kvalitet beträffar stod de inte de tyska vapnen efter. Tvärtom.

Stalin betraktade sovjetfolkens kamp mot de tyska fascisterna som en väldig historisk insats för mänsklighetens framtid och drog följande viktiga slutsats av densamma:

”Med sin offervilliga kamp har sovjetfolket räddat Europas civilisation från de fascistiska blodhundarna.”

Sovjetfolket, sade han, besitter förmågan att prestera under av hjältemod och utgå med seger ur de svåraste prövningar.

Som en av de viktigaste källorna till Sovjetunionens styrka angav Stalin vänskapen mellan sovjetfolken, vilken trots alla svårigheter och prövningar under kriget alltmer stålsattes i den gemensamma kampen mot de fascistiska erövrarna. Den fasta och orubbliga vänskapen mellan folken i vårt land har byggts på den lenin-stalinska nationalitetspolitikens säkra grund och är ett exempel på den riktiga lösningen av den nationella frågan, hittills utan motstycke i världshistorien.

Hitlerismens ideologi med dess brutala nationalism och rashat visade sig inte kunna hålla stånd mot sovjetideologin, som innebär jämlikhet för alla raser och nationer och syftar till vänskap mellan folken. Sovjetfolket har inte bara vunnit seger över Hitler-Tyskland i militärt och ekonomiskt hänseende, utan också tillfogat det ett moraliskt och politiskt nederlag.

Ytterst betydelsefull är Stalins tes om att sovjetpatriotism var en källa till folkets bragder i arbetet på hemmafronten och till soldaternas hjältedåd på krigsfronterna. ”Sovjetpatriotismens styrka”, sade han, ”ligger i det faktum, att den icke bygger på ras- och nationalitetsfördomar utan på folkets djupa tillgivenhet och trohet mot sitt sovjetland, på känslan av broderskap mellan alla nationers arbetande i vårt land. I sovjetpatriotismen sammansmälter på ett harmoniskt sätt folkens nationella traditioner med alla arbetandes i Sovjetunionen gemensamma livsintressen ... Samtidigt hyser Sovjetunionens folk aktning för främmande folks rättigheter och deras oavhängighet och har ständigt gett uttryck för sin beredvillighet att leva i fred och vänskap med grannstaterna. I detta måste man se grunden för vår stats växande och alltmer stärkta förbindelser med frihetsälskande folk.” *

Stalin har utvecklat den riktningsgivande krigsvetenskapen i Sovjetunionen. Det var han som lanserade satsen om de ständigt verkande faktorer, som är avgörande för krigets utgång, om det aktiva försvaret och lagarna för motoffensiv och offensiv, om samverkan mellan olika truppslag och deras tekniska stridsmedel under det moderna krigets betingelser, om den betydelse stora mängder av stridsvagnar och flygplan har i modern krigföring och om artilleriet som det starkaste truppslaget. På olika tidpunkter under kriget var det han som med sin genialitet fann den rätta lösningen, vilken helt upphävde situationens speciella beskaffenhet.

Stalins krigskonst gav sig till känna såväl i försvaret som i offensiven. På hans anvisning koordinerades sovjettruppernas aktiva försvar med förberedelse till motoffensiv, och offensiven koordinerades med ett fast försvar. Det var han som på ett mästerligt sätt utarbetade och sedan tillämpade en ny taktik vid manövreringen, nämligen taktiken att samtidigt bryta igenom fiendens front på flera ställen, varigenom fienden hindrades från att samla sina reserver till en koncentrerad framstöt. Sådana genombrott på olika tidpunkter, avvägda så att det ena genombrottet följde på det andra, gick ut på att få motståndaren att spilla tid och krafter på omgrupperingar av sina styrkor. Vidare taktiken att bryta igenom fiendens flanker och falla honom i ryggen, att omringa och nedgöra stora fientliga härgrupperingar. Med genial skarpblick förutsåg Stalin fiendens planer och korsade dem. I de drabbningar, där han ledde sovjettrupperna, kom den operativa krigskonstens berömda förebilder till användning men alla stridsoperationer som sovjetarmén företog under generalissimus Stalins ledning, utmärkte sig för sin egenartade gestaltning och originella planering.

* J. V. Stalin: Tal på Oktoberrevolutionens 26-årsjubileum. (Om Sovjetunionens stora fosterländska krig, femte uppl., s. 160-161 [ryska].)

Stalin har levererat mönstergilla prov på en vetenskaplig lösning av frågorna rörande Sovjetunionens internationella förbindelser och dess utrikespolitik under och efter kriget. Han utvecklade ett konkret aktionsprogram och politiska riktlinjer för organisering och återuppbyggande av de europeiska folkens statliga, ekonomiska och kulturella liv efter segern över det fascistiska Tyskland.

Redan år 1942, medan kriget ännu rasade, formulerade han de viktigaste principerna för den mot Hitler riktade koalitionen aktionsprogram, vilken gick ut på avskaffandet av rasskillnaden, likaberättigande för nationerna och integritet för deras länder, frigörande av förtryckta nationer och återupprättande av deras suveränitet, rätt för varje nation att ordna sina angelägenheter efter eget gottfinnande och återställandet av de demokratiska rättigheterna.

I sitt tal på den stora socialistiska Oktoberrevolutionens 27-årsjubileum yttrade Stalin: ”Att vinna seger över Tyskland är ett verk av stor historisk betydelse. Men segern betyder inte i och för sig, att folken har en varaktig fred och en tillförlitlig säkerhet tryggad för framtiden. Uppgiften ligger inte bara i att vinna kriget utan också i att omöjliggöra uppkomsten av en ny aggression och ett nytt krig, om inte för all framtid, så åtminstone för en avsevärd tidrymd.”

Beträffande nödvändigheten att befästa säkerheten överallt i världen och att skapa en internationell organisation förutsade Stalin, att de åtgärder i detta syfte, som komme att vidtagas av de förenta nationerna, ”blir effektiva, om de stormakter som på sina skuldror burit den egentliga bördan av kriget mot Hitler-Tyskland, också framdeles kommer att verka i enighetens och samförståndets anda. I fall denna nödvändiga betingelse kränkes blir dessa åtgärder icke effektiva.”

En imponerande bild av Sovjetunionens historiska segrar i det fosterländska kriget och ett storslaget program för det socialistiska samhällets fortsatta utveckling skisserade Stalin i sitt tal på ett valmöte i stalinska valkretsen i Moskva den 9 februari 1946. Han behandlade här den nya, fjärde femårsplanen för folkhushållningens utveckling, vars huvudsakliga uppgift är att inhämta och överskrida förkrigsnivån i industrin och jordbruket.

Stalin talade om planerna för framtiden, om ett nytt, mäktigt uppsving för folkhushållningen i sovjetlandet och dess vetenskap, om skapande av betingelser som skyddar vårt fosterland mot alla eventuella händelser, ytterligare ökar dess ekonomiska och militära makt, tryggar det ett nytt kulturellt uppsving och ökat välstånd för folket.

I februari 1946 ägde nyval rum till Sovjetunionens högsta råd i enlighet med stalinska författningen. De blev ett påtagligt och övertygande vittnesbörd om sovjetfolkets starka förtroende för bolsjevikpartiet, för sovjetregeringen och den avhållne Stalin — för de kandidater som uppställts till Unionsrådet av kommunisternas och de partilösa block, röstade 99,18 % av väljarna och till Nationaliteternas råd — 99,16 %.

— — —

Josef Vissarionovitj Stalins liv och verksamhet är olösligt förknippade med Vladimir Iljitj Lenins, hans vän och lärares verksamhet, med det heroiska bolsjevikpartiets och det stora sovjetfolkets historia.

Hans liv och verksamhet är också knutna till den internationella arbetarrörelsen och de koloniala folkens frihetskamp mot imperialismens förtryck. Kommunistiska Internationalen växte och utvecklades under Lenins och Stalins eminenta ledning, och liksom Första Internationalen för all tid är förenad med Marx och Engels namn, så tillhör Lenins och Stalins namn Tredje, Kommunistiska, Internationalens historia. Kommunistiska Internationalen spelade en betydelsefull roll i kampen för att svetsa samman de avancerade arbetarnas förtrupp i verkliga arbetarpartier, och sedan den uppfyllt sin historiska mission, upphörde den under andra världskrigets 1 att existera. I maj 1943 ställde presidiet för Kommunistiska Internationalens exekutivkommittéförslag om upplösning av Kommunistiska Internationalen

som ledande centrum för den internationella arbetarrörelsen, vilket förslag godkändes av dess sektioner.

Bundesarchiv, Bild 183-11500-0004
Foto: Martin | 9. August 1951

Stalinkulten var en viktig exportprodukt. Här bär medlemmar av det socialistiska ungdomsförbundet i DDR Stalin-porträtt under 3:e Världsunngdomsfestivalen i Östberlin i augusti 1951

Miljoner arbetare världen runt betraktar Stalin som sin lärare, ur vars klassiska arbeten de lärt och fortfarande lär att med framgång bekämpa klassfienden och att förbereda betingelserna för proletariatets slutseger. Stalins inflytande sammanfaller med det stora och ärorika bolsjevikpartiets inflytande, detta parti, som de avancerade arbetarna i de kapitalistiska länderna betraktar som ett mönster för ett arbetarklassens parti, vilket de söker likna. Under detta partis ledning störtades kapitalismen i Ryssland och upprättades sovjetmakten, de arbetandes makt, och under dess ledning har socialismen byggts upp i Sovjetunionen.

Arbetarna i alla länder vet, att bakom Stalins ord står hela sovjetfolket, att hans ord alltid följs av handling. Den segerrika revolutionens erfarenhet, lärdomarna från socialismens uppbyggande i Sovjetunionen och sovjetfolkens seger i det fosterländska kriget har hos de arbetande massorna överallt i världen ingjutit tro på den djupa och livsviktiga sanningen i Lenins och Stalins verk, och i dag ser alla frihetsälskande folk i Stalin en hängiven och säker förkämpe för fred, trygghet och demokratisk frihet.

J. V. Stalin är partiets geniale ledare och lärare, den socialistiska revolutionens store strateg och sovjetstatens ledare och härförare. De utmärkande dragen i hans arbetsstil är oförsonlighet gentemot socialismens fiender, en djup principfasthet, klara revolutionära perspektiv och klara mål, kombinerade med en sällsynt fasthet och uthållighet då det gäller att nå målet, en överlägset klok och konkret ledning, en obruten kontakt med massorna. Näst efter Lenin är J. V. Stalin den ende ledare i världen som stått i spetsen för så väldiga massor av arbetare och bönder, och ingen kan mäta sig i förmåga med honom ifråga om att dra lärdomar av massornas revolutionära, skapande erfarenhet, fånga upp och utveckla deras initiativ, gå i lära hos massorna och samtidigt vara deras lärare, föra dem framåt till seger.

I sin helhet skänker oss Stalins verksamhet ett mönster av överlägset teoretiskt vetande, kombinerat med en till omfattning och slagkraft sällsynt praktisk erfarenhet i den

revolutionära kampen.

Tillsammans med sina närmaste medarbetare, som alla är beprövade leninister, och i spetsen för bolsjevikernas stora parti, leder J. V. Stalin arbetarnas och böndernas mångnationella socialistiska stat, som står utan motsvarighet i historien. På alla områden av det socialistiska uppbygget utgör hans anvisningar en handledning. Stalins arbete är ytterst mångsidigt och han besitter en verkligt häpnadsväckande energi. Hans uppmärksamhet tas i anspråk för frågor av den mest skiftande karaktär, sådana som den marxistiska teorins komplicerade frågor och läroböcker för skolbarn ; den sovjet-ska utrikespolitikens problem och daglig omsorg om huvudstadens försköning; den stora Nordpassagens utstakande och torrläggning av Kolchis sumpmarker ; frågor rörande sovjetlitteraturens och konstens utveckling och redigeringen av kollektivbrukens stadgar samt sist och slutligen lösandet av komplicerade frågor tillhörande krigskonstens teori och praxis.

Alla känner den ovederläggliga, förkrossande styrkan i Stalins logik, hans kristallklara intelligens och stål-hårda vilja, hans hängivenhet för partiet, hans varma tro på och kärlek till folket. Alla känner hans anspråkslöshet och enkelhet, hans taktfullhet i umgänget med andra och hans skoningslöshet gentemot folkets fiender. Det är bekant, att han inte kan tåla skrytsamhet, frasmakare och skrävlare, och inte heller ynkryggar och panikmakare. Han är klok och förtänksam, när det gäller att avgöra komplicerade politiska frågor, där det gäller att allsidigt bedöma alla fördelar och nackdelar, men han är också en oöverträffad mästare när det gäller att fatta djärva och revolutionära beslut och att finna sig tillrätta i snabba situationsväxlingar.

Stalin är en fullvärdig fortsättare av Lenins verk, eller som man säger i partiet — han är våra dagars Lenin. I sitt svar till organisationer och kamrater, som år 1929 lyckönskade honom på hans 50-årsdag, skrev Stalin: ”Edra lyckönskningar och hälsningar för jag vidare till arbetarklassens stora parti, som fött och fostrat mig efter sitt eget mönster ... Ni behöver inte tvivla på, kamrater, att jag också framdeles skall vara beredd att för arbetarklassens, för den proletära revolutionens och världskommunismens sak offra all min kraft, all min förmåga och om så kräves också mitt blod, droppe för droppe.”

Sovjetunionen ser i Stalin sin heroism, sin kärlek till fosterjorden och sin patriotism förkroppsligad. Under parollen: För Stalin! För fosterlandet! besegrade den ärorika sovjetarméns kämpar sin hatfulle dödsfiende, det fascistiska Tyskland, och hissade segerfanan över Berlin.

Under parollen: För Stalin! För fosterlandet! slog sovjetarmén och sovjetflottan det imperialistiska Japan och tryggade sovjetlandets gränser i Fjärran Östern.

Stalins personlighet gav Sovjetunionens arbetarklass styrka att utföra exempellösa bragder i arbete på hemmafronten under det stora fosterländska kriget och att tillfullo försörja Röda armén med förstklassig teknisk utrustning och ammunition.

Stalins föredöme inspirerade kollektivbrukarna till offervilligt arbete på åkerfälten för att tillgodose Röda arméns och städernas behov av livsmedel och industrin med råvaror.

Stalins namn blev en ledstjärna för sovjetlandets intellektuella i deras hängivna arbete för landets försvar, för att alltmer förbättra Röda arméns utrustning, industrins teknik och organisation, att föra landets vetenskap och kultur framåt.

Då Sovjetunionens folk nu strävar för att läka de sår kriget slagit och att få till stånd att nytt och kraftigt uppsving på folkhushållningens och sovjetkulturens område är namnet Stalin för dem en säker borgen för framgång.

Stalins namn är symbolen för sovjetfolkets mod och ära, det är en appell till mobilisering av nya krafter i arbetet för fosterlandets väl.

För ungdomen i socialismens land är Stalin det höga föredömet, dess högsta dröm är att i sin framtida verksamhet komma upp i en kvalitet som är värdig deras båda avhållna förebilder,

Lenin och Stalin.

På partiets och Stalins maning har sovjetlandets ungdom byggt socialistiska jättefabriker, anlagt städer i Sibiriens urskogar, har byggt och bygger förträffliga fartyg, erövrar Arktis, bemästrar den nya tekniken i industrin och jordbruket, stärker fosterlandets försvar och utför ett skapande arbete på vetenskapens och konstens område. På slagfälten i det fosterländska kriget gav den prov på hjältemod och tapperhet och på hemmafronten gjorde den offervilligt sin insats i arbetet för sovjetarméns seger. Kommunistiska ungdomsförbundet, som fostrats av Lenin och Stalin, är bolsjevikpartiets trogna och säkra medhjälpare som skall avlösa den äldre generationen av kommunismens förkämpar.

På många, många språk diktar folken i Sovjetunionen sånger om Stalin och i dem återspeglas den varma kärlek som sovjetfolken hyser för sin store ledare, lärare, vän och härförare.

I folkdikten sammansmälter Stalins namn med Lenins, ”Vi följer Stalin som vi följde Lenin, vi talar med Stalin som vi talade med Lenin, han känner våra tankar och förhoppningar, hela sitt liv har han ägnat åt oss” — heter det i en av de vackra ryska folksångerna.

Stalins namn är symbol för sovjetsamhällets moraliska och politiska enhet.

Med Stalins namn förknippar hela den avancerade mänskligheten och alla frihetsälskande demokratiska folk sina förhoppningar på en varaktig, säker fred och trygghet.

”Det är vår lycka att Röda armén och sovjetfolket under krigets hårda år hade en så klok och beprövad ledare som den store Stalin. Med generalissimus Stalins namn ingår vår armés ärorika segrar i vårt lands historia och i världshistorien. Med vår store ledare och organisatör Stalin i spetsen har vi nu satt igång fredens uppbyggnadsarbete för att tillkämpa oss en verklig blomstring av det socialistiska samhällets krafter och för att rättfärdiga de stora förhoppningar, som våra vänner över hela världen ställer på oss.”*

Tal till arbetarna vid järnvägsverkstäderna i Tiflis, 8 juni 1926

Av J. V. Stalin

Kamrater! Först och främst vill jag uttrycka ett kamratligt tack för de hälsningar, som jag här har mottagit från arbetarnas representanter. Jag måste ärligt säga, kamrater, att jag inte gjort mig förtjänt av bråkdelen av de vackra ord, som här har sagts om mig. Jag skulle både vara en hjälte från oktoberrevolutionen, ledare för Sovjetunionens kommunistiska parti och ledare för Kommunistiska Internationalen, en makalös kämpe o s v. Allt detta är nonsens, kamrater, och en helt onödig överdrift. Det är den ton man brukar anslå vid en hädagången revolutionärs begravning. Jag har emellertid inga planer på att dö ännu. Jag måste därför ge er en riktig bild av vem jag är och vilka jag har att tacka för min nuvarande position i vårt parti.

Kamrat Arakel sade här att han räknade sig som en av mina lärare och mig som en av hans elever. Detta är fullständigt riktigt, kamrater. Jag var och är en verklig elev hos de avancerade arbetarna vid järnvägsverkstäderna i Tiflis. Låt oss se tillbaka ett ögonblick.

Jag minns året 1898, då jag första gången ledde en studiecirkel bland arbetarna vid järnvägsverkstäderna. Det var för 28 år sedan. Jag minns, hur jag fick min första skolning i praktiskt arbete i kamrat Sturuas lägenhet, där Dzjibladze (han var också en av mina lärare på den tiden), Tjodrisvili Tjheidze, Botjorisjvili, Ninua och andra framträdande Tiflisarbetare var närvarande. Jämfört med dessa kamrater var jag då en ung man. Kanske var jag lite mer beläst än många av dessa kamrater. Men som praktisk partiarbetare var jag den gången avgjort en nybörjare. I dessa kamraters sällskap fick jag mitt första revolutionära elddop. I dessa

* V. M. Molotov: Tal på Oktoberrevolutionens 28-årsjubileum, 1945, s. 18-19 (ryska).

kamraters sällskap blev jag en revolutionens lärling. Mina första lärare var således Tiflisarbetare.

Till dem vill jag gärna rikta mitt uppriktiga och kamratliga tack. (applåder.) Jag minns också åren 1907 - 1909, när jag sändes till Baku för partiarbete. Tre års revolutionärt arbete bland oljeindustrins arbetare härdade mig i praktisk kamp och som lokal praktisk ledare. I arbetet tillsammans med framträdande Baku-arbetare som Vátsek, Sardtovets och Fiolétov å ena sidan och under stormiga och djupgående konflikter mellan arbetarna och oljekapitalisterna å andra sidan, förstod jag för första gången vad det vill säga att leda stora arbetarmassor i kamp. Där, i Bakú, fick jag på det sättet mitt andra revolutionära elddop. Till mina lärare i Bakú vill jag gärna rikta mitt uppriktiga och kamratliga tack.

Till sist minns jag året 1917, då partiet sände mig till Leningrad sedan jag vandrat ut och in på fångelser och blivit förvisad hit och dit. Där, i ryska arbetares sällskap och i omedelbar närhet av kamrat Lenin, den store läraren för all världens proletärer, i denna stormfyllda tid, där de stora sammanstötningarna mellan proletariatet och bourgeoisin satte in under det imperialistiska kriget, insåg jag för första gången vad det vill säga att vara en av ledarna för arbetarklassens stora parti. Där, hos de ryska arbetarna, de förtryckta folkens befriare, förtruppen för den proletära kampen i alla länder, fick jag mitt tredje revolutionära elddop.

Till mina ryska lärare vill jag gärna rikta mitt uppriktiga och kamratliga tack och böja mitt huvud för min stora lärare Lenins minne. (Applåder.)

Först lärling (Tiflis), sedan gesäll (Bakú) och till sist en av mästarna i vår revolution (Leningrad) — så förlöpte min revolutionära lärotid, kamrater. Det är den korrekta bilden av vem jag var och vem jag blev, om man vill tala ärligt och utan överdrifter. (Applåder som övergår i stormande ovationer.)

”Zarjá Vostóka” (Tiflis) nr 1197, 10 juni 1926

Stalin och den röda armén

Av K. Vorosjilov ⁶

Den fredliga uppbyggnadsperioden i vår historia är full av händelser av allra största betydelse. Utvecklingen i vårt land går framåt i sjumilastövlar och har under de senaste åren förändrat dess utseende helt och hållet. Våldiga förändringar har skett runt omkring oss, våra perspektiv ter sig för oss idag i annan form, och alla allmängiltiga storhetsbegrepp och mått har undergått en radikal omvälvning. Med alla dessa händelser är kamrat Stalins rikhaltiga och mångsidiga revolutionära verksamhet olösligt förbunden. Under de sista fem till sex åren stod kamrat Stalin i brännpunkten för alla sig utvecklande, heta strider. Endast med hänvisning till denna omständighet kan man förklara varför kamrat Stalins betydelse som en av de mest framstående organisatörerna av vår seger i inbördeskriget blivit trängd i bakgrunden och inte uppskattats som sig bör.

Jag vill försöka att i någon mån gottgöra denna försummelse.

Givetvis har jag inga anspråk på att i en artikel kunna ge full rättvisa åt kamrat Stalins militära arbete. Jag vill endast försöka påminna kamraterna om några fakta från en tid som inte ligger så långt bakom oss och offentliggöra några ganska okända dokument, för att genom faktas vittnesbörd visa upp vilken utomordentlig roll kamrat Stalin spelade i inbördeskrigets mest spända ögonblick.

Under perioden 1918 - 1920 var kamrat Stalin väl den enda som centralkommittén kastade

⁶ Denna jubileumsartikel, som ursprungligen publicerades i *Pravda*, kommenteras utförligt av N Markin (= Leo Sedov) i Trotskijs [Stalins förfalskarskola](#), s. 115-127

från den ena fronten till den andra och beordrade till de farligaste platserna, där hotet mot revolutionen var störst. Där, varest det var förhållandevis lugnt och väl beställt, där vi hade framgång, där fann man inte Stalin. Men där, varest Röda arméns organisation till följd av en mängd omständigheter blivit löslig, varest de kontrarevolutionära styrkorna utvecklade sina framgångar och direkt hotade sovjetmaktens existens, varest huvudlösheten och paniken varje ögonblick kunde stegras till hjälplöshet, till katastrof — där dök kamrat Stalin upp. Han tillbragte hela dygn utan sömn, han organiserade, han tog ledningen i sin starka hand, grep igenom, gick fram hänsynslöst och åstadkom en omsvängning, skapade ett sunt läge. Själv skrev kamrat Stalin därom i ett brev till CK år 1919, vari han sade, att ”man gjort mig till specialist på rengöring i militärmyndigheternas stall.”

Tsaritsyn

Vid Tsaritsynfronten började kamrat Stalins militära arbete. Och ungefär så här gick det till. I början av 1919 beger sig kamrat Stalin med en avdelning rödarmister och två pansarbilar till Tsaritsyn som ledare för hela förplägnadsväsendet i södra Ryssland. I Tsaritsyn möter han ett otroligt kaos inte bara i sovjeterna utan även i fackföreningarna och partiorganisationerna och ett ännu värre virrvarr i armékommandona. Vid varje steg möter kamrat Stalin hinder av allmänt slag, som hindrar honom från att utföra sin direkta uppgift. Dessa hinder orsakades i första hand av kontrarevolutionen bland kosackerna, som snabbt grep omkring sig och fick rikligt understöd av de tyska ockupationstrupperna som höll Ukraina besatt. Kosackernas kontrarevolutionära band intar snart därpå en rad punkter i Tsaritsyns omedelbara närhet och hindrar därmed möjligheterna för en organiserad spannmålstransport till de svältande städerna Petrograd och Moskva, samt utsätter Tsaritsyn för största fara.

På andra orter var läget vid denna tid inte mycket bättre. I Moskva utbröt vänstersocialrevolutionärernas uppror, i öster begick Murajov förräderi, i Ural spridde sig den tjeckiska kontrarevolutionen och förstärktes, medan engelsmännen ryckte fram längst ned i söder — mot Baku. Allt stod i brand, och bildade en stor krets av flammor. En svår hemsökelsens tid bryter in för revolutionen. Mellan kamrat Stalin i Tsaritsyn och Lenin går telegrammen fram och tillbaka. Lenin varnar för farorna, uppmuntrar, kräver radikala åtgärder. Läget i Tsaritsyn blir av oerhörd betydelse. Ett uppror vid Don och förlust av Tsaritsyn sätter hela Nordkaukasus kornkammare med all dess rikedom och dess produktion på spel. Och kamrat Stalin är medveten därom. Som erfaren revolutionär kommer han snart till övertygelse om, att hans arbete över huvud kommer att ha någon mening endast under förutsättning att han kan utöva inflytande på arméns kommandon, vilkas roll under de givna omständigheterna är utslagsgivande.

”Linjen söder om Tsaritsyn är ännu icke återställd” - skriver han till Lenin i sin notis den 7 juli, som överlämnades med följande betecknande påskrift ”Jag skyndar till fronten och skriver endast till saken”:

”Jag håller efter och grälar på alla, som behöver det. Jag hoppas, att vi snart återställer den. Ni kan vara övertygade om, att vi inte skall skona någon — varken oss själva eller andra, och spannmål skall vi under alla omständigheter skaffa. Hade våra militära 'specialister' (dessa skomakare) inte sovit och lagt händerna i skötet, så hade linjen ej genombrutits: och om den nu återställdes, så är det inte tack vare utan trots deras hjälp.”

Vidare går han in på Lenins bekymmer för en eventuell aktion från de lokala socialrevolutionärerna i Tsaritsyn och skriver kort, men fast och klart:

”Vad hysterikerna beträffar, så kan ni vara övertygade om, att vår hand icke skall darra: vi kommer att behandla fienderna så som det anstår fiender.”

Ju mer kamrat Stalin betraktar den militära apparaten, desto mer övertygad blir han om dess fullständiga hjälplöshet, ja, delvis till och med om en där härskande direkt motvilja mot att

organisera motståndet mot den allt aggressivare kontrarevolutionen. Och redan den 11 juli telegraferar han till Lenin:

”Saken komplicerades av att nordkaukasiska kretsens stab visat sig på intet sätt vara vuxen förhållandena för kampen mot kontrarevolutionen. Saken ligger inte bara så till, att våra 'specialister' är psykologiskt odugliga till en energisk krigföring mot kontrarevolutionen, utan även så, att de som medarbetare i 'staben', vilka endast kan 'rita kartor' och ställa upp planer för truppernas omgruppering, är absolut likgiltiga för de operativa stridshandlingarna . . . och över huvud känner sig som utomstående personer, som gäster. De militära kommissarierna har inte förmått utfylla luckan ...”

Kamrat Stalin inskränker sig inte till denna förkrossande karakteristik, i samma telegram drar han följande om handlingskraft vittnande slutsats:

”Jag anser mig inte berättigad, att betrakta sakerna med jämnmod, när Kalnins front (Kalnin var vid denna tid befälhavare i Nordkaukasus) är avskuren från förplägnadsbasen och norden från spannmålsdistriktet. Jag skall på ort och ställe avhjälpa dessa och många andra brister och kommer att gå så långt som till utbyte av för saken viktiga myndighetspersoner och kommandanter, oaktat de formella svårigheterna, som jag, om så är nödvändigt, måste skaffa ur vägen. Därvid förstås av sig självt, att jag tar hela ansvaret inför alla högsta instanser på mig”

Situationen blir allt mera skärpt. Kamrat Stalin utvecklar en kolossal energi och avancerar inom kort från utomordentlig fullmäktig för förplägnadsväsendet till faktisk ledare för alla röda stridskrafter vid Tsaritsyn-fronten. Detta sakernas tillstånd blir formellt sanktionerat i Moskva och kamrat Stalin får i uppdrag att

”skapa ordning, sammanfatta avdelningarna till reguljära truppdelar och inrätta en riktigt fungerande kommandomakt samt bortjaga alla motspänstiga” (ur ett telegram från republikens revolutionära krigsråd, som har följande påskrift: ”Detta telegram avgår efter överenskommelse med Lenin”).

Vid denna tid hade resterna av de ukrainska revolutionära arméerna, som drog sig tillbaka genom Donstepperna under trycket från de tyska trupperna, nått Taritsyns närhet.

Ett revolutionärt krigsråd, som griper sig an med att organisera en reguljär arma, bildas under kamrat Stalins ledning. Vad som ännu igår syntes vara omöjligt genomföres nu, tack vare kamrat Stalins temperament, energi och vilja. På kortaste tänkbara tid uppstår regementen, brigader och divisioner. Staben, förplägnadsväsendet och hela etappområdet rensas på radikalt sätt från alla kontrarevolutionära och fientliga element. Sovjet- och partiapparaten förbättras och rycker upp sig. Kring kamrat Stalin samlas en grupp gamla bolsjeviker och revolutionära arbetare och i stället för den hjälplösa staben uppstår i söder, på tröskeln till kontrarevolutionen i Donområdet, en röd bolsjevickisk fästning.

Tsaritsyn var vid denna tid fullt av kontrarevolutionärer av alla möjliga färger och schatteringar, från högernationalrevolutionärer och terrorister till monarkister av värsta slag. Innan kamrat Stalin dök upp och de revolutionära avdelningarna från Ukraina inträffade, kände sig detta herrskap fritt och obundet och inväntade bättre dagar. För att säkerställa reorganiseringen av de röda stridskrafterna vid fronten, måste man göra en hänsynslös rensning med järnkvast i etappområdet. Det revolutionära krigsrådet under Stalins ledning bildade en speciell Utomordentlig Kommission (Tjeka) och förpliktigade den att rensa ut kontrarevolutionen ur Tsaritsyn.

Fienders vittnesbörd är många gånger värdefulla och intressanta. I den vitgardistiska tidskriften ”Donvägen” för 3 februari 1919 finns en skildring av den här behandlade perioden och Kamrat Stalins roll. Författare till den är överste Nossovij (tidigare ledare för den operativa armsförvaltningen), som begick förräderi mot oss och gick över till Krassnovs band. Han skriver:

”Stalins huvuduppgift var att förse de nordliga guvernementen med livsmedel och han hade obegränsad befogenhet för denna uppgift.

Linjen Grjasi-Tsaritsyn visade sig fullständigt avbruten. I norr bestod ännu en möjlighet till transport av förnödenheter och till upprätthållande av förbindelserna, nämligen Volga. I söder hade läget efter de frivilligas erövring av Tichoretskaja blivit mycket osäkert. För Stalin, som uteslutande hämtade sina förplägnadsförråd från guvernementet Stavropol, var ett dylikt läge liktydigt med avslutande av hans mission i söder. Men det hör tydligen inte till principerna hos en sådan människa som Stalin att ge upp en sak som han en gång börjat. Man måste i rättvisans namn erkänna, att vilken administratör som helst har skäl att avundas honom hans energi: och av hans förmåga, att anpassa sig till saker och förhållanden, har mången mycket att lära.

I samma mån som han fick fria händer, eller rättare sagt, allt efter som hans direkta uppgift tog honom mindre i anspråk, började Stalin skaffa sig inblick i alla stadsförvaltningens avdelningar, men särskilt att ingripa i de omfattande uppgifterna för Tsaritsyns försvar i synnerhet och hela den kaukasiska så kallade revolutionära fronten i allmänhet.”

I fortsättningen går Nossovityj över till att karakterisera läget i Tsaritsyn och skriver:

”Vid denna tid hade atmosfären i Tsaritsyn börjat förtätas. Den Utomordentliga Kommissionen i Tsaritsyn arbetade för högtryck, inte en dag förgick utan att olika sammansvärjningar upptäcktes på orter, som syntes vara de allra säkraste och bäst gömda. Alla stadens fängelser var överfyllda ...

Kampen vid fronten nådde sin högsta spänning . . . Den huvudsakliga drivande kraften och ledaren för det hela var sedan den 20 juli Stalin. Ett enkelt direkt telefonsamtal med centrum, där det talas om att strukturen hos förvaltningen i distriktet var dålig och att den inte var sina uppgifter vuxen, ledde till, att Moskva genom den direkta telefonledningen gav en befallning, som ställde Stalin i spetsen för hela militär- och civilförvaltningen . . .

Senare medger Nossovityj själv hur välgrundade alla dessa åtgärder var. Han skriver om de kontrarevolutionära organisationerna i Tsaritsyn:

”Vid denna tid hade den lokala kontrarevolutionära organisationen, som stod på nationalförsamlingens plattform, betydligt stärkts och den beredde sig, sedan den erhållit medel från Moskva, att göra en aktiv framstöt för att understödja Donkosackerna vid Tsaritsyns befrielse. Beklagligtvis var den från Moskva anlända ledaren för denna organisation, en ingenjör Alexejev, tillsammans med sina båda söner, inte förtrogen med det verkliga läget och hela organisationen blev . . . upptäckt till följd av en oriktigt utarbetad plan, vilken utgick från att den serbiska bataljonen, som stått i bolsjevikernas tjänst i Utomordentliga Kommissionen, skulle dras med in bland de aktivt verksamma elementen.

Stalins beslut var kort: 'skjutas'. Ingenjör Alexjev och hans båda söner och med dem ett betydande antal officerare, av vilka en del tillhörde organisationen och en annan del var misstänkt för deltagande i den, fasttogs av Utomordentliga Kommissionen och blev genast, utan varje domstolsförfarande, skjutna.”

Nossovityj behandlar därefter förstörandet av ledningen bakom fronten (staben för kaukasiska kretsen och dess institutioner), dess rensning från vitgardister samt skriver:

”Karakteristiskt för denna rensningsaktion var Stalins hållning till de telegrafiska föreskrifterna från centrum. När Trotskij, orolig över att man förstörde kretsförvaltningen, som han med sådan möda fått igång, telegrafiskt framhöll nödvändigheten av att lämna staben och kommissariatet i det skick de befann sig och ge dem möjlighet att arbeta, försåg Stalin detta telegram med den kategoriska och talande påskriften: 'Beaktas icke'.

Detta telegram blev heller inte beaktat och hela artilleriet och en del av stabsförvaltningen inhystes liksom förut på flodbåtarna i Tsaritsyn.”

Inom kort kunde man inte längre känna igen Tsaritsyns yttre bild. Staden, i vars parker musikkapellen för kort tid sedan larmade och där bourgeoisin öppet och i grupper flanerade med vita officerare på gatorna, förvandlades till ett rött militärläger, i vilket sträng ordning

och militär disciplin överallt härskade. Denna befästning av etappområdet gjorde sig genast märkbar genom ett gynnsamt inflytande på stämningen bland de vid fronten kämpande regementena. Kommendörerna såväl som de politiska ledarna och rödarmistmassorna började känna, att de leddes av en fast revolutionär hand, som förde kamp för arbetarnas och böndernas intressen och hänsynslöst straffade alla, som ställde sig i vägen.

Kamrat Stalins ledning inskränkte sig inte till arbete vid skrivbordet. Så snart den nödvändiga ordningen var skapad och de revolutionära organisationerna återupprättade, begav han sig till fronten, som då sträckte sig över 600 kilometer. Man måste verkligen vara Stalin och äga hans stora organisatoriska talang för att utan varje militär utbildning (kamrat Stalin har aldrig tjänat i armen!) så väl kunna bemästra de speciella militärfrågorna i den dåvarande synnerligen svåra situationen.

Jag minns som om det vore i går de första augustidagarna 1918. Delar av Krassnovs kosacktrupper övergick till angrepp på Tsaritsyn och försökte genom en koncentrisk framstöt kasta de röda regementena i Volga. Under flera dagar höll de röda trupperna, med en kommunistisk, uteslutande av arbetare från Donetsbäckenet bestående division, stånd mot de välorganiserade kosacktruppernas väldiga pressning. Det var dagar som kostade väldiga ansträngningar. Då skulle man ha sett kamrat Stalin! Lugn och fördjupad i tankar som alltid slöt han inte ögonen på nätter och dagar och var än i stridslinjerna, än i arméns stab, och ägnade hela sin intensiva arbetskraft åt dessa uppgifter. Läget vid fronten hotade att bli katastrofalt. Delar av Krassnovs trupper under befäl av Vitzchalanrov, Mamontov m fl, trängde genom en väl utförd manöver in på våra utmärklade trupper, som lidit oerhörda förluster. Motståndarnas front, som i hästskoform omslöt våra ställningar och i båda ändarna löpte ut till Volga, drogs med varje dag allt trängre samman om oss. Vi hade inga möjligheter till återtåg. Men Stalin tänkte inte heller på återtåg. Han tänkte endast och allenast på att segra och till varje pris slå fienden. Denna orubbliga vilja meddelade han alla sina direkta stridskamrater, och trots att läget var i det närmaste utsiktslöst, tvivlade ingen på vår seger.

Och vi segrade som bekant. Fiendens trupper revs upp och kastades långt tillbaka mot Don.

Perm

I slutet av 1918 var läget på östfronten katastrofalt. Alldeles särskilt gällde detta det front-avsnitt som hölls av tredje armén, vilken var tvungen att utrymma Perm. Denna armé, som motståndarna omslöt i halvcirkel, var fullständigt demoraliserad i slutet på november. Efter sex månaders oavbrutna strider, utan några som helst pålitliga reserver, utan täckning i ryggen, till följd av en uruselt funktionerande förplägning (29. divisionen måste fem dagar och fem nätter försvara sig mot fiendens angrepp, bokstavligen utan att ha ett stycke bröd), den starka kylan (-35 grader), bristen på vägar, till följd av frontens oerhörda utsträckning (44 kilometer) och stabens svaghet visade sig tredje armén ur stånd att hålla motståndarnas överlägsna styrkor stången.

För att fullständiga den sorgliga bilden bör dessutom nämnas, att det av tidigare officerare sammansatta kommandobeståndet i massor begick förräderi, att hela regementen, till följd av att de inkallade reserverna var dåligt utvalda med hänsyn till sin klasstillhörighet, lät ta sig till fånga och att kommandot absolut inte dög till någonting. Under sådana förhållanden bröts tredje armén sönder, anträdde ett oordnat återtåg, tillryggalade 300 kilometer på 20 dagar och förlorade under denna tid 18.000 man, tiotals kanoner, hundratals kulsprutor o s v. Motståndarna började raskt tränga framåt och hotade allvarligt såväl Vjatka som hela östfronten.

Dessa händelser gjorde det nödvändigt för centralkommittén att undersöka katastrofens orsaker och genast reorganisera tredje armén. Men vem skulle man skicka att utföra detta synnerligen svåra arbete? Lenin telegraferade till den dåvarande ordföranden i republikens

revolutionära krigsråd:

”Det föreligger en mängd partimeddelanden från trakten kring Perm om det katastrofala läget i armén och alkoholmissbruket. Jag tänker man skall skicka Stalin — är rädd att Smilga kommer att vara eftergiven mot . . . vilken efter vad man säger ävenledes dricker och inte är i stånd att återställa ordningen.” Centralkommittén beslöt: ”Att insätta en partiundersöknings-kommission bestående av CK-medlemmarna Dsersjinskij och Stalin för att ingående undersöka orsakerna till Perms utrymmande och de senaste nederlagen på Uralfronten samt att skaffa klarhet om alla omständigheter i samband med de nämnda företeelserna. CK föreslår kommissionen, att tillgripa alla åtgärder, som är ägnade att säkerställa snabbast möjliga återupptagande av parti- och sovjetinstansernas arbete inom andra och tredje arméernas hela område.” (Sverdlovs telegram nr 00079.)

Detta beslut inskränker synbarligen kamraterna Stalins och Dsersinskijs funktioner till en ”undersökning av orsakerna till Perms utrymning och de senaste nederlagen på Uralfronten.” Men kamrat Stalin lade tyngdpunkten i sitt ”partiundersöknings”arbete på tillgripande av verksamma åtgärder för att återställa läget, befästa fronten o s v. Inte ens i de första telegrammen till Lenin den 5 januari 1919, om resultaten av kommissionens arbete, säger Stalin ett enda ord om >katastrofens orsaker” utan går till botten med sakerna och frågar vad som måste göras för att rädda armen. Detta telegram har följande ordalydelse:

”Till ordföranden för försvarsrådet, kamrat Lenin.

Undersökningen har börjat. Om dess gång skall vi rapportera vid tillfälle. I första hand anser vi nödvändigt, att informera Er om en viktig angelägenhet beträffande 3. armén, som inte tål att uppskjutas. Av tredje armén (som var över 30.000 man stark) återstår bara 11.000 trötta, utpumpade soldater, som nätt och jämt förmår hålla stånd mot fiendens tryck. Truppdelarna, som överkommandot sänt, är opålitliga, delvis till och med fiendligt sinnade mot oss och måste ordentligt filtreras. För att rädda resterna av tredje armén och hindra fiendens snabba frammarsch till Vjatka (enligt alla meddelanden, som ingått från frontkommandot och tredje armén är denna fara fullkomligt real) är det absolut nödvändigt, att med det snaraste ställa åtminstone tre fullständigt pålitliga regementen till armékommandots förfogande. Vi anhåller enträget, att påtryckning i denna riktning utövas på de ansvariga militärinstanserna, och upprepar: vidtages ej denna åtgärd, så hotas Vjatka av Perms öde. Det är alla de i saken indragna kamraternas åsikt, till vilken också vi, på grund av alla föreliggande uppgifter, ansluter oss. Stalin, Dsersjinski 5. 1. 19. Vjatka.”

Först den 13 januari sände kamraterna Stalin och Dsersjinski sin korta förhandsrapport om ”katastrofens orsaker”, vilka i huvudsak sammanfattas som följer: trötthet och utmattning hos armén vid tiden för fiendens angrepp: brist på reserver hos oss vid samma tidpunkt: ingen fast kontakt mellan stab och armé: misshushållning i armékommandot: otillåtliga brottsliga metoder i republikens krigsråds ledning av fronten, det hade genom sina motsägande direktiv förlamat fronten och berövat den varje möjlighet att komma tredje armen till hjälp: opålitlighet hos de eftersända reserverna, vilken förklarades genom de gamla metoderna för manskapsbeståndets fyllande: absolut osäkerhet i etappområdet, vilken förklaras av sovjet- och partiorganisationernas fullständiga hjälplöshet och oduglighet.

Samtidigt ställde kamrat Stalin förslag om en mängd praktiska åtgärder till höjande av tredje armens kampberedskap och skred med sin vanliga snabbhet och fasthet genast till utförande av dessa.

”Den 15 januari — läser vi i hans rapport till försvarsrådet sändes 1.200 pålitliga bajonetter och sablar till fronten: en dag senare två skvadroner kavalleri. Den 20 avsändes 3. brigadens 62. regemente (efter att först ha blivit grundligt filtrerat). Dessa truppdelar har gjort det möjligt att sätta stopp för fiendens frammarsch, har medfört en omsvängning i stämningen inom tredje armén och inlett vårt angrepp mot Perm, vilket hittills varit framgångsrikt. I arméns etappområde pågår en allvarlig rensning av sovjet- och partiinstitutionerna. I Vjatka och kretsstäderna har revolutionskommittéer organiserats. Man har börjat skapa starka revolutionära organisationer i byarna, och arbetet i denna riktning fortsätter. Hela parti- och sovjetarbetet omorganiserar på ny

bas. Militärkontrollen har rensats och reorganiserats. Guvernementets Utomordentliga Kommission har likaledes rensats och utfyllts med nya partifunktionärer. Arbetet för att underlätta järnvägsknuten Vjatkas belastning har påbörjats . . ." o s v.

Följden av alla dessa åtgärder var inte endast att fiendens frammarsch stoppades, utan även att östfronten i januari 1919 gick över till angrepp och på högra flygeln intog staden Uralsk. Så fattade och utförde kamrat Stalin sin uppgift att "undersöka katastrofens orsaker". Han undersökte och klarlade dessa orsaker och på ort och ställe såg han själv till att de blev avlägsnade samt organiserade och genomförde den nödvändiga förändringen.

Petrograd

På våren 1919 beslöt Koltsjak att "inta Petrograd" för att få bort de revolutionära trupperna från östfronten. Uppgiften anförtroddes åt general Judenitjs vitgardistiska arme, som understödd av estniska vitgardister, vitfinnar och den engelska flottan riktade ett oväntat angrepp mot Petrograd och bragte staden i allvarlig fara. Lägets allvar ökades därigenom, att man i Petrograd upptäckte kontrarevolutionära sammansvärjningar, ledda av militärspecialister, som tjänat i västfrontens stab, i 7. armen och vid flottbasen i Kronstadt. Samtidigt som Judenitj angrep Petrograd vann Bulak-Balachovitj en rad framgångar i riktning mot Pskov. Vid fronten började förekomma fall av förräderi. Några av våra regementen gick över till fienden: garnisonerna vid fortet "Krassnaja Gorka" och "Seraja Losjad" uppträdde öppet mot sovjetmakten. Det rådde förvirring inom 7. armén, fronten vacklade och fienden tågade mot Petrograd. Situationen måste med det snaraste räddas.

Återigen valde centralkommittén kamrat Stalin för detta ändamål. Inom tre veckor lyckades han genomföra en förändring. Truppernas hållningslöshet likviderades snabbt, staben stabiliserades, i Petrograd genomfördes den ena mobiliseringen av arbetare och kommunister efter den andra, fiender och förrädare blev hänsynslöst förintade. Stalin blandade sig i militärkommandots operativa arbete och telegraferade till Lenin:

"Fortet 'Seraja Losjad' likviderades strax efter fortet Krassnaja Gorka', kanonerna i dem är fullt i ordning, en snabb . . . (oläsligt) . . . av alla fort och fästningar pågår. Marinspecialisterna försäkrar, att erövringen av fortet 'Krass-naja Gorka' från sjösidan kastar hela marinvetenskapen över ända. Mig återstår endast att begråta denna så kallade vetenskap. Den snabba erövringen av fortet 'Krassnaja Gorka' förklaras genom en grov inblandning i de operativa angelägenheterna från min sida, en inblandning som gick ända till återkallandet av befallningar till lands och vatten och genom-tvingande av våra egna befallningar. Jag anser det som min plikt att förklara, att jag även i fortsättningen kommer att handla på samma sätt, trots all min vördnad för vetenskapen. Stalin."

Efter sex dagar rapporterar Stalin till Lenin:

"Omsvängningen bland våra trupper har börjat. Sedan en vecka har vi inte ett enda fall av enskild eller gruppvis övergång till fienden att anteckna. Desertörerna återvänder i tusental.

Överlöpningar från fiendens läger till vårt förekommer allt oftare. På en vecka har 400 man, de flesta med vapen, löpt över till oss. Igår på dagen började vårt angrepp. Ehuru den utlovade förstärkningen ännu ej anlönt, var det omöjligt att längre stanna på samma linje, där vi hållit oss fast, ty den ligger för nära Petrograd. Tills vidare är angreppet framgångsrikt, de vita flyr och vi har idag intagit linjen Kernovo-Voronino-Slepino-Kasskovo. Vi har tagit fångar, två eller tre kanoner, kulsprutepistoler, patroner. De fientliga fartygen visar sig inte, antagligen av rädsla för fortet "Krassnaja Gorka", som nu är helt i våra händer. Sänd omgående två miljoner patroner till mitt förfogande för 6. divisionen ..."

Dessa två telegram ger en fullständig föreställning om det oerhörda skapande arbete, som kamrat Stalin utförde, när han likviderade det farliga läge som inträtt för det röda Petrograd.

Sydfronten

Hösten 1919 har alla ännu i färskt minne. Det avgörande momentet, vändpunkten i hela inbördeskriget närmade sig.

Denikins av de ”allierade” utrustade och av deras staber understödda horder ryckte mot Orel. Hela den jättestora sydfronten drog sig långsamt tillbaka. Det inre läget var inte mindre svårt. Förplägnadssvårigheterna hade blivit synnerligen tillspetsade. Industrin stoppade till följd av brist på bränsle. Inom landet och till och med i Moskva började de kontrarevolutionära elementen röra på sig. Fara hotade Tula, fara svävade över Moskva.

Det gällde att rädda situationen. Och CK skickade kamrat Stalin till sydfronten som medlem av det revolutionära krigsrådet. Idag behöver man inte göra någon hemlighet av, att kamrat Stalin ställde tre huvudvillkor för att han skulle anta utnämningen: 1. Trotsky fick inte blanda sig i sydfrontens angelägenheter och inte överskrida denna fronts demarkationslinje: 2. en hel rad av medarbetare vid sydfronten, som kamrat Stalin ansåg olämpliga till att återställa stadgan bland trupperna, måste omedelbart återkallas och 3. nya, av Stalin utvalda medarbetare, som förmådde fylla denna uppgift, skulle ofördröjligen sandas till sydfronten. Dessa villkor antogs.

Men för att kunna bemästra denna väldiga koloss (från Volga till polsk-ukrainska gränsen), som kallades sydfronten och bestod av många hundra tusen man trupper, var det nödvändigt med en exakt operationsplan, en klart formulerad uppgift för fronten. Då skulle det bli möjligt, att ställa den uppgiften som mål för trupperna och genom omgruppering och koncentration av de bästa stridskrafterna på de viktigaste ställena tillfoga fienden ett avgörande slag.

Vid fronten fann kamrat Stalin ett mycket obestämt och svårt läge. På huvudlinjen Kursk-Orel-Tula blev vi slagna, östra flygeln kom inte ur fläcken. Beträffande operationsdirektiven, så förelade man honom den gamla (september-)planen, vilken innebar att man skulle göra huvudstöten med vänstra flanken och gå från Tsaritsyn till Novorossisk genom Donstepperna.

”Sydfrontens grundläggande anfallsplan har inte undergått någon förändring, d v s huvudstöten skall göras av Gorins specialgrupp, som har till uppgift att förrinta fienden vid Don och i Kuban.”
(Ur kommandots direktiv för september 1919.)

Sedan kamrat Stalin informerats om läget, fattade han genast sitt beslut. Han avvisade kategoriskt den gamla planen, ställde upp nya förslag och föreslog dem för Lenin i nedanstående meddelande, som talar för sig självt. Detta meddelande är så intressant och visar kamrat Stalins strategiska talang i så klart ljus, och är så karakteristiskt för frågeställningens bestämdhet, att vi anser det vara på sin plats att citera det i sin helhet:

I ungefär två månaders tid har huvudkommandot inte rest några principiella invändningar mot att huvudstöten riktas från väster till öster genom Donetsbäckenet. När det likväl icke gått i författning om att genomföra detta angrepp, så beror detta på, att det återopade sig på ”arvet”, som erhöles som ett resultat av sydarméns återtåg i somras, d v s på den spontant uppkomna grupperingen av trupperna på sydfronten, vars (grupperingens) omändring skulle ha medfört en avsevärd tidsförlust till Denikins fördel . . . Men nu har det skett en grundlig förändring i situationen och i samband därmed också i styrkornas gruppering: åttonde armén (huvudstyrkan vid den tidigare sydfronten) har förskjutit sin ställning i sydfrontens område och står med sin front direkt mot Donetsbäckenet, Budjonns beridna kår (andra huvudstyrkan) har likaledes förskjutit sin ställning i sydfrontens område. Dessutom har några nya trupper tillkommit — lettiska divisionen — som om en månad, så snart de förnyats, återigen kommer att utgöra en för Denikin farlig trupp. Vad tvingar nu huvudkommandot (staben) att gå in för den gamla planen? Synbarligen tvingas det därtill endast av sin egensinnighet, eller, om man så vill, av en fraktionell inställning, en inställning som för republiken är av farligaste slag, och som i huvudkommandot odlas av . . . vilken de erhållit som 'strategiskt' fenomen. I dessa dagar har huvudkommandot givit Sjin direktiv att företa angreppet på Novorossisk genom Donstepperna på en linje, som kanske

med fördel kan användas av våra flygare, men som omöjliga kan komma ifråga som marschlinje för infanteri och artilleri. Det behöver inte särskilt framhållas att detta dåraktiga (planerade) fälttåg mitt igenom ett fientligt område, som saknar en enda farbar väg, hotar oss med fullständigt sammanbrott. Det är icke svårt att begripa, att detta fälttåg till kosackkolonierna som praktiken helt nyligen har visat oss — endast kan leda till, att kosackerna sammansluter sig mot oss omkring Denikin för att försvara sina kolonier. Detta kan endast upphöja Denikin till Donområdets räddare, detta kan endast trumma samman en kosackarmé åt Denikin, dvs i betydande grad stärka honom. Just därför är det nödvändigt utan att någon tid går förlorad, att slopa denna av praktiken redan förkastade plan och ersätta den med en annan, enligt vilken huvudstöten göres i riktning mot Rostov över Charkov-Donetsbäckenet. För det första kommer vi här att befinna oss i en sympatiserande och inte fientlig omgivning, vilket kommer att underlätta vår frammarsch. För det andra intar vi det synnerligen viktiga järnvägsnätet (Donetssträckan) och huvudbanlinjen, som förmedlar tillförseln till Denikin — linjen Voronesj-Rostov. För det tredje klyver vi därigenom Denikins armé i två delar, av vilka vi överlåter den ena som byte åt Machnos partisanarmé, medan vi genom en kringgående rörelse hotar kosackarmén i ryggen. För det fjärde erhåller vi möjlighet, att göra kosackerna fientligt sinnade mot Denikin, vilken, i händelse vår frammarsch går bra, kommer att försöka flytta kosacktrupperna västerut, något som de flesta kosackerna inte vill vara med om. För det femte erhåller vi kolen och tar dem ifrån Denikin. Man får inte söla med att anta denna plan . . . eller, för att uttrycka mig kort, den gamla av verkligheten förkastade planen får under inga förhållanden leva upp på nytt — det vore farligt för republiken och skulle utan tvivel göra läget bättre för Denikin. Den måste ersättas med en annan plan. Omständigheterna och förhållandena är mer än mogna för detta, de kräver kategoriskt ett sådant ombyte . . . Utan detta blir mitt arbete vid sydfronten meningslöst, brottsligt och onödigt, vilket ger mig rätt eller snarare förpliktat mig, att laga mig iväg, sak samma vart hän, åt helvete om så är, men under inga förhållanden stanna vid sydfronten.

Eder Stalin.”

Kommentarer till detta dokument är överflödiga. Vad man framför allt uppmärksammar här, är den syn Stalin anlägger på begreppet kortaste, operativa riktning. I inbördeskriget förekommer det, att det inte är tillräckligt med enkel aritmetik och att den ofta visar sig vara felaktig. Det kan visa sig, att vägen från Tsaritsyn till Novorossisk är mycket längre, därför att den för genom ett ur klasspolitisk synpunkt fientligt område. Och omvänt kan det förekomma, att vägen från Tula till Novorossisk är mycket kortare, därför att den går genom det proletära Charkov och Donetsbäckenets gruvarbetardistrikt. I denna uppskattning av riktningarna återspeglas kamrat Stalins egenskaper som proletär revolutionär och som verklig strateg i inbördeskriget.

Stalins plan antogs av centralkommittén. Lenin skrev själv ut befallningen till frontstaben om ögonblicklig ändring av de utlevade direktiven. Sydfronten gjorde huvudstöten i riktning mot Charkov-Donetsbäckenet-Rostov. Resultatet är känt, därmed var vändningen i inbördeskriget nådd. Ukraina och Nordkaukasus blev fria från vitgardister. Kamrat Stalin har stor förtjänst i allt detta.

Ännu ett, högst viktigt historiskt moment, som tilldrog sig på sydfronten och är förbundet med kamrat Stalins namn, vill jag här framhålla. Jag avser ryttararméns bildande. Det var första experimentet med en sammandragning av kavalleridivisioner till ett så stort förband som en armé. Stalin såg hur stor de beridna massornas makt är i inbördeskriget. Han förstod konkret vilken stor betydelse de har, när det gäller att utföra manövrer, som syftar till att riva upp fiendens styrkor. Ingen har dock tidigare några erfarenheter av det slag, som är förbundna med användandet av beridna arméer. Inte ens i de vetenskapliga verken hade man behandlat saken och därför utlöste en dylik åtgärd antingen överraskning eller direkt motstånd. Men inte hos Stalin. När han väl var övertygad om sina planers riktighet och nytta så gick han helt in för att genomföra dem. Och den 11 november fick republikens revolutionära krigsråd följande meddelande från sydfrontens revolutionära krigsråd:

”Till republikens revolutionära krigsråd.

Sydfrontens revolutionära krigsråd har på sitt möte den 11 november d.å. utgående från den föreliggande situationens förhållanden, beslutat att bilda en ryttararmé, bestående av 1. och 2. beridna kåren och en skyttebrigad (och senare utvidga den med ytterligare en brigad).

Medlemmarna av ryttararméns revolutionära krigsråd är: armékommendören kamrat Budjonny och två andra medlemmar: kamraterna Vorosjilov och Sjtadjenko.

Bilaga: Sydfrontens revolutionära krigsråds beslut av den 11 november 1919, nr 505 a.

Vi anhåller om bekräftelse på ovanstående.”

Den beridna ryttararmén bildades icke på de centrala militärmyndigheternas önskan, utan mot densamma. Initiativet till dess bildande tillhör kamrat Stalin, som klart fattade den absoluta nödvändigheten av en dylik organisation. De historiska följderna av detta steg är välbekanta för en var.

Jag måste framhålla ännu ett karakteristiskt särdrag, som var mycket utpräglat hos kamrat Stalin under hans uppehåll vid sydfronten, nämligen förmågan att operera med stormtrupper genom utväljande av huvuddirektionslinjen, att koncentrera de bästa truppstyrkorna på denna och slå fienden. I detta avseende liksom i urvalet av de ifrågakommande direktionslinjerna uppnådde han en betydande konstfärdighet.

Sedan Denikins linjer rivits upp blev Stalins auktoritet som förstklassig organisatör och militär ledare obestridd. När i januari 1920 utanför Rostov ett farligt dröjsmål med vårt angrepp uppstod till följd av frontkommandots grova fel, när det förelåg fara för att vitgardisterna, som åter hämtat sig, skulle kunna förrinta frukterna av vår seger, sände centralkommittén följande telegram till Stalin:

”Med hänsyn till nödvändigheten av att få till stånd en verklig enhet i kommandot på kaukasiska fronten, att stödja frontkommandots och armékommandots auktoritet och i största möjliga omfattning utnyttja de lokala krafterna och medlen, så anser CK:s politbyrå som absolut nödvändigt att Ni omedelbart inträder i kaukasiska frontens revolutionära krigsråd . . . Meddela när Ni avreser till Rostov.”

Kamrat Stalin var beredd att lyda, ehuru han menade, att man med hänsyn till hans hälsotillstånd kunde ha unnat honom vila. Dessutom var han mycket orolig över att de ständiga förflyttningarna skulle missförstås av de lokala partiorganisationerna och att dessa skulle vara böjda ”att anklaga mig för ett lättsinnigt omsadlande från det ena förvaltningsområdet till det andra, emedan de ju inte har kännedom om CK:s beslut”. CK tog hänsyn till hans skäl och Lenin telegraferade till honom den 10 februari: ”Jag uppger inte hoppet om, att ... hela historien skall kunna ordnas utan er förflyttning.”

När Wrangel uppmuntrad av den vitpolska kampanjen, plötsligt ryckte fram från Krim och därigenom försatte det befriade Donetsbäckenet och hela södern i väldig fara, fattade centralkommittén följande beslut (3 augusti 1920):

”Med hänsyn till Wrangels framgångar och det oroande läget i Kubanområdet måste den wrangelska fronten erkännas som en front med väldig, helt och hållet självständig betydelse och avskiljas som självständig front. Kamrat Stalin får i uppdrag att bilda ett revolutionärt krigsråd och helt koncentrera sig på den wrangelska fronten: till kommendör för fronten utnämnes Jegorov eller Frunze efter överenskommelse mellan överkommandot och Stalin.”

Samma dag skrev Lenin till Stalin:

”Vi har just i politbyrån beslutat skilja fronterna och beslutat, att Ni uteslutande skall befatta er med Wrangel . . .”

Kamrat Stalin organiserade den nya fronten, och först hans sjukdom befriade honom från detta arbete.

Under kampanjen mot de vita polackerna var kamrat Stalin medlem av krigsrådet på

sydvästfronten. De polska arméernas förintande, befrielsen av Kiev och hela den del av Ukraina som ligger på högra flodsidan, den djupa framstöten mot Galizien, organiseringen av första ryttararméns berömda husarritt Stalins verk — är i betydlig grad att betrakta som resultat av hans skickliga och konstfulla ledning.

Likvideringen av hela den polska fronten i Ukraina och den nästan fullständiga förintelsen av 3. polska armén utanför Kiev, de förkrossande slagen mot Berditsjev och Sjitomir likaväl som första ryttararméns frammarsch i riktning mot Kovno skapade en situation, som tillät vår västfront att gå till angrepp över hela linjen. De följande operationerna på sydvästfronten förde de röda trupperna i närheten av Lemberg. Och endast våra truppers misslyckanden utanför Warschau drev tillbaka ryttararmen, som redan förberett sig till angrepp på Lemberg och befann sig 10 kilometer utanför staden.

Denna period är emellertid så händelserik och dess belysande kräver en sådan mängd dokument och en så sorgfällig analys att det skulle gå långt utom ramen för vår artikel.

Genom denna korta skildring av kamrat Stalins militära arbete är karakteristiken av hans viktigaste egenskaper som militär ledare och proletär revolutionär icke fullständig. Vad som framför allt faller i ögonen är kamrat Stalins förmåga att snabbt fatta en konkret situation och handla i överensstämmelse därmed. Som den förbittrade fiende till efterlåtenhet, bristande disciplin och egenmäktigt handlande som kamrat Stalin är, har han likväl aldrig tvekat, att, där revolutionens intressen så krävt, ta på sig ansvaret för utomordentliga åtgärder och radikala ändringar. Där den revolutionära situationen fordrade, var kamrat Stalin alltid beredd att sätta sig över vilka stadgar och regler som helst och vilken som helst rangordning.

Kamrat Stalin var alltid anhängare av strängaste militära disciplin och centralisering, dock under absolut förutsättning av att de högsta militärorganens ledning var överlagd och konsekvent. I det tidigare citerade brevet, som kamrat Stalin tillsammans med kamrat Dsersjinski sände till försvarsrådet den 31 januari 1919 skriver han:

”En armé kan icke handla som en fullt autonom enhet. Den är i sina operationer helt och hållet beroende av de angränsande arméerna och framför allt av republikens revolutionära krigsråds direktiv. Även den mest krigsdugliga armé kan under i övrigt oförändrade villkor lida nederlag, om den erhåller oriktiga direktiv från centrum och om den saknar vederbörlig kontakt med de angränsande arméerna. Vid fronterna och särskilt vid östfronten måste man absolut genomföra en sträng centralisering av de olika arméernas operationer omkring genomförandet av bestämda noggrant genomtänkta, strategiska direktiv. Godtycklighet och brist på omtanke vid bestämmande av direktiv utan att uppmärksamt ta hänsyn till alla förhandenvarande omständigheter och som följd därav snabba förändringar av direktiven och ävenså obestämdhet i själva direktiven, vilket republikernas revolutionära krigsråd låter komma sig till last, utesluter varje möjlighet att leda arméerna till bortslösande av kraft och tid och desorganiserar fronten.”

Kamrat Stalin krävde alltid personligt ansvar för en överlämnad uppgift och kunde rent fysiskt inte stå ut med instansernas ömsesidiga överkorsande av förpliktelser och ansvar.

Stor uppmärksamhet ägnade kamrat Stalin åt truppernas förplägnad. Han visste och begrep vad god föda och varma kläder betyder för soldaten vid fronten. Och såväl i Tsaritsyn som i Perm och vid sydfronten skydde han inga mödor för att förse trupperna med vad de behövde och på detta sätt göra dem starkare och motståndskraftigare.

Hos kamrat Stalin ser vi alla de egenskaper förenade, som är typiska för den proletära klassfrontens organisatör. Han ägnar särskild uppmärksamhet åt arméns rekrytering med hänsynstagande till klasstillhörigheten, att den verkliga skall bestå av arbetare och bönder ”som icke utsuger främmande arbetskraft.”

Väldig betydelse tillmätte han ett omfattande politiskt arbete i armén och uppträdde vid flera tillfällen som initiativtagare till kommunistmobiliseringar, emedan han ansåg det nödvändigt att en avsevärd procent av kommunisterna skulle gå ut som enkla frontkämpar. Kamrat Stalin

var mycket anspråksfull i valet av militärkommissarier. Han utövade skarp kritik mot den dåvarande Allryska byrån för militärkommissarier, emedan den sände ut ”gröna pojkar”. Han sade:

”Militärkommissarierna måste vara militärväsendets själ och leda specialisterna.” (Telegram från Tsaritsyn 1918.)

Det politiska tillståndet i etappområdet tillmätte kamrat Stalin stor betydelse. I en rapport om 3. armén skriver han:

”En sårbar punkt hos våra arméer är etappområdets obeständighet, vilken i huvudsak förklaras av försummande av partiarbetet, av sovjetdeputerades oförmåga att praktiskt förverkliga centrums direktiv och genom den lokala Utomordentliga Kommissionens exklusiva, nästan isolerade ställning.”

Vid urval av folk var kamrat Stalin synnerligen sträng. Utan hänsyn till deras rang och utan hänsyn till personen avsatte han hänsynslöst alla olämpliga specialister, kommissarier, parti- och sovjetfunktionärer. Men samtidigt understödde och försvarade kamrat Stalin så som ingen annan de, vilka enligt hans mening hade gjort sig berättigade av det förtroende revolutionen visat dem. Så handlade kamrat Stalin också mot de av honom personligen kända förtjänstfulla röda kommendörerna. När en av inbördeskrigets verkliga proletära hjältar, senare kommendören för 14. kavalleridivisionen, kamrat Parchomenko, som stupade i kampen mot Machnobanden, i början av 1920 till följd av ett missförstånd blivit dömd till döden, krävde kamrat Stalin, som erhållit kännedom därom, hans omedelbara och betingelselösa frigivning.

Dylika fakta skulle man kunna anföra i oändlighet. Som ingen annan av de stora personligheterna förstod kamrat Stalin att högt uppskatta de medarbetare, som gav sitt liv åt revolutionen, och det visste kommendörerna, det visste alla de, som kommit att stå under hans ledning.

Det är Stalin under inbördeskriget. Och han har förblivit densamma under alla de följande årens kamp för socialismen.

Inbördeskriget krävde av kamrat Stalin en väldig ansträngning av krafter, energi, vilja och förstånd. Han hängav sig helt och fullt åt sin uppgift. Men samtidigt drog han därut väldiga erfarenheter för sitt fortsatta arbete.

Under inbördeskriget med dess olikartade och komplicerade förhållanden visade alltid kamrat Stalin, stödd på sin stora talang som revolutionär strateg, vart huvudstöten skulle riktas, och genom sitt konstnärligt skickliga tillämpande av situationen motsvarande taktiska åtgärder, uppnådde han alltid de önskade resultaten. Denna egenskap av proletär strateg och taktiker har han behållit även efter inbördeskriget och den är väl bekant för hela partiet. Allra bäst bekant kanske den är för Trotsky et consortes efter deras misslyckade försök att ersätta Marx' och Lenins lära med sin småborgerliga ideologi. Lika väl bekant torde den vara för högeropportunisterna, som för kort tid sedan led ett förkrossande nederlag.

Även i fredstid för kamrat Stalin tillsammans med den leninska centralkommittén ett outtröttligt och hänsynslöst krig mot alla partiets och det socialistiska uppbyggets medvetna och omedvetna fiender och han gör det inte mindre framgångsrikt nu än under inbördeskrigets dagar.

Likväl har kamrat Stalin, som formellt sett för länge sedan slutade som militär, icke upphört att grundligt syssla med den proletära statens försvarsproblem. Han känner Röda armén idag som förut och är en av dess närmaste dyrbaraste vänner.

Stalin – folkledaren

Av Gustav Johansson

Det var i Moskva år 1922.

En högtidlighet för Kominterns fjärde världskongress i Fackföreningarnas Hus — den förutvarande adelsklubben. Lenin hade talat på kongressen men återvänt till sitt sjukläger. Sviterna av Dora Kaplans kula gjorde sig alltjämt påmind. Men de flesta av partiets och Internationalens ledare var där och hälsades med entusiastiska applåder. Men allt detta blev matt inför den väldiga bifallsstorm, med vilken de därvarande ryssarna hälsade en nyinkommen. Det var en bifallsåska av det slag, som man bara kan höra i Sovjetunionen, när alla slussar öppnas för hänförelsen.

En skandinav frågade en av de närvarande ryssarna:

— Vem var det som kom?

Den ryske kamraten svarade, något häpen över skandinavens okunnighet:

— Det var Stalin.

Redan då fick den som skriver detta ett överväldigande intryck av Stalins enastående popularitet i Sovjetunionen. Västeuropa hade ännu inte riktigt fått Stalins bild på näthinnan. Förutom Lenins namn, som hela världen kände, skymtade några andra, vilka sedan blev avslöjade som revolutionens och arbetarklassens fiender, i pressens bildtjänst, i tidningsartiklar och på broschyromslag. Stalin skrev mest armérapporter den gången, ty han vistades mestadels vid fronterna för att rädda Sovjetlandet och revolutionens vinster från den kapitalistiska interventionen. Men Sovjetunionens Kommunistiska Parti och Sovjetunionens folk visste vem som vid sidan av Lenin var revolutionens store ledargestalt.

Enkelheten, anspråkslösheten och kontakten med de djupa leden är grunddraget i både Lenins och Stalins väsen. Den fåfänge Trotskij och hans band var specialister på reklam för sina egna personer. Stalins auktoritet och popularitet har liksom Lenins vuxit fram som en naturlig och självklar följd av hans politiska gärning. Sovjetunionens folk känner honom som det bolsjevikiska partiets grundare och outtröttlige organisatör i Transkaukasien och som Lenins trogne stridskamrat ända från det bolsjevikiska partiets första år.

Det är tydligen obekant för de flesta, att Stalin en gång gästade Stockholm, vid den fjärde partikongressen 1906, där Stalin och Vorosjilov var Lenins medkämpar i striden mot mensjevikerna.

De ryska arbetarna kände Stalin som den okuvlige illegale kämpan, som häktades och förvisades sex gånger, rymde fem gånger och släpptes av den borgerliga revolutionen den sjätte. De kände honom som organisatören av strejker och demonstrationer, illegala tryckerier, illegala tidningar och som redaktör för Pravda. De kände honom som den stålhårde representanten för Lenins linje i kampen mot Sinovjev, Kamenev och andra kapitulanter år 1917 och som den ende medlemmen av Politbyrå, vilken tillhörde både revolutionens politiska och militära ledning. Sedan tillsåg han att nationalitetsfrågorna fick en bolsjevikisk lösning och organiserade arbetar- och bondeinspektionen i Folkkommisariernas råd.

Vid den tidpunkt vi nyss skildrade hyllade sovjetfolket framför allt Stalins insats på interventionskriget och inbördeskrigets fronter. Gång på gång sändes han som Lenins och Centralkommitténs representant med utomordentliga fullmakter till de punkter, där fronten sviktade, där missmodet började ta överhand, där förrädare drev sitt spel och där Trotskij gav tokiga order. Stalin gav kontraorder i Centralkommitténs namn, stålsatte dem som börjat vackla, likviderade förrädarna, ersatte odugligt befäl med nya krafter från de djupa leden och

genomförde en strategi, inte som de gamla militära experterna, ty Stalin kom med klasskrigets nya strategi och taktik.

Vill man lära känna folkledaren Stalin skall man framför allt läsa hans korta och kärva telegram till Lenin från interventionskrigets fronter. Exempelvis följande, där Stalin på några telegramrader redogör för sin insats för att rädda det dåvarande Petrograd, när det förra gången var fråga om Lenins stad.

Marinspecialisterna försäkrar, att erövringen av fortet 'Krasnaja Gorka' från sjösidan kastar hela marinvetenskapen över ända Mig återstår endast att begråta denna så kallade vetenskap. Den snabba erövringen av fortet 'Krasnaja Gorka' förklaras genom en grov inblandning i de operativa angelägenheterna från min sida, en inblandning som gick ända till återkallandet av befallningar till lands och vatten och genom tvingande av våra egna befallningar. Jag anser det som min plikt att förklara, att jag även i fortsättningen kommer att handla på samma sätt, trots all min vördnad för vetenskapen.

Stalin

Detta telegram är det bästa Stalinporträtt vi sett.

Snart blev Stalin revolutionens dominerande gestalt även för åskådarna i Västeuropa. Före och efter Lenins död började kapitulantantgrupperna kring Trotskij, Sinovjev och Bucharin att sätta in sin stora stöt för att leda Sovjetunionen tillbaka till kapitalismen. De trodde inte på Lenins analys av möjligheterna att genomföra socialismen i ett enda land. När revolutionen dröjde i Västeuropa blev de först panikmakare och kapitulanter och sedan — när partiet under Stalins ledning besegrat dem — förrädare och förbrytare mot proletariatet. Västeuropas kapitalism som med tusende känslspröt uppdragat, var revolutionens fiender fanns, slöt förbund med trotskisterna och de andra kapitulanterna. Den korruperade kapitalistiska världspressen vräkte smädelser över Stalin, De gjorde likadant med Lenin så länge han levde. Men Stalin och hans medkämpar bland de gamla bolsjevikerna och det unga gardet ägde Lenins bergfasta tillit till de arbetande massornas revolutionära kraft, en övertygelse som Stalin gav ord i satsen att ”det inte finns några fästningar, som bolsjevikerna inte kan storma”. Den revolutionära marxistens och leninistens övertygelse segrade över alla kapitulations-tendenser, över det ryska landets och det ryska folkets efterblivenhet och över den omgivande kapitalistiska världens utstuderade intriger och angreppsplaner.

Stalin och hans parti står på 60-årsdagen som segrare i världshistoriens största omvälvning, med två fullföljda, gigantiska femårsplaner och en påbörjad tredje. De står därtill som segrare över all världens kapitalistiska diplomati och generalstaber. I tjugo år har all världens kapitalistiska visdom satts in på uppgiften att driva Sovjetunionen i krig mot Tyskland och Japan, varvid Polen, randstaterna och Finland skulle vara upp-marschområden för Sovjetunionens fiender. I dag har den kapitalistiska diplomatins slughuvuden lurat sig själva och råkat i krig med varandra, medan sovjetregeringen omvandlar deras angreppsbaser till fästen för det socialistiska landets trygghet.

Även sovjetregimens fiender erkände den magnetiska kraften av Stalins personlighet. Författaren Gustav Hellström företog för ett par år sedan en längre resa i Sovjetunionen. Alla sovjetryska förhållanden söker han tillrättalägga efter den sovjetfientliga litteratur han fört med sig, men han erkänner utan vidare Stalins oerhörda popularitet och kraften i hans ledargestalt. Han erkänner att det bifallstordön, som i fem minuter hälsade Stalin vid kongressen, utan tvivel var spontant och att mottagandet skulle bli detsamma i vilken folkmassa Stalin än visade sig. Hans popularitet bygger, fortsätter Hellström, därpå, att han gett ”tillräckligt tydliga bevis på att han inte tar hänsyn till person, inte söker personlig vinning utan i allt sitt handlande ser till folkets och landets bästa”.

”Det är helt visst så folket ser honom, som en vis och rättvis ledare, vilkens blick tränger djupare ner i ett sammanhang och längre in i framtiden än någon annans.

Den citerade författaren har kommit till klarhet om att Stalin haft hela folket med sig när han gjort upp med kapitulanter och förrädare och med bestickliga byråkrater och att detta ”långt ifrån att minska hans auktoritet tvärtom förskaffat honom en stadigt tilltagande gloria som landsfader”.

”Det skulle inte förvåna om genomsnittsrysen betraktar honom med ungefär samma ögon som vi betraktar Gustav Vasa som befriare och riksbyggmästare. Han har befriat Sovjet från de sista resterna av det föraktade kapitalistiska systemet och han har börjat uppbyggandet av en nation, där det hittills bara funnits ett konglomerat av folk och raser.”

”Massan litar på Stalin” som en ”rättskaffens förtroendeman, för vilken folkens bästa är enda lag”.

”Varför skulle inte under sådana förhållanden applådåskorna vara spontana och varför skulle inte mannen själv utan alltför stort smicker av massan kallas älskad och vis?”

Kommunismens motståndare brukar alltid komma med följande invändning: Kommunister i Sovjetunionen gör sina ledare till avgudar. Ännu femton år efter Lenins död vallfärdar dagligen massor av människor till hans mausoleum! När vi lyssnar till talen i sovjetryska radion talas det ofta om ”den store Stalin”, om ”vår älskade ledare”. Inte säger vi den store Per Albin Hansson, den store Sandler, den store Bagge eller den store Andersson i Rasjön. Nej, det gör vi inte. Hela svenska folket skulle le ett medlidsamt löje vid de orden. Det blir onekligen lite löjligt när statsmän av västficksformat anlägger anspråksfulla titlar. Men sovjetfolkets hänfödda hyllningar för Lenin och Stalin är alltigenom spontana. Lyssna till en sovjetrysk folkmassa en högtidsdag, så försvinner varje tvivel om den saken. Men det är inte fråga om en skillnad i ras och temperament mellan de ursprungliga och varmlodiga ryssarna och det kylslagna svenska blodet. När skall det gå upp för vederbörande att det ryska folket och världens revolutionära proletariat hyllar Lenin och Stalin på detta sätt, därför att det känner och vet att de verkligen är politiska ledare av större format än det i Västeuropa vanliga och att de bestått provet i världshistoriens största omvälvning?

Den långa kö, som dagligen ringlar sig kring Lenins mausoleum, består av människor, som känner oändlig vördnad för den man som befriat det ryska folket från tsarismens slaveri. Nutidens ryska arbetare talar om Stalin som ”den store och avhållne ledaren” därför att de känner Stalin som en revolutionär kämpe och en socialistisk statsman av sådana mått, att Västeuropas kapitalistiska tumstockar inte kan användas när den mannen skall mätas.

Det är icke bara Stalins osvikliga ledareförmåga och politiska geni, som skapat denna särställning. Även den dödsdömda kapitalismen kan ha rikt begåvade försvarare. Det är det politiska geniets förståelse av marxismen-leninismen, av betingelserna för arbetarklassens och socialismens seger, fastheten och handlingskraften, den djupa samhörigheten med de arbetande massorna och den aldrig sviktande tilliten till massornas revolutionära kraft.

Detta är nyckeln till Stalins enastående popularitet och auktoritet som folkledare och till den politiska gärning, varigenom Stalin skrivit in sitt namn vid sidan av Lenins i den världshistoria, som består sekler och årtusenden.

21/ 12 1939

Lästips – mer om Stalin

Isaac Deutscher: [Stalin](#) (välskriven biografi)

Roy Medvedev: [Stalin och stalinismen](#)

Nikita Chrusjtjov: [Chrusjtjovs tal 1956](#) (”hemliga talet”) och [Övervinnandet av personkultens följder. Utvecklingen av de leninska normerna för partilivet](#) (utdrag ur ”Verksamhetsberättelse av SUKP:s CK för partiets XXII kongress” 17/10 1961).

["Om övervinnandet av personkulten och dess följder "](#) (beslut av SUKP:s centralkommitté, från 1956)

M Fahlgren: [Ur Stalin-epokens annaler](#) (diskuterar några frågor som rör Chrusjtjovs avslöjanden i hans "hemliga tal") och [Chrusjtjovs tal 50 år](#) (om omständigheterna kring 20:e partikongressen och Chrusjtjovs tal), samt [Mao, KKP och frågan om Stalin](#) (Maos och det kinesiska kommunistpartiets syn på Stalin dokumenteras)

[Bolsjevikerna och den ryska revolutionen](#). Dokument i urval om revolutionen 1917 (tar bl a upp en del av de historieförfalskningar om revolutionen som infördes under Stalin-epoken).

[Lenin, Stalin och Trotskij i svenska uppslagsverk](#). Här redovisas vad 6 olika svenska uppslagsverk skrivit om dessa bolsjevikledare, från 1920-talets *Nordisk familjebok* till 1990-talets *Nationalencyklopedin*.